

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

EX. A

S.O.U.
27

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1947:22
HANDELSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE
MED FÖRSLAG TILL
ÄNDRAD LAGSTIFTNING ANGÅENDE
HANDEL MED SKROT, LUMP
OCH BEGAGNAT GODS

AVGIVET AV
TILLKALLADE SAKKUNNIGA

S T O C K H O L M

1 9 4 7

Statens offentliga utredningar 1947

Kronologisk förteckning

1. Kollektiv tvätt. Betänkande med förslag att underlätta hushållens tvättarbete. Hæggström. xv. 284 s. S.
2. Betänkande angående fiskerieringens efterkrigsproblem samt den prisreglerande verksamheten på fiskets område. Antonsons, Göteborg. 325 s. Jo.
3. Elkraftutredningens redogörelse nr 1. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Inledande översikt. Sv. Tryckeri AB. 84 s. K.
4. Betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. Hæggström. 126 s. K.
5. 1944 års militärsjukvårdskommittés betänkande. Del 2. Beckman. 170 s. Fö.
6. Betänkande med förslag till geofysiskt observatorium i Kiruna m. m. Idun. 64 s. K.
7. Betänkande med förslag angående lantmäteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. Marcus. 132 s. Jo.
8. Betänkande med förslag angående fiskets administration m. m. Kihlström. 155 s. Jo.
9. Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 3. Tandläkarinstitutens organisation m. m. Beckman. 166 s. E.
10. Betänkande med förslag rörande civilförsvarets organisation m. m. Beckman. 262 s. S.
11. 1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar 8. Utredning och förslag rörande vissa socialpedagogiska anordningar inom skolväsendet. Idun. 148 s. E.
12. Ungdomens fritidsverksamhet. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 4. V. Petterson. 392 s. Ju.
13. Betänkande med utredning rörande riksräkenskapsverkets organisation. Marcus. 114 s. Fj.
14. Handeln med olja. Betänkande med förslag avgivet av oljeutredningen 1945. Hæggström. 343 s. 4 pl. Fo.
15. 1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till löne reglering för övningslärare. Sv. Tryckeri AB. 370 s. Fl.
16. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark och Norge om erkännande och verkställighet av domar i brottmål m. m. Norstedt. 24 s. Ju.
17. Stöd åt utvecklingshämmad ungdom. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 5. V. Petterson. 144 s. Ju.
18. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 2. Förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. Katalog- o. Tidskriftstryck. 324 s. S.
19. Kompetensfördringar för statliga, vissa halvstatliga och kommunala tjänster samt sådana yrken och befattningar, för vilkas utövande kräves av statlig myndighet utfärdad behörighetsförklaring eller legitimation. V. Petterson. 287 s. S.
20. Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 15. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Älvsborgs län. Beckman. 48 s. K.
21. Socialvårdskommitténs betänkande. 15. Utredning och förslag angående särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. V. Petterson. 114 s. S.
22. Betänkande med förslag till ändrad lagstiftning angående handel med skrot, lump och begagnat gods. Sv. Tryckeri AB. 125 s. H.

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1947:22

HANDELSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

ÄNDRAD LAGSTIFTNING
ANGÅENDE HANDEL MED SKROT,
LUMP OCH BEGAGNAT GODS

AVGIVET AV

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1947

SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET

473611

THE
OFFICE OF THE
SECRETARY OF THE
NAVY
WASHINGTON, D. C.

FOR THE
SECRETARY OF THE
NAVY
WASHINGTON, D. C.

FOR THE
SECRETARY OF THE
NAVY
WASHINGTON, D. C.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrivelse till Chefen för Kungl. Handelsdepartementet	5
Förslag till förordning angående handel med skrot, lump och begagnat gods (skrothandelsförordning)	7
Förslag till kungörelse med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen	14
Förslag till förordning angående ändrad lydelse av § 8 förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet	22
Inledning	23
Kortfattad redogörelse för gällande lagstiftning	23
Ändringsförslag samt yttranden däröver	24
De sakkunnigas uppdrag	39
Av de sakkunniga infordrade uppgifter	40
Utländsk rätt	46
Danmark	46
Finland	50
Norge	54
Schweiz	56
Storbritannien	57
De sakkunnigas förslag beträffande handeln med skrot, lump och begagnat gods	60
<i>Allmän motivering</i>	60
Inledning	60
Förordningens tillämplighetsområde	62
Rätten att idka handel enligt förordningen m. m.	73
Rörelsens bedrivande genom föreståndare	81
Särskilda kontrollföreskrifter beträffande fast handel	84
Särskilda kontrollföreskrifter för uppköpare	98
Övriga kontrollföreskrifter ävensom bestämmelser av social innebörd	101
Återkallande av tillstånd eller godkännande	104

	Sid.
<i>Specialmotivering</i>	106
Förslaget till skrothandelsförordning	106
Förslaget till kungörelse med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen	108
Förslaget till förordning angående ändrad lydelse av § 8 näringsfrihetsförordningen	109
Förslag till vissa ändringar i den av socialstyrelsen år 1943 föreslagna förordningen angående idkande av pantlånerörelse	110
Jämförelse mellan nu gällande förordningar angående idkande av pantlånerörelse och angående handel med vissa begagnade föremål m. m.	110
Socialstyrelsens förslag år 1943 till förordning angående idkande av pantlånerörelse	112
De sakkunnigas ändringsförslag	114
Sammanfattning	120
Särskilt yttrande av herr Lewenhaupt	123
<i>Bilaga:</i> Uppgifter från överståthållarämbetet och länsstyrelserna per december 1945 angående dels antalet meddelade tillstånd, avseende handel med begagnade varor av olika slag, och dels i vilken utsträckning dispenser meddelats från kontrollföreskrifterna i förordningen den 28 maj 1918 angående handel med vissa begagnade föremål m. m.	124

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Handelsdepartementet.

Med stöd av nådigt bemyndigande den 15 juni 1945 tillkallade dåvarande chefen för handelsdepartementet den 30 i samma månad t. f. byråchefen i socialstyrelsen, numera revisionssekreteraren K. E. Alexanderson, dåvarande revisionssekreteraren, numera hovrättsrådet B. W. Behrman, fattigvårdsinspektören B. A. B. Carlsson, advokaten B. G. Landahl, advokaten greve G. C. Lewenhaupt, grosshandlaren B. R. Lindberg och polisintendenten A. F. Zetterquist att såsom sakkunniga verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågan om revision av förordningen angående handel med vissa begagnade föremål m. m. Tillika uppdrogs åt Alexanderson att såsom ordförande leda utredningsarbetet.

Till sekreterare åt de sakkunniga förordnade departementschefen, enligt vederbörligt bemyndigande, den 13 oktober 1945 sekreteraren i statens utlänningskommission L. W. Vogel.

Beträffande direktiven för de sakkunnigas arbete hänvisas till vad som anföres under rubriken De sakkunnigas uppdrag.

De sakkunniga få härmed värdsamt överlämna betänkande med förslag till ändrad lagstiftning angående handel med skrot, lump och begagnat gods. De sakkunniga ha därmed slutfört sitt uppdrag.

Undertecknad Lewenhaupt åberopar i viss del särskilt yttrande.

Stockholm den 10 mars 1947.

ERIK ALEXANDERSON

WALTER BEHRMAN

BIRGER CARLSSON

BENGT LANDAHL

GREGER LEWENHAUPT

BROR LINDBERG

ALVAR ZETTERQUIST

/ Lorentz Vogel

THE HISTORY OF THE ...

The first part of the ...

The second part of the ...

THE HISTORY OF THE ...

THE HISTORY OF THE ...

Förslag

till

förordning angående handel med skrot, lump och begagnat gods (skrothandelsförordning).

1 §. 1 mom. Denna förordning äger tillämpning å yrkesmässig handel med skrot och lump samt begagnat gods av följande slag:

- 1) beklädnadspersedlar, skodon,
- 2) motorfordon, cyklar, barnvagnar, båtar, delar av och tillbehör till dylika fortskaffningsmedel,
- 3) musikinstrument, radioapparater, grammofoner, kameror, klockor, kikare,
- 4) maskiner, maskindelar, redskap, verktyg, tekniska instrument,
- 5) smycken, äkta pärlor, ädla och halvädla stenar,
- 6) ovan ej nämnda föremål, vilka helt eller till väsentlig del bestå av guld, silver, platina, nysilver, koppar, mässing, tenn eller brons.

Med begagnade föremål likställas bevis om pantsättning av dylika föremål.

Till yrkesmässig handel hänföres även rörelse, i vilken förvärvat gods avyttras efter reparation, nedsmältning eller annan liknande bearbetning.

2 mom. Från förordningens tillämplighetsområde undantages handel å marknad.

3 mom. Utöver bestämmelserna i denna förordning skola för rätt att idka handel, som i 1 mom. sägs, gälla de föreskrifter, som i andra författningar äro meddelade angående idkande av handelsrörelse.

2 §. Handel, som i denna förordning avses, må utövas allenast av den, som erhållit tillstånd till sådan rörelses idkande.

Tillstånd må blott beviljas den, som gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet och i övrigt finnes lämplig utöva dylik rörelse och som är till handels idkande i allmänhet berättigad. Därjämte må tillstånd under iakttagande av vad i 5 § stadgas beviljas bolag eller ekonomisk förening.

3 §. Ansökning om tillstånd skall göras hos länsstyrelsen i det län, inom vilket rörelsen huvudsakligen skall bedrivas. Vid ansökningen skall fogas dels intyg rörande förhållanden av betydelse för ansökningens bedömande, dels ock, där sökanden för rörelsens utövande skall inneha kontors- eller butikslokal eller upplagsställe (*fast handel*), uppgift å ställe, där rörelsen

skall utövas och där gods, som denna avser, skall förvaras, samt eljest uppgift å område, inom vilket verksamheten skall bedrivas.

Länsstyrelsen har att inhämta yttrande över ansökningen av polismyndigheten å den ort, där rörelsen huvudsakligen skall bedrivas samt där sökanden under de senaste två åren varit bosatt. Därjämte skall länsstyrelsen införskaffa den utredning i övrigt, som finnes påkallad.

Ansökning av svensk medborgare, bolag eller ekonomisk förening skall prövas av länsstyrelsen. Utlännings ansökning skall av länsstyrelsen, med eget utlåtande och införskaffad utredning, överlämnas till Konungen för prövning och avgörande.

Beviljat tillstånd skall avse visst eller vissa slag av gods, varom förmåles i 1 §, och må i övrigt förbindas med de förbehåll, som finnas påkallade.

4 §. Tillstånd för den, som vill idka handelsrörelse utan kontors- eller butiklokal eller upplagsställe (*uppköpare*), skall avse visst län eller del av län. Där särskilda skäl därtill äro, må tillståndet avse flera län eller hela riket.

Tillstånd såsom uppköpare må kunna beviljas hos idkare av fast handel anställd person, vilken skall företaga uppköp för handlandens räkning. Sker uppköp genom anställd, som ej erhållit tillstånd som nyss sagts, eller sker uppköp vid handlandens affärslokal, skall så anses som om handlanden själv verkställt uppköpen.

5 §. Handelsrörelse, som i denna förordning avses, må av bolag eller ekonomisk förening utövas allenast genom särskild föreståndare.

Då anledning därtill föreligger, må envar näringsidkare, som förordningen avser, av länsstyrelsen kunna medgivas rätt att anställa föreståndare för filial eller föreståndare, som skall förestå rörelsen under tid, då innehavare eller förut tillsatt föreståndare är förhindrad utöva tillsyn över rörelsen. Länsstyrelsen äger ock, när särskilda skäl därtill föreligga, ålägga näringsidkare att anställa sådan föreståndare.

Föreståndare skall av länsstyrelsen godkännas, därvid såsom villkor för godkännande skola gälla de i 2 § andra stycket stadgade förutsättningar. Avgår föreståndare från sin befattning annorledes än i samband med att godkännandet av honom såsom föreståndare återkallas, må dock den, som är till handels idkande i allmänhet berättigad, förestå rörelsen intill dess frågan om hans godkännande prövats, under förutsättning att ansökning härom ofördröjligen göres.

I ärende rörande godkännande av föreståndare skall införskaffas utredning, som i 3 § andra stycket sägs. Ärende angående filialföreståndare skall handläggas av länsstyrelsen i det län, inom vilket filialen är belägen.

6 §. Efter näringsidkares död må rörelsen för dödsboets räkning fortsättas under ett år. Det åligger dödsboet att inom en månad från dagen för dödsfallet hos länsstyrelsen göra anmälan om rörelsens fortsättande.

Rörelsen må likväl utövas allenast genom särskild föreståndare på sätt i 5 § sägs och skall därvid vad i nämnda paragraf stadgas för det fall att föreståndare avgår från sin befattning äga motsvarande tillämpning.

Vad i denna paragraf stadgas om rätt för dödsbo att fortsätta rörelsen skall även gälla för konkursbo, därvid tiden för rörelsens fortsatta bedrivande, för anmälan om rörelsens fortsättande samt för ansökning om godkännande av föreståndare skall räknas från dagen för första borgenärs-sammanträdet i konkursen.

7 §. Föreståndare, som i 5 och 6 §§ omförmäles, skall i vad angår rörelsens skötsel anses såsom näringsidkare.

8 §. Nedlägges rörelse, som i denna förordning avses, eller avgår föreståndare, skall anmälan härom ofördröjligen göras till vederbörande länsstyrelse.

9 §. Vid fast handel må ej för rörelsens utövande användas annat ställe än det, som blivit godkänt av polismyndigheten i orten.

10 §. Ej må fast handlande träffa avtal om förvärv av gods, som i 1 § sägs, med annan än den, som är känd för handlanden eller hans personal eller ock kan legitimera sig på ett tillfredsställande sätt. Beträffande person, som kan antagas driva yrkesmässig handel med gods av ovan omförmäلت slag, är handlanden därjämte skyldig att kontrollera, att vederbörande innehar tillstånd därtill.

11 §. Bedrives rörelsen såsom fast handel, skall näringsidkaren föra särskild bok (*affärsbok*) för inskrivning av varje affär, varigenom gods, som i 1 § sägs, förvärvas för rörelsen eller eljest mottages för försäljning. Där länsstyrelsen det medgiver, må dock anteckningar om förekommande affärer i stället göras i annan lika betryggande ordning och skall om dylika anteckningar gälla vad om affärsbok är stadgat.

12 §. Vid sådan inskrivning av affär, som i 11 § sägs, skall anteckning göras om dagen för affärens avslutande, godsets art samt antal, mått eller vikt ävensom, där ej på grund av godsets mängd hinder däremot möter, om fabriksmärke och tillverkningsnummer eller annat särskilt kännemärke. Därjämte skola angivas den persons för- och tillnamn, yrke och bostad, med vilken affären avslutats, arten av och det eventuella numret å den legitimationshandling, som vederbörande företett, samt det pris, som avtalats, eller, där affären inneburit annat avtal än köp, dylikt avtals innehåll. Den, av vilken godset mottagits, bör genom egenhändig namnteckning vitsorda uppgifternas riktighet. Förvaras gods annorstädes än i affärslokalen, skall anteckning göras om förvaringsstället. Kommer gods å senare dag än den, då inskrivning verkstälts, i näringsidkarens besittning, skall dagen därför angivas.

Då inskrivet gods underkastas sådan bearbetning eller förändring, att det ej kan till sitt förutvarande bestånd igenkännas, skall anteckning ofördröj-

ligen göras om åtgärden och dagen för dess vidtagande. Omedelbart efter avslutande av affär, varigenom näringsidkaren avhänder sig inskrivet gods, skall, där ej anteckning om bearbetning eller förändring skett, verkställas anteckning om avhändelsen, med angivande av dagen för affärens avslutande, den persons för- och tillnamn, yrke och bostad, som förvärvat godset, samt försäljningssumman eller, där fråga är om annat avtal än köp, dylikt avtals innehåll. Anteckning, som i detta stycke sägs, vare dock ej erforderlig beträffande föremål, som under minst ett år varit i näringsidkarens besittning.

13 §. Vad i affärsbok inskrivits får ej utplånas eller genom överstrykning eller annorledes göras oläsligt. Affärsbok skall förvaras under en tid av tio år, räknat från den dag, då sista inskrivningen verkställdes. Avslutad bok må mot bevis kunna lämnas till förvaring hos vederbörande polismyndighet. Vid rörelsens övergång till annan innehavare skall affärsboken överlämnas till denne; vid rörelsens nedläggande skall boken avlämnas till myndighet, som nyss nämnts.

14 §. Å gods, rörande vilket inskrivning, som i 11 § sägs, blivit gjord, skall så fort ske kan anbringas tydlig och varaktig beteckning, som gör det möjligt att utan omgång återfinna anteckningarna angående den affär, varigenom godset mottagits. Godset skall förvaras på sådant sätt, att det är åtkomligt för granskning.

Beteckning, varom i denna paragraf förmäles, må, så länge gods, som beteckningen avser, för rörelsen förvaras, borttagas allenast i den mån detta efter förloppet av den i 15 § omförmälda tid påkallas av godsets bearbetning eller förändring.

15 §. Där ej tillsägelse eller beslut av offentlig myndighet till annat föranleder, må gods, rörande vilket inskrivning, som i 11 § sägs, blivit gjord, ej utlämnas eller förstöras och ej heller nedsmältas eller underkastas annan bearbetning eller förändring förrän efter förloppet av sju dagar från den dag, då godset kommit i näringsidkarens besittning.

16 §. Det åligger uppköpare att om varje affär, varigenom gods, som i 1 § sägs, förvaras för rörelsen eller eljest mottages för försäljning, göra anteckning å i block hophäftade, numrerade inköpsnotor. Anteckning skall göras om dagen för affärens avslutande, godsets art samt antal, mått eller vikt ävensom, där ej på grund av godsets mängd hinder däremot möter, om fabriksmärke och tillverkningsnummer eller annat särskilt kännemärke. Därjämte skola överlåtarens för- och tillnamn samt yrke och bostad angivas.

Av i föregående stycke nämnda inköpsnotor skall en kopia tillställas den, av vilken godset förvärvats eller eljest mottagits. Överlåter uppköpare mottaget gods till fast handlande, skall huvudexemplaret av inköpsnotan överlämnas till denne; inköpsnotan skall bevaras i ett år efter inköpet.

17 §. Konungen äger medgiva undantag från stadgandena i 11—16 §§.

Där skäl därtill äro, må vederbörande länsstyrelse medgiva näringsidkare befrielse från skyldighet att för särskild affär eller särskilt slag av affärer ställa sig till efterrättelse vad i nyss nämnda paragrafer är stadgat.

18 §. Näringsidkare, som i denna förordning avses, eller hans biträde må ej för rörelsen förvärva eller eljest mottaga gods, som i 1 § sägs, från den, som är berusad eller ej fyllt 18 år, samt ej heller från den, beträffande vilken polismyndighet meddelat förbud, varom i 20 § andra stycket sägs.

Gods, som kan antagas vara smittofarligt, må icke mottagas med mindre det ofördröjligen underkastas desinfektion.

19 §. Efter anmälan av polismyndighet, att gods förkommit eller olovligen frånhänts ägaren, vare näringsidkare, som denna förordning avser, pliktig att ofördröjligen undersöka, huruvida godset finnes i hans besittning och huruvida han innehar någon anteckning om detsamma. Vinnes upplysning om godset, skall näringsidkaren, så fort ske kan, därom lämna myndigheten underrättelse.

Erhåller näringsidkaren annorledes än nu sagts kännedom om att den, som hos honom utbjuder eller till honom överlämnar gods, olovligen åtkommit detsamma eller av annan anledning icke äger rätt att avyttra godset, eller får näringsidkaren skälig anledning till misstanke därom, vare han likaledes skyldig att genast underrätta vederbörande polismyndighet.

Skriftliga meddelanden från polismyndighet skola av näringsidkaren under en tid av ett år förvaras ordnade i tidsföljd. Övergår rörelsen till annan innehavare, skola meddelandena överlämnas till denne. Vid rörelsens nedläggande skola meddelandena avlämnas till vederbörande polismyndighet.

20 §. Polismyndighet äger undersöka näringsidkares lokaler och lager, varjämte polismyndigheten och fattigvårdsstyrelsen i orten äga granska affärsbok och inköpsnotor. Näringsidkaren eller hans ställföreträdare vare pliktig att därvid tillhandahålla gods och anteckningar, vilkas granskning påkallas, samt att tillhandagå med upplysningar.

På framställning av fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd eller nykterhetsnämnd eller då eljest synnerliga skäl därtill föreligga, äger polismyndighet meddela näringsidkare, som i denna förordning avses, förbud att för rörelsen mottaga gods, som i 1 § sägs, från viss angiven person.

21 §. Finnas särskilda ordningsföreskrifter vara av nöden med avseende å driften av rörelse, varom i denna förordning är fråga, äger länsstyrelsen meddela dylika föreskrifter. Länsstyrelsen äger ock ålägga näringsidkare, som i denna förordning avses, skyldighet att till polismyndigheten i orten anmäla förvärv av föremål av visst eller vissa slag. För överträdelse av ordningsföreskrift eller för underlåtenhet att efterkomma åläggande, som nyss nämnts, må stadgas viten av fem till och med ett hundra kronor.

22 §. Tillstånd att idka rörelse, som i denna förordning avses, ävensom

godkännande av föreståndare för sådan rörelse må av länsstyrelsen återkallas eller begränsas, när omständigheterna därtill föranleda.

23 §. 1 mom. Den, som utan att enligt föreskrifterna i denna förordning vara därtill berättigad idkar eller förestår rörelse, som i 1 § avses, straffes med dagsböter, minst fem.

Till samma ansvar vare den förfallen, som utövar rörelse, varom i 5 § första stycket eller 6 § förmåles, annorledes än genom behörig föreståndare, så ock uppköpare, som idkar handel utom det område, till vilket hans tillstånd med stöd av 4 § må ha begränsats.

2 mom. Förseelse mot 6 § första stycket andra punkten, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18 eller 19 § eller mot 20 § första stycket straffes med böter från och med fem till och med två hundra kronor.

Skulle föreståndare, som i 5 och 6 §§ omförmåles, vid utövningen av sin föreståndarebefattning göra sig skyldig till överträdelse, som nu sagts, eller till överträdelse av ordningsföreskrift eller till underlåtenhet att efterkomma åläggande, som enligt 21 § meddelats, vare näringsens innehavare ock förfallen till ansvar, där han prövas vara delaktig i förseelsen.

24 §. Har någon under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse mot denna förordning eller mot ordningsföreskrift, som enligt 21 § meddelats, eller för underlåtenhet att efterkomma åläggande, som i 21 § sägs, fortsatt samma förseelse eller underlåtenhet och på denna grund ånyo åtalats, skall såsom särskilt brott anses vad han före varje åtal förbrutit.

25 §. För förseelse, som med näringsidkares vetskap begås av hos honom anställd person, ansvare näringsidkaren liksom vore förseelsen begången av honom själv.

26 §. Till böter eller till utgivande av vite må icke dömas, om förseelsen enligt allmänna strafflagen eller annan författning bör beläggas med strängare straff.

27 §. Böter och viten enligt denna förordning tillfalla kronan.

28 §. Emot beslut, som på grund av denna förordning meddelas av länsstyrelse eller polismyndighet, må besvär anföras inom tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd; dock lände beslutet, utan hinder av besvär, till efterrättelse, intill dess anmunda kan bliva vederbörligen förordnat.

29 §. Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna förordning utfärdas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den

Genom denna förordning upphäves förordningen den 28 maj 1918 angående handel med vissa begagnade föremål m. m.

Innehar näringsidkare rätt enligt äldre förordning att idka grosshandel med eller försäljning i bod eller från annat upplagsställe av visst eller vissa varuslag, som omfattas av denna förordning, gäller denna rätt även efter ikraftträdandet av förevarande förordning. Har näringsidkare, som nu nämnts, rätt att handla med samtliga de varuslag, som omförmälas i förordningen den 28 maj 1918 angående handel med vissa begagnade föremål m. m., äger han efter ikraftträdandet av denna förordning idka handel med gods, som i 1 § denna förordning sägs.

Rätt för näringsidkare enligt äldre förordning att idka annan handel än i föregående stycke sägs med varuslag, som avses i 1 § denna förordning, gäller allenast till och med den

Har länsstyrelsen medgivit näringsidkare befrielse från skyldighet att ställa sig till efterrättelse vad i 7, 8, 10 eller 11 § förordningen den 28 maj 1918 angående handel med vissa begagnade föremål m. m. är stadgat, skall näringsidkaren tillsvidare åtnjuta motsvarande befrielse även efter ikraftträdandet av denna förordning.

Fast handlande, som vid denna förordnings ikraftträdande äger rätt att idka handel, varom här är fråga, må utan polismyndighetens godkännande för rörelsens utövande använda ställe, som utnyttjades för detta ändamål vid förordningens ikraftträdande och varom uppgift i vederbörlig ordning lämnats till länsstyrelsen.

Förslag till

kungörelse med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen.

1 §. Sedan länsstyrelse fattat beslut i fråga rörande beviljande eller återkallande av tillstånd att idka eller av godkännande att förestå handelsrörelse, som i skrothandelsförordningen avses, skall länsstyrelsen utan dröjsmål underrätta polismyndigheten å den ort, där rörelsen enligt ansökningen huvudsakligen skall bedrivas eller redan bedrives samt där näringsidkaren eller föreståndaren är bosatt, om det fattade beslutet. Har Konungen fattat beslut i ärende angående rätt för utlämning att idka handelsrörelse, skall den länsstyrelse, som avgivit utlåtande i ärendet, lämna motsvarande underrättelse till polismyndigheten.

Då uppköpare beviljats tillstånd att idka handel inom flera län eller dylikt tillstånd återkallats, skall den länsstyrelse, som handlagt ärendet, jämväl underrätta den eller de andra berörda länsstyrelserna om beslutet.

2 §. Har till länsstyrelse inkommit anmälan, att rörelse nedlagts eller föreståndare avgått, skall länsstyrelsen ofördröjligen underrätta polismyndigheten i orten. I förstnämnda fall skall länsstyrelsen därjämte underrätta den eller de länsstyrelser, som jämlikt 1 § andra stycket erhållit underrättelse om det meddelade tillståndet.

3 §. Befinnes näringsidkare eller föreståndare ha underlåtit att ställa sig till efterrättelse de för rörelsens utövande meddelade föreskrifter eller finnes han i övrigt icke lämplig att idka eller förestå rörelsen, skall polismyndigheten göra anmälan därom till vederbörande länsstyrelse.

Åklagare, vilken beslutat om åtal mot person, som meddelats tillstånd att idka eller godkänts att förestå handelsrörelse, skall så snart ske kan underrätta länsstyrelsen om åtalet samt om utgången av målet.

4 §. Ansökning om tillstånd till idkande av handel såsom uppköpare må ingivas till polismyndigheten i sökandens boningsort. Polismyndigheten skall utan dröjsmål med eget yttrande översända ansökningen till länsstyrelsen i det län, inom vilket rörelsen huvudsakligen skall bedrivas. Bifalles ansökningen, skall bevis om det beviljade tillståndet tillställas polismyndigheten och av denna tillhandahållas sökanden.

5 §. Tillståndsbevis för uppköpare skall vara försett med välliknande fotografi av tillståndsinnehavaren och utfärdas i överensstämmelse med

vid denna kungörelse fogat formulär nr 1. Utfärdade tillståndsbevis skola numreras i löpande följd. Såsom seriebeteckning skall användas den bokstav eller bokstavsgrupp, som utgör länets beteckning enligt 17 § 1 mom. motorfordonsförordningen.

Över utfärdade tillståndsbevis för uppköpare skall länsstyrelse föra anteckning i liggare eller kortregister.

6 §. Vid fast handel må såsom ställe för rörelsens utövande icke godkännas lokal, som befinnes olämplig ur ordnings- eller hälsovårdssynpunkt.

Innan polismyndighet godkänner lokal, skall, där så kan anses erforderligt, hälsovårdsnämnds yttrande inhämtas.

7 §. Då polismyndighet godkänt ställe för rörelsens utövande, skall polismyndigheten göra anmälan därom till länsstyrelsen i länet samt till den länsstyrelse, som meddelat näringsidkaren tillstånd till handels idkande.

8 §. Affärsbok skall, enligt vid denna kungörelse fogat formulär nr 2, föras för kalenderår och, innan den tages i bruk, inbindas och förses med fcrtlöpande sidtal. Där rörelsens omfång eller beskaffenhet gör sådant lämpligt, må affärsbok föras i särskilda avdelningar.

9 §. Inköpsnota, som i 16 § skrothandelsförordningen sägs, skall i huvudsak överensstämma med vid denna kungörelse fogat formulär nr 3.

10 §. Vad i 11—16 §§ skrothandelsförordningen stadgas skall icke äga tillämpning å gods, som förvärfvas å offentlig auktion eller från kronan, kommun, annan sådan menighet, kommunikationsföretag, industriell anläggning eller från den, som behörigen idkar fast handel, som i förordningen avses.

11 §. Vid handel, som huvudsakligen avser skrot eller lump, skola föreskrifterna i 12 § andra stycket samt 14, 15 och 16 §§ skrothandelsförordningen äga tillämpning allenast å sådant i 1 § nämnda förordning omförmält gods, som icke är hänförligt till skrot eller lump. Vid nu nämnd handel må, då fråga är om skrot eller lump, i 12 § första stycket skrothandelsförordningen omförmälda anteckningar göras å i block hophäftade, numrerade inköpsnotor, av vilka en kopia tillställes säljaren. Inköpsnota skall i huvudsak överensstämma med vid denna kungörelse fogat formulär nr 4. Beträffande dylik nota skall gälla vad i skrothandelsförordningen finnes stadgat om affärsbok.

Vid handel, som i föregående stycke sägs, skola för förvärv av skrot föreskrivna anteckningar göras jämväl vid förvärv av begagnade metallföremål av andra slag än dem, som omnämnas i 1 § 2)—6) skrothandelsförordningen.

Vad i denna paragraf stadgas skall icke äga tillämpning å handel, som avser guld, silver eller platina.

12 §. Bestämmelserna i 11—14 §§ skrothandelsförordningen skola icke äga tillämpning, då näringsidkare, som avses i förordningen, för rörelsen

förvärvar motorfordon, som är upptaget i automobilregister eller beredskapsförteckning. Det åligger i stället näringsidkaren att kontrollera, att den person, med vilken affären avslutas, är i automobilregistret eller beredskapsförteckningen antecknad såsom ägare av fordonet eller eljest kan styrka sin rätt att förfoga över detsamma. Anteckning skall på lämpligt sätt göras om fordonets registreringsmärke, säljarens namn och adress samt om arten av och det eventuella numret å den legitimationshandling, som vederbörande företett. Vid nedskrotning eller försäljning av fordonet skall näringsidkaren på lämpligt sätt göra anteckning om den vidtagna åtgärden samt, vid försäljning, om köparens namn och adress.

Vad i 15 § ovan nämnda förordning stadgas skall icke i något fall äga tillämpning å handel med begagnade motorfordon.

13 §. Länsstyrelse skall föra register över de näringsidkare, som erhållit länsstyrelsens tillstånd att idka handel med begagnat gods. Registret skall föras branschvis och innehålla uppgifter om näringsidkarnas namn och adresser, de beviljade tillstånden, andra av länsstyrelsen meddelade beslut samt om anmälningar, som jämlikt skrothandelsförordningen eller denna kungörelse kommit länsstyrelsen till handa.

Särskilt register skall därjämte föras över sökta men icke beviljade tillstånd. Detta register skall innehålla uppgifter om sökandenas namn och adresser, de sökta tillstånden, länsstyrelsens beslut samt skälen till att tillstånd icke beviljats.

Anmälningar och underrättelser beträffande näringsidkare, som beviljats tillstånd av länsstyrelse i annat län, skola registreras på överskådligt sätt.

Denna kungörelse träder i kraft den

Formulär nr 1.

Tillståndsbevis Serie Nr

Länsstyrelsen i

(Fullständigt namn)

Född den i

Bostadsadress

Signalement: Hårfärg

Längd i cm Ögonfärg

Har denna dag beviljats tillstånd att såsom

uppköpare idka handel med

..... inom

..... den

Plats för
fotografi.

Formulär nr 3.

Inköpsnota för uppköpare

Nr

..... den

.....
(Köparens namn)

har denna dag av

.....
(Säljarens fullständiga namn).....
(Yrke).....
(Bostad)

emottagit

Antal, mått eller vikt	Godsets art jämte uppgift om eventuella kännemärken
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Förslag
till
förordning angående ändrad lydelse av § 8 förordningen den 18 juni 1864
angående utvidgad näringsfrihet.

Härigenom förordnas, att § 8 förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

§ 8. Vad genom — — — platinaarbeten; och
1) handel med skrot, lump och begagnat gods,
varom allt finnes särskilt stadgat.

Denna förordning träder i kraft den

Inledning.

Kortfattad redogörelse för gällande lagstiftning.

Handeln med skrot och lump ävensom med vissa begagnade varor blev föremål för reglering i lag genom förordningen den 28 maj 1918 angående handel med vissa begagnade föremål m. m. Syftet med förordningen var att försvåra avsättningen av olovligen tillgripet gods samt att underlätta polismyndigheternas efterspaningar efter dylikt gods. Man hoppades att genom tillskapande av kontroll över ifrågavarande handel kunna nedbringa tillgreppsbrottens antal. Erfarenheten hade nämligen givit vid handen, att många föröware av tillgreppsbrott, däribland i stor utsträckning minderåriga, fallit för frestelsen att begå dylika brott på grund av lättheten att få det tillgripna omsatt i pengar genom försäljning till skrot- och lumpaffärer eller liknande rörelser.

Beträffande förarbetena till 1918 års förordning må nämnas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 maj 1916 hemställde, att Kungl. Maj:t läcktes efter verkställd utredning låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser för kontroll över sådana handelsrörelser, som hade till ändamål att idka uppköp och försäljning av metalldelar, järnskrot, lump eller därmed jämförliga artiklar. Med anledning av riksdagens skrivelse tillkallade chefen för finansdepartementet, efter nådigt bemyndigande, f. d. hovrättsrådet G. Lilienberg att verkställa utredning rörande den av riksdagen åsyftade kontrollen och till Kungl. Maj:t inkomma med av utredningen föranledda förslag till lagbestämmelser i ämnet. Sedan Lilienbergs förslag, huvudsakligen i anledning av inkomna utlåtanden, undergått omarbetning i vissa delar, begärde Kungl. Maj:t genom en den 26 februari 1918 dagtecknad proposition (nr 142) riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat förslag till förordning angående handel med vissa begagnade föremål m. m. Under hänvisning till vad i ämnet anförts i riksdagens lagutskotts utlåtande nr 51 och memorial nr 55 anmälde riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 maj 1918 (nr 220), att riksdagen endast på vissa angivna punkter hade erinringar att göra emot det framlagda förslaget ävensom att riksdagens kamrar på en punkt stannat i skiljaktiga beslut, vilka funnits icke kunna sammanjämkas. De av riksdagen gjorda erinringarna beaktades av Kungl. Maj:t vid förordningens utfärdande.

1918 års förordning angående handel med vissa begagnade föremål m. m. avser (1 §) yrkesmässig handel med skrot eller lump eller med dit ej hänförliga begagnade metallvaror, begagnade beklädnadspersedlar eller begagnade skodon eller med artiklar, jämförliga med nu nämnda föremål, men äger icke tillämpning å handel å marknad eller å handelsrörelse, som avser allenast föremål med konst- eller samlarevärde (antikviteter). I fall, där enligt de för handel i allmänhet gällande författningar tillstånd eljest icke skulle ha erfordrats, kräver handelsrörelse, som avses i förordningen, tillstånd av vederbörande länsstyrelse, som har att pröva om sökanden är lämplig att utöva rörelsen (2 §). Rörelsen får av bolag, ekonomisk förening eller dödsbo utövas allenast genom särskild föreståndare, som skall vara godkänd av länsstyrelsen (3 och 4 §§). Bedrives rörelsen som grosshandel eller som försäljning i bod eller från annat upplagsställe, skall länsstyrelsen få uppgift om det ställe, där rörelsen utövas och där föremål, som rörelsen avser, förvaras (2 § 2 mom. och 6 §). Det åligger i dylika fall näringsidkaren, vare sig rörelsen omfattar allenast sådana föremål som avses i 1 § eller ej, att föra affärsbok för inskrivning av varje affär, varigenom för rörelsen föremål förvärvas eller eljest mottages för försäljning (7 § 1 mom.). Viss lättnad i bokföringsskyldigheten föreligger emellertid för grosshandlare (7 § 2 mom.). Om affärsbokens förande finnas detaljerade bestämmelser i 8 §. I 10 § stadgas skyldighet att märka föremål, rörande vilket inskrivning gjorts i affärsbok. Sådant föremål får icke utlämnas, förstöras eller nedsmältas och ej heller underkastas bearbetning eller annan förändring förrän sju dagar förflutit, sedan det kom i näringsidkarens besittning (11 §). Länsstyrelsen kan bevilja lättnader i bestämmelserna om förvaringsställe, bokföring, märkning och förvaringstid (12 §). Näringsidkare får icke göra affär med den, som ej fyllt 18 år (13 §), och skall i olika hänseenden hjälpa polisen att taga rätt på tjuvgods (14 och 15 §§). Beviljat tillstånd förverkas, om innehavaren dömes för tjuvnadsbrott m. m., och kan indragas av länsstyrelsen, om skälig anledning därtill förekommer (17 §). Länsstyrelsen kan också meddela särskilda ordningsföreskrifter (16 §). Slutligen finnas i förordningen bestämmelser om straff, åtal och besvär (18—26 §§).

Ändringsförslag samt yttranden däröver.

I skrivelse till Konungen den 17 september 1941 hemställde *svenska råvarugrossistföreningen* samt *svenska järn- och metallskrothandlareföreningen*, att 1918 års förordning måtte bli föremål för omarbetning. Till stöd för framställningen anförde föreningarna, att vid tillkomsten av förordningen handeln med avfallsråvaror inom Sverige icke nått den omfattning och den organisation, som numera vore fallet. Vid förordningens utarbe-

tande syntes därför branschens praktiska önskemål icke ha blivit i större utsträckning beaktade. Förhållandena inom branschen vore också numera annorlunda än då. Inom branschen förekomme två yrkeskategorier, de fasta handlandena med lager och ordnad bokföring samt de s. k. uppköparna. De fasta handlandena, av vilka flera bedreve en mycket omfattande verksamhet, hindrades i vissa avseenden mera av föreskrifterna i 1918 års förordning än som ur kriminalpolitisk synpunkt vore nödvändigt. Kontrollen över uppköparna åter måste betecknas som otillfredsställande. Förordningen tillämpades olika i olika län. En enhetlig praxis syntes önskvärd.

Föreningarna uttalade önskemål om följande lagändringar:

1) Bestämmelserna angående förordningens tillämplighetsområde borde göras mera avpassade efter nu rådande förhållanden. Handel med begagnade skodon förekomme sålunda knappast numera, medan däremot handel med begagnade cyklar, begagnade automobiler och begagnade radioapparater borde vara föremål för särskild omsorg ur kriminalpolitisk synpunkt. Det finnes enligt föreningarnas mening icke anledning att göra undantag för handel å marknad eller handel med antikviteter.

2) Förordningen borde innehålla en definition av begreppen fasta handlande och uppköpare. De fasta handlandena borde erhålla tillstånd att bedriva sin verksamhet efter ungefärligen samma grunder som nu. Yrkesorganisationerna borde emellertid få tillfälle att yttra sig över ansökningarna. Vidare borde ett centralt register över handlandena föras. Det hade nämligen förekommit, att personer nekats tillstånd i ett län men beviljats i ett annat. Det hade ävenledes förekommit, att tillstånd beviljats personer, vilka nyligen frigivits efter avtjänandet av mångårigt frihetsstraff för förmögenhetsbrott. Detta måste bero på att ärendena bleve föremål för en alltför schematisk behandling. Vad anginge uppköparna borde dessa direkt hos de lokala polismyndigheterna erhålla särskilda legitimationskort, gällande för vederbörande polisdistrikt. Korten borde ha ungefär samma utseende som körkort och gälla för viss tid, förslagsvis ett eller två år i sänder. De borde icke beläggas med stämpelavgift eller lösen.

3) Anmälan om ändrat eller nytt upplagsställe borde göras hos polismyndigheten i det polisdistrikt, där upplagsstället vore beläget. Hinder borde icke möta för företag, som hade filialer, att anmäla ansvarig föreståndare för varje filial.

4) Bestämmelserna angående förandet av affärsbok borde omarbetas och hänsyn därvid tagas till vad som för näringsidkarna visat sig vara lämpligt och praktiskt genomförbart. En liknande omarbetning borde ske beträffande bestämmelserna om föremålets förvaring. De nuvarande föreskrifterna tillämpades oftast icke. Stadgandena angående märkning och förvaringstid syntes kunna utgå. Länsstyrelserna borde däremot tillerkännas en

allmän rätt att föreskriva vilken kontroll enskilda näringsidkare skulle vara underkastade.

5) Åldersgränsen för säljare syntes kunna sänkas från 18 till 15 år. Såsom motivering härför anförde föreningarna, att till följd av statsmakternas ingripande prissättningen å avfallsråvaror hölles förhållandevis låg, varför blott mycket lågt betald arbetskraft kunde väntas sysselsätta sig med uppsamlingsverksamhet.

6) Bestämmelserna om ovillkorliga hinder för tillstånd att erhålla handelsrättigheter som fast handlande borde skärpas.

Över svenska råvarugrossistföreningens samt svenska järn- och metallskrothandlareföreningens framställning infordrade Kungl. Maj:t utlåtanden från kommerskollegium och statens industrikommission. Kollegium fogade vid sitt utlåtande av ämbetsverket införskaffade yttranden från överståthållarämbetet, länsstyrelserna, rikets handelskammare och statens kriminaltekniska anstalt. Därjämte överlämnades med kollegii utlåtande en från Stockholms automobilhandlareförening inkommen skrivelse i ämnet. Länsstyrelserna fogade vid sina yttranden i åtskilliga fall uttalanden av landsfogdarna och vissa lokala polismyndigheter. Länsstyrelsen i Värmlands län bilade infordrat yttrande från Värmlands länsavdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler och länsstyrelsen i Gävleborgs län yttrande från handelskammaren i Gävle.

Överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser med undantag av länsstyrelsen i Västerbottens län uttalade sig mer eller mindre direkt för en översyn av bestämmelserna i 1918 års förordning. I några yttranden förordades tillkallandet av sakkunniga för denna uppgift.

Beträffande de av svenska råvarugrossistföreningen samt svenska järn- och metallskrothandlareföreningen ifrågasatta lagändringarna (1—6) framhöllo överståthållarämbetet och länsstyrelserna i huvudsak följande.

1. Såväl *överståthållarämbetet* som *ett större antal länsstyrelser* rekommenderade ett förtydligande eller en omarbetning av föreskrifterna om 1918 års förordnings tillämplighetsområde, så att bland annat begagnade cyklar, motorfordon och radioapparater komme att nämnas bland de varuslag, som vore underkastade förordningens bestämmelser. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* ansåg emellertid, att det icke för främjande av lagstiftningens syfte vore påkallat, att förordningen vore tillämplig å fall, då begagnade cyklar, motorfordon eller radioapparater lämnades i utbyte vid nyanskaffning av liknande varor. *Överståthållarämbetet* samt *länsstyrelserna i Malmöhus och Göteborgs och Bohus län* avstyrkte, att handel med begagnade skodon undantoges från förordningens tillämplighetsområde. Beträffande handeln med antikviteter förklarade *överståthållarämbetet*, att såvitt Stockholm an-

ginge icke förekommit sådana förhållanden, som kunde motivera någon inskränkning i friheten att handla med dylika varor. Ett liknande uttalande gjordes av *länsstyrelsen i Älvsborgs län*. Ej heller *länsstyrelsen i Malmöhus län* fann skäl till någon lagändring på denna punkt. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* var tveksam och syntes närmast luta åt uppfattningen, att något undantag icke borde göras för handeln med antikviteter. För ett upphävande av den nuvarande undantagsbestämmelsen beträffande antikvitetshandeln uttalade sig *länsstyrelserna i Skaraborgs, Örebro, Värmlands och Kristianstads län*. Sistnämnda tre länsstyrelser tillstyrkte även ett upphävande av det nuvarande undantaget beträffande handel å marknad. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* ifrågasatte för sin del ett förbud mot marknadshandel med begagnade föremål. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* fann däremot ej skäl till ändring av den nuvarande bestämmelsen om dylik handel. *Överståthållarämbetet* gjorde samma uttalande beträffande marknadshandeln som beträffande handeln med antikviteter. *Länsstyrelsen i Örebro län* fann det önskvärt, att all handel med begagnade varor omfattades av förordningen.

2. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* fann icke någon av de under denna punkt föreslagna ändringarna påkallad. *Överståthållarämbetet* och ett flertal *länsstyrelser* underströko behovet av skärpt kontroll över uppköpare. *Länsstyrelsen i Uppsala län* förordade införandet av rayonbestämmelser för uppköparens såväl inköp som försäljningar. *Länsstyrelsen i Värmlands län* ansåg det vara en brist i förordningen, att densammas kontrollföreskrifter icke gällde för kringresande uppköpare. Därest kringresande handlande ålades medföra resolutionen om det meddelade tillståndet och den i förordningen omnämnda affärsboken, skulle legitimationskort för uppköpare bliva överflödiga. I sammanhang därmed förordade nämnda länsstyrelse införandet av definitioner å fast och ambulerande handel. *Länsstyrelsen i Hallands län* förklarade sig likaledes ej vilja motsätta sig, att begreppen fasta handlande och uppköpare definierades i förordningen. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* tillstyrkte förslaget om legitimationskort för uppköpare. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* biträdde förslaget angående olika bestämmelser för nyss angivna två kategorier av näringsidkare och framhöll i sammanhang därmed, att tillstånd av polismyndighet borde erfordras icke blott för egentliga uppköpare utan även för hos fasta handlande anställda personer, vilka verkställde uppköp av begagnade varor. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* hade intet att erinra emot den föreslagna uppdelningen av näringsidkarna. *Länsstyrelserna i Gotlands och Skaraborgs län* funno uppdelningen värd beaktande och förordade införandet av legitimationskort för uppköpare. Sistnämnda länsstyrelse var dock av den uppfattningen, att legitimationskortet borde utfärdas icke av de lokala polismyndigheterna utan av vederbörande länsstyrelse. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* ifrågasatte —

utan att dock vilja binda sig — huruvida icke tillståndsgivningen i sin helhet, för vinnande av större enhetlighet i tillämpningen, alltjämt borde åvila länsstyrelserna. *Länsstyrelsen i Örebro län* ansåg det vara tveksamt, om någon åtskillnad borde göras mellan fasta handlande och uppköpare. Där-est mindre stränga fordringar komme att ställas på uppköparna än på de fasta handlandena, kunde det nämligen befaras, att förordningens bestämmelser komme att kringgås på så sätt, att flera affärsidkare än som varit avsett försökte att etablera sig såsom uppköpare. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* fann ej tillräckliga skäl ha anförts för att uppköparna skulle berättigas utöva sin verksamhet allenast med stöd av legitimationskort, som utfärdades av de lokala polismyndigheterna. Enligt nu nämnda länsstyrelses uppfattning kunde den föreslagna ändringen knappast väntas medföra ökad kontroll över uppköparna. Härtill komme, att uppköparnas verksamhet i regel utövades inom större områden än ett polisdistrikt. Förslaget att legitimationskortet för uppköpare skulle utställas avgiftsfritt avstyrktes av *länsstyrelserna i Kristianstads, Uppsala och Västernorrlands län*.

Förslaget att yrkesorganisationerna skulle beredas tillfälle att yttra sig över ansökningar om tillstånd att idka fast handel lämnades utan erinran av *länsstyrelserna i Kristianstads, Göteborgs och Bohus* samt *Örebro län*. *Länsstyrelsen i Hallands län* ifrågasatte nyttan av att inhämta yrkesorganisationernas yttranden. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* avstyrkte nu ifrågasättande förslag, enär de myndigheter, som författningsenligt skulle avgiva yttranden, måste ha större förutsättningar än handlandenas yrkesorganisationer att yttra sig om sökandenas lämplighet. *Överståthållarämbetet* avstyrkte förslaget med den motiveringen, att det enligt gällande administrativa regler ålåg myndighet att, innan ärende avgjordes, verkställa den utredning, som vore erforderlig för ett riktigt bedömande av ärendet. Ett detaljerat angivande av de korporationer, som skulle höras, vore sålunda ej erforderligt och kunde, om det infördes i en författning, giva anledning till missuppfattningen, att dylikt hörande ej erforderades vid handläggning av andra ärenden, där dylikt förfarande ej vore uttryckligen föreskrivet.

Till förslaget om inrättande av ett centralt register över de fasta handlandena ställde sig *överståthållarämbetet* tveksamt med hänsyn till kostnaderna för registrets inrättande. Den önskade kontrollen borde enligt ämbetets mening i viss mån kunna vinnas på ett enklare sätt därigenom att länsstyrelserna för det fall, att sökanden endast för viss kortare tid, förslagsvis mindre tid än två år, varit mantalsskriven inom länet, ålades att inhämta yttrande i ärendet från det län, där sökanden dessförinnan varit mantalsskriven. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* ansåg ett centralt register onödigt under förutsättning att länsstyrelserna ålades att inhämta yttrande över varje ansökning från polismyndigheten i sökandens hemort och denna myndighet erhöle underrättelse om besluten i samtliga ärenden, vari ytt-

rande avgivits, således även om besluten om avslag. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* förklarade sig visserligen finna förslaget om ett centralt register värt beaktande men ansåg det böra övervägas, huruvida icke en effektiv kontroll lättare och med mindre kostnader vunnas genom att stadgandet om sökandes skyldighet att förete lämplighetsintyg avsevärt skärptes, t. ex. i överensstämmelse med vad som vore föreskrivet i 20 § 1 mom. c) motorfordonsförordningen. *Länsstyrelserna i Kristianstads och Hallands län* ställde sig tveksamma till nu ifrågavarande förslag. *Länsstyrelsen i Örebro län* däremot ansåg, att ett centralt register över handlandena skulle kunna vara till fördel, ehuru registret i så fall även borde omfatta sådana personer som fått sina ansökningar om handelstillstånd avslagna jämte skälen därför. Upprättandet av ett centralt register över de fasta handlandena tillstyrktes även av *länsstyrelsen i Skaraborgs län*.

3. *Länsstyrelserna i Jönköpings, Östergötlands, Örebro och Värmlands län* ansågo det icke föreliggande behov av någon ändring i gällande stadgande angående anmälan om ändrat eller nytt upplagsställe. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* motiverade detta med att det finge anses ligga i sakens natur, att länsstyrelse, som mottagit anmälan om ändrat eller nytt upplagsställe, underrättade vederbörande polismyndighet därom. *Länsstyrelsen i Örebro län* torde ha varit av samma uppfattning. *Länsstyrelsen i Värmlands län* uttalade, att länsstyrelserna syntes bäst lämpade att emottaga nu ifrågavarande anmälningar, eftersom tidigare upplagsställe registrerats därstädes. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* ansåg, att den nuvarande bestämmelsen om anmälningsskyldighet måhända borde kompletteras med föreskrift, att länsstyrelse skall lämna vederbörande polismyndighet meddelande om anmälningsinnehåll. *Länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs län* hade intet att erinra emot att anmälan om ändrat eller nytt upplagsställe skulle göras hos polismyndigheten i det polisdistrikt, där upplagsstället vore beläget.

Beträffande förslaget om rätt för företag, som hade filialer, att anställa ansvariga filialföreståndare uttalade *överståthållarämbetet*, att den föreslagna utvidgningen av föreståndareinstitutionen borde kunna befrämja skötseln av ifrågavarande handelsrörelser. Ämbetet tillstyrkte därför föreningarnas hemställan i denna del under förutsättning att filialföreståndare komme att fylla samma villkor, som gällde för övriga föreståndare. *Länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs län* förklarade sig ha intet att erinra emot det framlagda förslaget på denna punkt. Även *länsstyrelsen i Värmlands län* synes ha varit av samma uppfattning.

4. *Överståthållarämbetet* hade icke något att erinra emot en överarbetning av bestämmelserna rörande affärsbok och rörande föremålets förvaring, om polismyndighetens kontrollmöjligheter bibehölles orubbade. Ett upphävande av stadgandena om märkning och förvaringstid skulle emel-

lertid enligt ämbetets uppfattning väsentligt inskränka dessa kontrollmöjligheter och ämbetet avstyrkte därför bestämt föreningarnas hemställan i denna del. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* var i stort sett av samma uppfattning som överståthållarämbetet. Den ansåg sig icke kunna tillstyrka, att sistnämnda bestämmelser helt utginge. En uppmjukning av desamma för tillgodoseende av affärlivets berättigade intressen hade emellertid länsstyrelsen icke något att erinra emot. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* förklarade sig ha intet att invända emot en omarbetning av bestämmelserna rörande affärsboken och angående föremålets förvaring, därest en dylik revision efter utredning skulle befinnas påkallad av praktiska skäl. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* förordade utredning beträffande bland annat möjligheterna att förenkla affärsboken. *Länsstyrelsen i Värmlands län* föreslog en bestämmelse om skyldighet för handlandena att förvissa sig om säljarnas identitet. Någon ändring av föreskrifterna i övrigt angående affärsbokens förande vore enligt nu nämnda länsstyrelses uppfattning icke nödig. Där emot menade länsstyrelsen, att bestämmelserna om åsättande av beteckning å gods samt om förvaring borde kunna uppmjukas beträffande exempelvis metallskrot och lump. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* uttalade, att det föreslagna upphävandet av bestämmelserna om märkning och förvaringstid syntes taga sikte huvudsakligen på den kategori av näringsidkare, som av förslagsställarna ansetts — med hänsyn till rörelsens omfattning och innehavarnas personliga kvalifikationer — icke behöva vara underkastade den i ifrågavarande lagrum stadgade kontrollen. Det syntes emellertid nämnda länsstyrelse förekomma ett icke oväsentligt antal näringsidkare, beträffande vilka nyssnämnda kontroll, eventuellt jämkad med hänsyn till nu föreliggande förhållanden, alltjämt borde tillämpas. *Länsstyrelsen i Stockholms län* ställde sig betänksam till förslaget om uppmjukning av kontrollbestämmelserna. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* förklarade, att gällande bestämmelser angående affärsbokens förande samt angående föremålets förvaring och märkning borde kvarstå, då de måste anses erforderliga för vinnande av nödig kontroll. *Länsstyrelsen i Örebro län* ansåg, att det vore angeläget, att bokföring och förvaring skedde på sådant sätt, att kunder och föremål med säkerhet kunde identifieras, därest anledning därtill skulle yppa sig, och att tidpunkterna för affärstransaktionerna funnes noggrant angivna. Länsstyrelsen avstyrkte ett upphävande av stadgandet om förvaringstiden. *Länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus* samt *Kalmar län* avstyrkte upphävande av föreskrifterna om förvaringstiden samt om föremålets märkning. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* ansåg, att eftersom möjlighet funnes till dispens från kontrollbestämmelserna, någon ändring av desamma icke borde vidtagas, i följd varav jämväl 12 § i förordningen borde kvarstå oförändrad. Beträffande förslaget att länsstyrelserna borde tillerkännas en allmän rätt att föreskriva vilken kontroll enskilda näringsidkare skulle vara

underkastade uttalade *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, att en dylik anordning säkerligen skulle leda till en alltför olikformig behandling av affärsidkarna och därför icke borde införas i förordningen. *Länsstyrelserna i Malmöhus och Jämtlands län* funno ej heller skäl till ändring av 12 § i förordningen. *Länsstyrelsen i Värmlands län* ansåg däremot, att länsstyrelserna borde tillerkännas rätt att meddela ytterligare kontrollföreskrifter i fall, där så befunnes nödigt. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* slutligen förklarade sig icke ha något att erinra emot förslaget på denna punkt.

5. Förslaget om sänkning av åldersgränsen för säljare från 18 till 15 år biträdades icke av någon länsstyrelse. Såväl *överståthållarämbetet* som *det stora flertalet länsstyrelser* avstyrkte uttryckligen förslaget.

6. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* fann önskemålet om skärpning av de ovillkorliga hindren för tillstånd att erhålla handelsrättigheter såsom fast handlande icke obefogat. Då några konkreta förslag icke framlagts, ansåg emellertid nämnda länsstyrelse, att frågan borde bliva föremål för ytterligare utredning. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* lämnade nu ifrågavarande förslag utan erinran. *Länsstyrelsen i Värmlands län* fann däremot någon ändring i nu gällande stadgande icke av behovet påkallad.

Av rikets handelskammare ställde sig de flesta välvilliga till svenska råvarugrossistföreningens samt svenska järn- och metallskrothandlareföreningens förslag om en omarbetning av 1918 års förordning. Flera av handelskamrarna uttalade, att de väsentligt ändrade förhållanden, som inträtt efter förordningens tillkomst, motiverade en överarbetning av nu gällande bestämmelser. *Skånes* samt *Smålands och Blekinge handelskammare* höllo före, att de handeln åvilande, långt gående restriktioner, vilka innefattades i 1918 års förordning, icke längre vore av omständigheterna påkallade. Såvitt ifrågavarande handelskammare kunde bedöma erbjöde nämligen kontrollen över handeln med begagnade föremål icke en nytta för polisen i dess arbete till brottslighetens bekämpande, som stode i proportion till de hinder ovan angivna restriktioner innebure för handeln. Vid den undersökning, som nämnda handelskammare verkställt i ärendet, hade de funnit bestyrkt, att de formaliteter, med vilka förordningen kringgärdade handeln i branschen, vore till betydande hinder för en rationellt driven verksamhet, i den mån föreskrifterna över huvud vore möjliga att följa. *Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län* förklarade sig däremot icke vara övertygad om att en reform i enlighet med förslaget, i varje fall under rådande förhållanden, vore motiverad eller önskvärd. Vissa av de påtalade missförhållandena syntes enligt nämnda handelskammares uppfattning knappast orsakas av bristfälligheter i lagstiftningen utan fastmera av oriktig eller föga energisk tillämpning av förefintliga lagregler. Vidare framhöll ifrågavarande handelskammare, att det med hänsyn till rådande svårigheter för råva-

ruförsörjningen knappast förefölle välbetänkt att införa ytterligare restriktioner för skrothandeln. *Västergötlands och Norra Hallands handelskammare* ställde sig genomgående kritisk till de framlagda ändringsförslagen.

Beträffande ovan nämnda ifrågasatta lagändringar (1—6) framhöllo handelskammarna i huvudsak följande.

1. *Handelskammaren i Gävle* ansåg en precisering av vilka föremål som borde falla under förordningen överflödig. Det vore enligt handelskammarens uppfattning tillräckligt med uttrycket »begagnade föremål», d. v. s. föremål, som avyttrades i andra hand. *Skånes* samt *Smålands och Blekinge handelskammare* förordade däremot en precisering av förordningens tillämplighetsområde och uttalade, att begagnade cyklar ovillkorligen borde innefattas under förordningens bestämmelser och därjämte även begagnade verktyg, vilka under förra kriget ofta blivit föremål för tillgrepp. Däremot ansågo nämnda handelskammare skäl näppeligen föreligga att medtaga begagnade automobiler och begagnade radioapparater. Vad angår handeln med antikviteter uttalade *Stockholms handelskammare*, att då intrång i näringsfriheten ej borde ske utan vägande skäl, någon ändring i den nu rådande ordningen icke borde företagas, med mindre detta efter närmare utredning befunnas av förhållandena påkallat. Även *Gotlands handelskammare* ställde sig tveksam till ett upphävande av det nuvarande undantaget för antikvitetshandelns del. *Handelskammaren i Göteborg* samt *Västergötlands och Norra Hallands handelskammare* funno ej skäl till upphävande av undantagsbestämmelsen. *Handelskammarna i Gävle* och *Karlstad* voro däremot på denna punkt av motsatt uppfattning. Sistnämnda två handelskammare ansågo även, att det nuvarande undantaget för handel å marknad borde upphävas.

2. Tanken att i fråga om kontrollen en åtskillnad borde göras mellan uppköpare och fasta handlande funno *Skånes* samt *Smålands och Blekinge handelskammare* obetingat riktig. De två handelskammarna hade intet att invända emot förslaget att för uppköparnas del skulle krävas tillståndsbevis av vederbörande polismyndighet. *Handelskammaren i Karlstad* ansåg, att uppköparna för kontrollens skull borde åläggas att uteslutande leverera inköpta varor till de fasta handlandena. Faran av handel från uppköpare direkt till konsument hade — ansåg handelskammaren — blivit väl bestyrkt av erfarenheten. Enligt nämnda handelskammares mening borde vidare handel med begagnade cyklar, automobiler och radioapparater samt delar av dylika föremål endast få utövas av respektive branschfirmor.

Beträffande förslaget att vederbörande yrkesorganisationer skulle beredas tillfälle att yttra sig över ansökningar om tillstånd att idka fast handel uttalade *handelskammaren i Göteborg*, att det syntes böra övervägas, huruvida icke yttrande över ansökningarna även borde inhämtas från någon mera fristående institution, exempelvis vederbörande handelskammare.

Stockholms handelskammare ansåg, att det för garanterande av ett fullt objektivt bedömande av ärendena måhända vore lämpligare att inhämta yttrande från handelskammaren än från vederbörande yrkesorganisation. *Handelskammaren i Gävle* syntes vara tveksam om huruvida det vore förenligt med näringsfrihetens principer att inhämta yttrande från yrkesorganisation.

Förslaget om ett centralt register över de fasta handlandena vann *handelskammarens i Gävle* fulla gillande. Kammaren hänvisade härvid till ett från handelskammarens sida framlagt förslag om centralisering av handels- och näringsregistren. *Handelskammaren i Karlstad* tillstyrkte ett centralt register, vilket enligt kammarens mening med kompletteringar under hand borde överlämnas till länsstyrelserna och polismyndigheterna i hela riket.

3. *Skånes* samt *Smålands och Blekinge handelskammare* ävensom *handelskammaren i Gävle* förklarade sig ha intet att erinra emot de under denna punkt framlagda förslagen. *Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare* framhöll önskvärdheten av att frågan om föreståndare och biträden vid skrothandelsrörelser uppmärksammades.

4. *Skånes* samt *Smålands och Blekinge handelskammare* förklarade, att den i förordningen stadgade kontrollen med dess omständliga bokföring, märkningsföreskrifter och förbud mot omedelbar sortering och bearbetning av varan svårligen ginge att förena med den moderna handels krav på snabb lageromsättning, bästa möjliga transportekonomi och rationaliserad drift i olika avseenden. Särskilt oläglig vore bestämmelsen angående förvaringstid. Ändrade regler om bokföringen borde givas, som möjliggjorde användningen av moderna bokföringsmetoder, exempelvis blocksystem. En viss differentiering borde ske mellan varuslag, vilka i större och mindre omfattning vore föremål för olovliga tillgrepp. För de förra, till vilka i första hand hörde begagnade cyklar, syntes en skärpt kontroll böra övervägas. De två handelskamrarna ansågo härutinnan, att handlandena borde åläggas att vid inköp av begagnade cyklar kräva, att säljarna företedde legitimation. *Handelskammaren i Gävle* betonade skrothandels betydelse och framhöll i sammanhang därmed, att den legala handeln försvårades, om en rigorös identifikation av föremålen krävdes. *Handelskammaren* hade vidare den uppfattningen, att de detaljerade föreskrifterna om affärsbokens förande kunde betydligt förenklas och givas anslutning till bestämmelserna om dagboks förande enligt gällande bokföringslag. *Västergötlands och Norra Hallands handelskammare* ansåg det icke vara välbetänkt att upphäva stadgandet om godsets märkning. Kontrollen skulle därigenom avsevärt försvåras.

5. Ingen av handelskamrarna biträdde förslaget om sänkning av åldersgränsen för säljare.

6. Önskemålet om en skärpning av de ovillkorliga hindren för tillstånd att erhålla handelsrättigheter såsom fast handlande föranledde icke något särskilt uttalande av någon handelskammare.

Statens kriminaltekniska anstalt tillstyrkte en omarbetning av 1918 års förordning och förklarade, att även anstalten övervägt att framföra förslag om vissa ändringar i förordningen. Handeln med begagnade föremål hade under den tid förordningen varit gällande ökat betydligt i omfattning. Under samma tid hade varustöldernas antal undergått en mycket kraftig stegring, i synnerhet beträffande sådana varuslag, som dittills icke ansetts falla under förordningens bestämmelser. Beträffande varustöldernas omfattning nämnde anstalten, att det med ledning av år 1940 inkomna uppgifter varit möjligt att approximativt beräkna värdet av enbart stulna guld- och silvervaror o. d. till omkring 500 000 kronor per år och antalet stulna cyklar till omkring 50 000 per år, motsvarande ett värde av omkring 4 000 000 kronor. Av guldvarorna tillrättaskaffades endast en mycket ringa del, oaktat guldet i stor utsträckning vore försett med graveringar eller andra kännetecken. Trots förordningens detaljerade föreskrifter syntes sålunda kontrollen över handeln med begagnade varor icke vara så effektiv som önskvärt vore. Anstalten förklarade emellertid, att anledningen till att eftersökningen av gods ej kunnat bedrivas med önskad effektivitet i främsta rummet icke vore att söka i bristfälligheter i förordningens bestämmelser utan snarare berodde på omständigheter vid godsets efterlysning och efterspaning. Anstalten hade emellertid för avsikt att genom olika åtgärder effektivisera efterspaningen efter stulen och bortkommen egendom.

Anstalten instämde i förslaget, att 1 § i 1918 års förordning borde moderniseras, och biträdde tanken, att den nuvarande undantagsbestämmelsen beträffande handel med antikviteter och handel å marknad borde utgå. Anstalten förklarade i detta sammanhang, att därigenom att antikvitethandlare i stor utsträckning även uppköpte föremål av guld o. d. men icke vore skyldiga att efterkomma förordningens föreskrifter, kontrollen över övriga gulduppköpare lätt bleve illusorisk.

Någon ytterligare definition av begreppen fasta handlande och uppköpare vore enligt anstaltens mening icke erforderlig. Frågan om införande av särskilda legitimationskort för uppköpare syntes tarva närmare utredning. Anstalten framhöll, att uppköpare nu vore skyldiga att inneha länsstyrelsens tillstånd och att protokollsutdrag med länsstyrelsens resolution syntes vara tillräcklig legitimation. Även rörande behovet av ett centralt register över handlandena tillstyrkte anstalten särskild utredning. Skulle behov av ett dylikt register befinnas föreligga, borde det enligt anstaltens mening placeras vid denna.

Anstalten fann vissa billighetsskäl tala för en förändring av 3 § i enlighet

med svenska råvarugrossistföreningen samt svenska järn- och metallskrot-handlareföreningens förslag. Någon ändring syntes däremot anstalten icke påkallad beträffande det nuvarande stadgandet angående anmälan om ändrat eller nytt upplagsställe.

Ehuru kriminaltekniska anstalten ansåg sig kunna vitsorda, att ett noggrant iakttagande av förordningens kontrollföreskrifter i en del fall syntes kunna bereda vissa näringsidkare (skrothandlare med fast upplagsställe) stora svårigheter, avstyrkte emellertid anstalten varje sådan ändring av bestämmelserna om förande av affärsbok, som kunde inskränka polismyndigheternas kontrollmöjligheter. Anstalten föreslog, att säljare, som icke vore personligen känd för vederbörande näringsidkare, alltid skulle vara skyldig att tillförlitligen styrka sin identitet. Förslaget att förordningens föreskrifter om märkning och förvaringstid skulle utgå avstyrktes bestämt. I stället borde övervägas, huruvida icke förvaringstiden i vissa fall borde utsträckas från sju till tio dagar. Anstalten framhöll vidare, att befogenheten att meddela ordningsföreskrifter i viss utsträckning skulle kunna överflyttas till anstalten.

Förslaget om sänkning av åldersgränsen för säljare förklarade sig kriminaltekniska anstalten icke kunna biträda.

Endast personer, som vore kända för ordning och pålitlighet, borde enligt anstaltens mening erhålla tillstånd att bedriva handel med begagnade varor. Innehavare av tillstånd borde vara skyldig att utmärka sin rörelse med en skylt, varav framginge, att näringsidkaren vore av länsstyrelsen auktoriserad handlande. Den legitima handeln med begagnade föremål skulle därigenom ledas till sådana ställen, som kunde kontrolleras av polismyndigheterna.

I ovan nämnda skrivelse till kommerskollegium avstyrkte *Stockholms automobilhandlareförening* förslaget att 1918 års förordning skulle omfatta även handel med begagnade bilar. Föreningen framhöll, att förhållandena inom automobilhandeln vore helt annorlunda än inom skrothandeln. Vid flertalet försäljningar av nya bilar lämnades begagnade fordon såsom dellikvid. Härvid prövades äganderättsförhållandet noggrant. Försäljning av begagnade bilar skedde i regel i form av avbetalningsköp, då det självfallet vore i säljarfirmans intresse att noggrant pröva köparens förhållanden. Automobilhandlarnas affärer med begagnade bilar vore därför enligt föreningens mening redan underkastade tillräcklig kontroll. Härtill komme, att automobilhandlarnas organisation, bland annat i fråga om kassabokföring, inköps- och försäljningsnotering, icke torde kunna jämföras med flertalet skrothandlars. Under sådana förhållanden syntes polismyndigheterna enligt föreningens mening icke ha anledning krä-

va, att automobilhandeln underkastades bestämmelserna i 1918 års förordning.

Kommerskollegium fann den för kollegium tillgängliga utredningen giva vid handen, att från såväl polismyndighetens som handelns sida ett allmänt önskemål förefunnnes om revision av 1918 års förordning. Enligt kollegii mening vore det nödvändigt att tillkalla sakkunniga för att närmare undersöka hithörande spörsmål och utarbeta förslag till nya stadganden. Det vore härvid av vikt, att handelns intressen tillvaratoges och noga avvägdes gentemot polismyndighetens önskemål. Det vore visserligen i och för sig och särskilt under en period av tilltagande brottslighet synnerligen betydelsefullt att försvåra möjligheterna till avsättning av tjuvgods och att underlätta polisens spaningsarbete genom noggrann kontroll över handeln med begagnade föremål, men denna kontroll kunde lätt leda till att allvarliga hinder skapades för en näringsgren, som under rådande förhållanden med tilltagande varuknapphet finge allt större betydelse för landets försörjning. *Kommerskollegium* påpekade särskilt skrothandelns betydelse för järnvaruförsörjningen och vikten av att denna handel icke hindrades av en omständig reglering. I detta sammanhang erinrade kollegium om att enligt statens kriminaltekniska anstalts yttrande anledningen till att efterforskningen av stulet gods ej kunnat bedrivas med önskad effektivitet i främsta rummet icke vore bristfälligheter i förordningens bestämmelser utan snarare vissa förhållanden i samband med godsets efterlysning och efterspaning.

Kommerskollegium tillstyrkte revision av 1 § i förordningen, så att i varuförteckningen upptoges jämväl cyklar och delar därav. Däremot syntes det kollegium tveksamt, huruvida begagnade bilar och radioapparater borde medtagas. Rörande förstnämnda vara hänvisade *kommerskollegium* till vad Stockholms automobilhandlareförening anfört. En ingående reglering av handeln med antikviteter syntes kollegium icke påkallad. Då Stockholm utgjorde ett centrum för antikvitetshandeln i landet, ville kollegium fästa särskild vikt vid överståthållarämbetets uttalande på denna punkt.

Förslaget att i kontrollhänseende uppdelas de båda i handeln verksamma yrkeskategorierna, de fasta handlandena och uppköparna, fann *kommerskollegium* värt beaktande. Ett centralt register över handlandena syntes *kommerskollegium* måhända kunna bliva av värde. Kollegium ville emellertid förorda det av överståthållarämbetet föreslagna enklare kontrollförfarandet.

Bestämmelserna i 7, 8, 9 och 10 §§ i förordningen borde enligt *kommerskollegii* uppfattning omarbetas, så att näringsidkarna icke ålades bokföring, märkning etc. i vidare mån än vad som vore praktiskt genomförbart och som oundgängligen krävdes med hänsyn till polismyndighetens kon-

troll. Kollegium hänvisade härvidlag särskilt till de synpunkter, som anförts i frågan av Skånes samt Smålands och Blekinge handelskammare.

Förslaget om en sänkning av åldersgränsen för säljare avstyrktes bestämt av kommerskollegium.

I sitt yttrande över svenska råvarugrossistföreningens samt svenska järn- och metallskrothandlareföreningens framställning framhöll *statens industrikommission*, att skrothandeln, särskilt handeln med järnskrot, redan under normala tider kommit att få en allt större betydelse för landets hushållning. Under rådande krisförhållanden hade denna betydelse än ytterligare ökats, och tillvaratagandet av metall- och gummiskrot samt lump av textilier utgjorde en angelägenhet av mycket stort värde för folkförsörjningen. Handeln med begagnade föremål och dylikt borde därför uppmuntras och icke bindas vid föreskrifter, som kunde verka hämmande på utvecklingen. Kommissionen vore emellertid medveten om att rörelsen i fråga erbjöde särskilda lockelser för mindre nogräknade personer samt att vissa reglerande bestämmelser därför erfordrades. Dylika bestämmelser behövde emellertid enligt kommissionens mening icke i och för sig vara till hinder för en sund utveckling. Kommissionen biträdde förslaget om en revision av 1918 års förordning. Vissa av förordningens bestämmelser vore föråldrade, och en överarbetning av förordningen skulle därför vara till fördel. I likhet med kommerskollegium fann industrikommissionen det lämpligt att särskilda sakkunniga tillkallades för att verkställa en allsidig utredning av spörsmålen och utarbета förslag till de nya bestämmelser i ämnet, som kunde visa sig erforderliga.

Under framhållande av att bestämmelserna i förordningen icke borde göras mer betungande för rörelsen än vad en rimlig hänsyn till polismyndighetens intressen finge anses kräva förklarade kommissionen, att det syntes kunna övervägas, huruvida icke sådana näringsidkare, exempelvis cykel- och radiofirmor, vilka normalt handlade med nya varor men som i samband därmed toge begagnade varor av samma slag i utbyte, över huvud taget borde beredas en särställning i förhållande till andra uppköpare av begagnade varor.

Enligt kommissionens mening funnes skäl, som talade för att den föreslagna uppdelningen av skrothandelns utövare på kategorierna fasta handlande och uppköpare borde komma till stånd. Emellertid vore kommissionen tveksam beträffande lämpligheten av den föreslagna anordningen, att uppköparnas auktorisation skulle meddelas av de lokala polismyndigheterna och icke som förut av länsstyrelserna. Kontrollen över uppköparna syntes knappast komma att förbättras genom en dylik reform. Den befordrade i varje fall icke enhetligheten i förordningens tillämpning.

Förordningens bestämmelser om affärsbok syntes enligt kommissionens

mening kunna förenklas. Härvid syntes böra övervägas, om icke för de fasta handlandenas del ändamålet med affärsboken kunde i viss mån fyllas redan av den dagbok, som enligt bokföringslagen skall föras över rörelsens gång.

Förslaget om en sänkning av åldersgränsen för säljare ville industrikommissionen icke biträda.

Den 8 mars 1943 avgav *socialstyrelsen* ett betänkande med förslag rörande åtgärder för borttagande eller minskande av pantlånerörelsens sociala nackdelar. I betänkandet framhölls, att förordningen den 28 maj 1918 angående idkande av pantlånerörelse och förordningen samma dag angående handel med vissa begagnade föremål m. m. båda hade till syfte att genom införandet av en ökad kontroll från det allmännas sida söka förhindra realiserande av tjuvgods. I båda förordningarna föreskrevs sålunda skyldighet för rörelsens innehavare att verkställa undersökning efter förkommet eller ägaren olovligen frånhänt gods, att meddela polismyndigheten vissa underrettelser samt att tillhandagå vid undersökning, som polismyndigheten vidtog. Gods finge ej mottagas till belåning respektive försäljning av den, som ej fyllt 18 år. Därjämte föreskrevs pantlåneförordningen förbud för pantlånare att mottaga pant av den, som vore berusad. Båda författningarna stadgade vidare husbondeansvar samt, därest omyndig under 15 år utbjöde föremål till pantsättning eller försäljning, under viss förutsättning ansvar för den, vilken vården om den omyndige ålåg. Slutligen funnes vissa korresponderande straffbestämmelser i förordningarna. Vid en reglering av pantlåneverksamheten vore det även nödvändigt att företaga en översyn av lagbestämmelserna rörande handeln med begagnade föremål. Socialstyrelsen uttalade härvid såsom sin uppfattning, att även om en revision av sistnämnda lagbestämmelser måhända icke borde göras så genomgripande som av förordningen angående pantbankerna, det dock syntes nödvändigt att infoga vissa bestämmelser av social innebörd.

I skrivelse till Konungen den 18 maj 1945 framhöll *Sveriges automobilhandlareförbund*, att enligt vad som dåmera fastslagits 1918 års förordning visserligen icke ansåges tillämplig på handel med begagnade motorfordon men väl på handel med begagnade delar av och tillbehör till motorfordon samt att inom den reguljära automobilhandeln regelmässigt förekomme handel även med dylika delar och tillbehör. Följden härav vore, att det stora flertalet automobilhandlare vore skyldiga att söka tillstånd enligt 1918 års förordning och att iakttaga dennas kontrollföreskrifter. Ansökningar om dispens från sistnämnda föreskrifter hade av en del länsstyrelser beviljats men av andra avslagits. Denna skiftande praxis vore otillfredsställande. Då förbundet ansåge iakttagandet av förordningens bestämmelser inom automo-

bilhandeln betungande och dessutom meningslöst, hemställde förbundet, att 1918 års förordning snarast måtte upphävas eller ändras så, att den icke bleve tillämplig på automobilhandeln.

De sakkunnigas uppdrag.

Den 15 juni 1945 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågan om revision av förordningen den 28 maj 1918 angående handel med vissa begagnade föremål m. m. I direktiven för utredningen anförde departementschefen bland annat, att av vad i ärendet förekommit torde framgå, att en översyn av bestämmelserna i 1918 års förordning måste anses erforderlig. Framförda förslag och synpunkter borde därvid underkastas närmare prövning. Jämväl i övrigt borde undersökas, huruvida och i vad mån ändringar i gällande bestämmelser med hänsyn till vunna erfarenheter på området borde vidtagas. Åtgärder ej blott i skärpande utan även i uppmjukande riktning torde härvid få övervägas. Särskilt borde uppmärksammas spørsmålet angående vilka varuslag som lämpligen borde omfattas av ifrågavarande lagstiftning. Vid utredningen borde i anslutning till vad kommerskollegium och industrikommissionen anført beaktas vikten av att en skälig avvägning komme till stånd mellan å ena sidan samhällets intresse av att förhindra handel med stulet gods samt å andra sidan näringslivets intresse av att lump, skrot och andra liknande begagnade föremål i enklast möjliga former kunde omsättas i marknaden. Det vore sålunda angeläget att tillse, att kraven på betryggande kontrollföreskrifter rörande handel med dylika föremål icke medförde, att i och för sig legitim och för landet nyttig verksamhet onödigt försvårades. Vidare erinrades om att socialstyrelsen i sitt betänkande med förslag rörande åtgärder för borttagande eller minskande av pantlånerörelsens sociala nackdelar framhållit önskvärdheten av att i förordningen rörande handel med begagnade föremål m. m. infogades vissa bestämmelser av social innebörd. Redan vid tillkomsten av 1918 års förordningar angående handel med vissa begagnade föremål m. m. och angående idkande av pantlånerörelse hade eftersträfvats och ernåtts överensstämmelse i väsentliga avseenden mellan bestämmelserna om lump- och skrothandel, å ena sidan, samt pantlånerörelse, å andra sidan. En dylik överensstämmelse borde alltjämt såvitt möjligt bibehållas. Vad som föreslagits i socialstyrelsens betänkande hade därför icke ansetts böra upptagas till prövning förrän i samband med prövningen av de resultat, vartill nu ifrågavarande utredning kunde komma att leda. De sakkunniga borde därför även ägna uppmärksamhet åt socialstyrelsens betänkande och däröver avgivna yttranden samt framställa de ändringsförslag, vartill denna granskning kunde föranleda.

Av de sakkunniga infortrade uppgifter.

De sakkunniga ha från överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser infortrat dels uppgifter angående antalet meddelade tillstånd av olika slag till handel med skrot, lump samt begagnat gods och dels upplysningar om länsstyrelsernas praxis i nedan angivna hänseenden och om deras åsikt beträffande införandet av en behovsprövning vid beviljandet av tillstånd till handel med skrot och lump. De sakkunniga ha vidare hos överståthållarämbetet och länsstyrelserna hemställt om att dessa, i den mån så ej tidigare skett, måtte framlägga de synpunkter de hade på frågan om revision av 1918 års förordning angående handel med vissa begagnade föremål m. m. De inkomna svaren redovisas i huvudsak här nedan.

De infortrade uppgifterna angående antalet meddelade tillstånd ha avsett det sammanlagda antalet näringsidkare med tillstånd enligt 1918 års förordning, huru många av dessa som kunna antagas ha upphört med rörelsen, antalet tillstånd avseende grosshandel inom lump- och skrotbranschen, antalet tillstånd avseende handel utan upplagsplats inom nyssnämnda bransch, antalet tillstånd avseende handel med begagnade cyklar, antalet tillstånd avseende handel med begagnade automobiler eller automobiltillbehör samt antalet tillstånd avseende handel av ovan ej särskilt omnämnt slag. En sammanfattning av de erhållna uppgifterna finnes intagen i särskild bilaga till detta betänkande. Det bör i detta sammanhang nämnas, att länsstyrelserna i en del fall haft svårigheter att lämna exakta sifferuppgifter. Detta har bland annat berott därpå, att länsstyrelserna icke äro skyldiga att föra något register över meddelade tillstånd. De erhållna sifferuppgifterna torde dock i varje fall giva en ungefärlig bild av antalet näringsidkare av olika slag med tillstånd enligt 1918 års förordning angående handel med vissa begagnade föremål m. m.

Vid förfrågan vilka krav överståthållarämbetet och länsstyrelserna ställa för beviljande av tillstånd att idka handel med begagnade föremål ha *länsstyrelserna i Kristianstads, Hallands, Jönköpings, Göteborgs och Bohus, Södermanlands, Örebro, Uppsala, Västernorrlands, Västerbottens, Norrbottens* och *Gotlands län* svarat, att de icke uppställa andra krav än de i förordningen angivna. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* har förklarat, att den anser lämplighetskravet uppfyllt, om sökanden visats ha gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet. *Länsstyrelserna i Blekinge och Värmlands län* ha förklarat, att de kräva, att polismyndigheten skall ha vitsordat vederbörandes lämplighet. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* fordrar intyg av polismyndigheten, att sökanden gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet. I *Stockholms län* fordras som regel, att de hörda myndigheterna icke haft något att erinra. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* har förklarat, att ansökan skall vara tillstyrkt av polismyndigheten och vederbörande kommu-

nala myndigheter samt dessutom av hälsovårdsnämnden, därest vid grosshandel eller handel från upplagsplats varorna kunna medföra sanitära olägenheter. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* kräver, dels att de kommunala myndigheterna och polismyndigheten skola ha tillstyrkt ansökan och dels att sökanden skall ha anmält firma. *Länsstyrelsen i Blekinge län* har särskilt framhållit, att den icke uppställer något krav på sakkunskap. Detsamma har framhållits av *länsstyrelsen i Kronobergs län*. Denna har dessutom meddelat, dels att länsstyrelsen blott i undantagsfall ansett en sökande icke lämplig och dels att länsstyrelsen, där ej särskilda skäl till annat förändra, numera beviljar tillstånd till handel med skrot och lump allenast under förutsättning att upplagsställe anges, varigenom bestämmelserna om affärsbok, märkning m. m. bliva tillämpliga å rörelsen. *Länsstyrelsen i Kalmar län* har förklarat sig kräva, att det icke föreligger någon omständighet, varav kan antagas, att sökanden icke är lämplig. Vidare har länsstyrelsen sagt sig tillse, att firmaanmälan fullgöres, när sådan erfordras. I allmänhet fordrar även förevarande länsstyrelse, att upplagsställe anges. I ett fall har länsstyrelsen avslagit ansökan ur brandskyddssynpunkt. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* tager viss hänsyn till den betydelse ett begärt tillstånd kan ha för näringsidkarens utkomstmöjligheter. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* har uttalat, att hinder mot bifall icke får föreligga ur polis- eller hälsovårdssynpunkter. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* har förklarat, att sökanden icke får ha varit straffad eller misstänkt för sådan förseelse, att hans lämplighet kan ifrågasättas. *Överståthållarämbetet* kräver som regel, att sökanden åtminstone under de senaste tio åren icke varit ådömd frihetsstraff, varvid hänsyn särskilt tages till tjuvnads- och häleri-brott. Därutöver kräver överståthållarämbetet, att sökanden skall vara känd för ett ordentligt levnadssätt. I vissa fall har tillstånd vägrats, när sökanden under den sista tiden ett flertal gånger dömts för fylleri. Ibland har även undersökts, om vederbörande haft för oguldna skatter. Vidare har ämbetet uppställt kravet, att sökanden skall förfoga över en för rörelsen lämplig lokal. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* har meddelat, att den icke beviljar tillstånd för person, som dömts till ansvar för tjuvnadsbrott eller efterföljande delaktighet eller häleri under tid, då han utan tillstånd bedrivit rörelse av nu ifrågavarande slag.

De sakkunniga ha vidare ansett det vara av intresse att erhålla uppgifter om huruvida överståthållarämbetet och länsstyrelserna för närvarande inhämta yttrande över inkomna ansökningar om tillstånd att idka handel med begagnade föremål från branschorganisation eller från andra myndigheter än de i 2 § 2 mom. 1918 års förordning angivna. Härutinnan ha *länsstyrelserna i Kristianstads, Blekinge, Kronobergs, Kalmar, Jönköpings, Älvsborgs, Skaraborgs, Östergötlands, Södermanlands, Örebro, Västerbottens, Västerbottens och Gotlands län* upplyst, att de i större eller mindre

utsträckning inhämta yttrande från svenska järn- och metallskrothandlareföreningen över ansökningar om tillstånd att idka handel med järn- eller annat metallskrot. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* inhämtar yttrande från Umeåortens förenade cykelreparatörer, då fråga är om tillstånd till handel med begagnade cyklar. *Länsstyrelserna i Älvsborgs* och *Norrbottnens län* ha i vissa fall hört vederbörande handelskammare. *Länsstyrelserna i Kronobergs, Kalmar, Göteborgs och Bohus, Södermanlands, Stockholms, Örebro* och *Värmlands län* ha uttalat, att de inhämta yttrande jämväl från polismyndighet å landet. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* inhämtar yttrande från vederbörande hälsovårdsnämnd, då ansökan göres om tillstånd till handel med lump, begagnade kläder och dylikt. I de fall där sökanden avser att bedriva rörelse från upplagsplats i stad eller stadsliknande samhälle hör *länsstyrelsen i Kronobergs län* numera hälsovårdsnämnden om upplagsplatsens lämplighet. I Stockholm har *överståthållarämbetet* i några enstaka fall infördat yttrande från nykterhetsnämnd och hälsovårdsnämnd.

Då det påtalats, att länsstyrelserna tillämpa olika praxis beträffande meddelandet av dispenser jämlikt 12 § i 1918 års förordning, ha de sakkunniga även inhämtat uppgifter om i vilken utsträckning det förekommit, att *överståthållarämbetet* och *länsstyrelserna* med stöd av nämnda paragraf medgivit näringsidkare befrielse från skyldighet att för särskild affär eller särskilt slag av affärer ställa sig till efterrättelse vad i 6, 7, 8, 10 eller 11 § förordningen är stadgat. De erhållna uppgifterna redovisas i bilagan till detta betänkande. Genom desamma bekräftas, att praxis icke varit enhetlig. Såväl *överståthållarämbetet* som *flertalet länsstyrelser* har endast i ett fåtal fall beviljat dispens.

Av inkomna uppgifter från *överståthållarämbetet* och *länsstyrelserna* framgår, att *flertalet länsstyrelser* icke utfärdat särskilda ordningsföreskrifter med stöd av 16 § i 1918 års förordning. *Länsstyrelserna i Malmöhus* och *Uppsala län* ha dock utfärdat särskilda föreskrifter angående legitimation, meddelanden till polismyndigheten m. m. vid handel med begagnade cyklar. *Överståthållarämbetet* har föreskrivit vad som skall anses såsom godtagbar legitimation. *Länsstyrelserna i Östergötlands* och *Västernorrlands län* ha i ett antal fall utfärdat bestämmelser om desinfektion av begagnade kläder och skodon. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* har i ett fall förordnat, att upplagsplats skall vara avskärmad genom plank, och i ett annat fall att upplaget skall förvaras under tak.

Vad angår frågan om införandet av en behovsprövning vid beviljandet av tillstånd till handel med skrot och lump ha *länsstyrelserna i Blekinge, Jönköpings, Skaraborgs, Örebro, Uppsala, Jämtlands* och *Västerbottens län* uttalat sig för en dylik prövnings införande. I de fall, då motivering lämnats, har såsom skäl anförts, dels att kontrollen över ifrågavarande handel skulle underlättas, därest antalet företag i branschen begränsades, och dels att en

begränsning av antalet tillstånd skulle öka tillståndsinnehavarnas ekonomiska bärkraft, varigenom bland annat större krav skulle kunna ställas på lokalerna. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* har icke gjort något bestämt uttalande i frågan men lutar närmast åt uppfattningen, att det nuvarande antalet tillståndsinnehavare är väl högt. *Kriminalpolisen i Stockholm* har förordat en begränsning av antalet tillstånd med hänsyn till att en hård konkurrens dels medför frestelser för näringsidkarna att mottaga även gods, som kan misstänkas vara åtkommet genom brott, och dels minskar vederbörandes ekonomiska möjligheter att hålla tillfredsställande lokaler. *Överståthållarämbetet* däremot anser, att fördelarna av en behovsprövning knappast skulle kunna uppväga de därmed förenade olägenheterna och pekar därvid särskilt på att behovsprövningen skulle innebära ytterligare ingrepp i näringsfriheten och fara för viss monopolbildning, varför bestämmelser i berörda hänseende icke syntes böra meddelas, såvida icke trängande skäl talade därför. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* har uttalat, att länsstyrelsen icke har sådan erfarenhet av förordningens tillämpning, att länsstyrelsen på grund därav anser sig böra förorda en behovsprövning. *Samtliga ovan ej särskilt omnämnda länsstyrelser* ha likaledes avstyrkt en behovsprövning. Bland de skäl, som sistnämnda länsstyrelser anfört, må nämnas, dels att handeln med skrot och lump varit av stor betydelse under kriget och därför icke bör begränsas, dels att det är svårt att avgöra när ett verkligt behov föreligger, dels att en begränsning är svår att genomföra på ett rättvist sätt och medför fara för monopolbildningar och dels att en begränsning går utöver lagstiftningens syfte att förhindra handel med stulet gods.

Såsom svar på de sakkunnigas förfrågan om vilka synpunkter överståthållarämbetet och länsstyrelserna ha på frågan om en revision av 1918 års förordning angående handel med vissa begagnade föremål m. m. har *länsstyrelsen i Västerbottens län* gjort ett uttalande, varav synes framgå, att nämnda länsstyrelse icke har någon anmärkning att göra emot den nuvarande förordningen.

Såväl *överståthållarämbetet* som *ett stort antal länsstyrelser* har uttalat att förordningens tillämplighetsområde bör tydligare angivas. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* har liksom tidigare ifrågasatt, om icke den nuvarande undantagsbestämmelsen beträffande handel med antikviteter och handel å marknad bör utgå. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* har uttalat önskemål om en reglering av handeln med begagnade automobiler och om krav på särskild sakkunskap för drivande av sådan handel. Enligt länsstyrelsens mening föreligger det eljest uppenbar risk, att sådana begagnade motorfordon, som ur säkerhetssynpunkt äro direkt vådliga, komma ut i rörelsen. *Överståthållarämbetet* har understrukt betydelsen av att icke andra varuslag hänföras under förordningen än vad som är erforderligt ur de synpunkter, som motivera en reglering av handeln på detta område. Ämbetet

har föreslagit, att de spørsmål, som sammanhånga med förekommande handel med pantsedlar, upptagas till övervägande. *Länsstyrelsen i Blekinge län* har uttalat, att bestämmelsen om förordningens tillämplighetsområde möjligen skulle kunna givas en mera generell avfattning, medan de föremål, som skola undantagas, uttömmande uppräknas. Nämnda länsstyrelse har föreslagit ett övervägande av frågan om kontroll över handeln med antikviteter, begagnade automobiler och begagnade böcker.

Länsstyrelserna i Kalmar och Örebro län ha pekat på de nuvarande bristerna i kontrollen över ombud och uppköpare. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* har särskilt framhållit ombudsproblemet och förklarar, att om ett ombudsmannaskap skall vara tillåtet, uttryckliga bestämmelser härom, innefattande krav på tillstånd av länsstyrelse eller polismyndighet, böra meddelas i förordningen.

Länsstyrelserna i Kalmar samt Göteborgs och Bohus län ha förordnat, att innan en person beviljas tillstånd att idka handel med begagnade varor, polismyndigheten icke blott i stad utan även å landet skall få avgiva yttrande i ärendet. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser det vara en onödig omgång, att vederbörande kommuns beslutande myndighet skall höras i förevarande ärenden. Det synes länsstyrelsen vara tillfyllest, att polismyndighetens yttrande inhämtas i varje särskilt fall. *Länsstyrelsen i Blekinge län* har funnit det onödigt, att yttrande skall inhämtas från såväl kommunalnämnd som kommunalfullmäktige. Samma länsstyrelse har förklarar, att det i vissa fall skulle kunna vara av värde, att vederbörande hälsovårdsnämnd höres, ävensom att branschorganisationerna böra beredas tillfälle att yttra sig, därest handeln med lump och skrot begränsas med hänsyn till behovet. Länsstyrelsen har rekommenderat ett förfarande motsvarande det, som förekommer vid prövning av anmälningar jämlikt 11 § butikstängningslagen. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* har uttalat önskemål om en föreskrift att näringsidkarnas lokaler skola besiktigas och godkännas av polismyndigheten.

Länsstyrelserna i Kronobergs och Örebro län ha framfört önskemål om en förtydligande bestämmelse i frågan, huruvida länsstyrelsens tillstånd medför rätt för vederbörande näringsidkare att driva handel även utom ifrågavarande län.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har bland annat föreslagit, att all tillståndsgivning beträffande handel med begagnade varor skall koncentreras hos länsstyrelsen. Kungl. Maj:t bör enligt länsstyrelsens uppfattning icke få medge en utlänning att driva handel med begagnade varor.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har uttalat önskemål om ett förtydligande av förhållandet mellan länsstyrelsens prövning av upplagsplatsens lämplighet i samband med tillståndets beviljande och hälsovårdsnämndens pröv-

ning enligt hälsovårdsstadgan av frågan, huruvida hinder möter mot användande av viss upplagsplats.

Enligt *överståthållarämbetets* mening skulle det vara ändamålsenligt, om även enskilda företagare kunde få anställa självständigt ansvariga föreståndare, exempelvis då en företagare har flera butikslokaler eller icke själv nämnvärt deltagar i rörelsens skötsel. Ämbetet anser vidare, att det bör tillses, att vid förfall för föreståndare, exempelvis vid sjukdom, icke i dennes ställe sättes annan person än sådan, vars lämplighet blivit vederbörligen prövad.

Länsstyrelsen i Kalmar län har förordat bestämmelse dels om att rörelsens upphörande skall anmälas hos länsstyrelsen och dels om att länsstyrelse skall föra register över nu förevarande näringsidkare.

Länsstyrelsen i Hallands län har funnit det onödigt, att exempelvis cykel-, radio- och skrivmaskinshandlare, vilka jämväl handla med begagnade varor inom branschen, skola behöva införa i affärsboken och märka nya varor. Länsstyrelsen har vidare ifrågasatt, om märkning över huvud taget är nödvändig beträffande föremål, försedda med tydliga tillverkningsnummer, därest dessa nummer införas i affärsboken på sådant sätt, att föremålen utan större svårighet kunna återfinnas i densamma. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* har såsom sin mening uttalat, att märkningsplikten synes kunna avskaffas eller åtminstone begränsas till vissa angivna slag av föremål, beträffande vilka särskild kontroll anses vara av nöden. En förenklad bokföring syntes vara tillfyllest. Länsstyrelsen har i detta sammanhang förklarat, att det synes länsstyrelsen bättre med enklare kontrollföreskrifter, som verkligen iakttagas, än med vidlyftiga sådana, som alls icke efterlevas. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser, att det bör finnas en uttrycklig lagbestämmelse om att okänd säljare skall legitimera sig. Detta krav finner länsstyrelsen icke vara för strängt med de legitimationsmöjligheter, som numera föreligga. *Länsstyrelsen i Örebro län* har uttalat önskemål om en mera praktisk utformning av kontrollbestämmelserna i 10 och 11 §§ i förordningen. *Länsstyrelsen i Blekinge län* är av den meningen, att med hänsyn till det stora antalet cykelstöder ytterligare kontrollföreskrifter eventuellt böra övervägas beträffande handeln med begagnade cyklar.

Länsstyrelsen i Kristianstads län ifrågasätter för kontrollens skull ett avskaffande av den dispensrätt, som länsstyrelserna för närvarande ha jämlikt 12 § i 1918 års förordning. *Länsstyrelsen i Blekinge län* anser, att möjligheterna att medgiva undantag från förordningens kontrollföreskrifter böra vara begränsade. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har funnit det önskvärt, att närmare anvisningar utfärdas rörande tillämpningen av länsstyrelsernas rätt att giva dispens.

Överståthållarämbetet har framhållit, att enligt 17 § 1 mom. i 1918 års förordning rätten att idka nu ifrågavarande slags handel förverkas för den,

som därunder gjort sig skyldig till tjuvnadsbrott och vissa andra brott. Enligt förordningens 2 § 1 mom. kan en sådan person icke heller erhålla nytt tillstånd. Ämbetet har ifrågasatt, huruvida icke en uppmjukning av ifrågavarande föreskrifter kan vara befogad, så att tillståndsmyndigheten erhåller befogenhet att mera fritt pröva, i vad mån vederbörandes förseelse bör inverka på hans rätt att driva rörelsen. *Länsstyrelsen i Kalmar län* anser, att den i 17 § 1 mom. stadgade påföljden bör intagas i domstolens utslag och, efter förordnande av domstolen, kunna gå i verkställighet utan hinder av att utslaget icke vunnit laga kraft ävensom att i förordningen bör föreskrivas, att i mål enligt 17 § 1 mom. och 19 § utslaget skall översändas till vederbörande länsstyrelse.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har uttalat, att vissa av straffbuden ävensom särbestämmelserna rörande gift kvinna torde vara föråldrade.

Slutligen har *överståthållarämbetet* framhållit önskvärdheten av vissa kompletterande föreskrifter ur social och hygienisk synpunkt.

Utländsk rätt.

Danmark.

De grundläggande danska bestämmelserna angående handel med begagnat gods äro meddelade i 1921 års »Lov om Pantelaanervirkosomhed og Handel med brugte Genstande». Enligt denna lag får — med vissa nedan berörda undantag — handel med begagnat gods bedrivas allenast efter tillstånd av vederbörande polismyndighet. Dylikt tillstånd må blott beviljas person, som uppfyller förutsättningarna för erhållande av näringsbrev enligt 1931 års »Naeringslov» och som polisen på grundval av föreliggande upplysningar icke hyser betänkligheter mot att bevilja tillstånd. Tillståndet kan inskränkas till att medge upprättande av affärslokal blott inom en närmare angiven del av polismyndighetens ämbetsområde. Tillståndet kan vidare återkallas av polismyndigheten, om tillståndsinnehavaren gjort sig skyldig till brott mot den danska strafflagens 18, 19, 28 eller 29 kapitel eller till grov eller upprepad förseelse mot 1921 års lag eller med stöd av denna meddelade föreskrifter eller enligt polisens uppfattning ådragit sig misstanke för häleri. Beslut om återkallelse av beviljat tillstånd kan överklagas hos justitieministern. Innan tillståndsinnehavare får börja bedriva rörelsen, skall han hos polismyndigheten anmäla affärslokalens belägenhet. Vid ombyte av lokaler skall anmälan härom göras hos polisen före flyttningen. Tillståndsinnehavare är berättigad att driva rörelsen genom av polismyndigheten godkänd föreståndare, som måste uppfylla de för tillståndsinnehavare stadgade förutsättningarna. Polismyndigheten kan kräva att per-

son, som sysselsättes i rörelsen med att på egen hand göra inköp och som icke uppfyller nyssnämnda villkor, skall avskedas. Rörelsen är underkastad sundhetspolisens föreskrifter. Tillstånd till handel med begagnat gods är en förutsättning för rätten att idka handel med pantsedlar.

Enligt 7 § i 1921 års lag är envar tillståndsinnehavare skyldig aktgiva på sådana omständigheter, som äro ägnade att väcka misstanke om att utbudet gods icke åtkommit på laglig väg. Uppstår grundad misstanke därom, skall polisen ofördröjligen underrättas samt godset och såvitt möjligt även säljaren kvarhållas till dess polisen anlant. Samma förfaringssätt skall tillämpas, när inköpta föremål finnas vara efterlysta. Överhuvudtaget åligger det nu berörda näringsidkare att ge polisen varje upplysning, som kan antagas vara av betydelse för polisens spaningsarbete. I 8 § stadgas att tillståndsinnehavare icke får inköpa begagnade föremål av personer, som icke fyllt 18 år eller som äro berusade. Jämlikt 10 § ankommer det på justitieministern att utfärda sådana närmare föreskrifter (regulativ) angående rörelsernas utövande, vilka krävas med hänsyn till rättssäkerheten, exempelvis om skyldighet för handlandena att avkräva säljarna legitimation, att föra särskilda affärsböcker, att förvara godset viss tid och att genomgå och bevara av polismyndighet utsända meddelanden. Det kan vidare föreskrivas, att vissa föremål icke alls eller allenast under närmare angivna villkor få inköpas. Polisen ålägges i 11 § att utöva tillsyn över nu ifrågakvarande rörelser och äger för detta ändamål rätt att granska affärsidkarnas lokaler, lager och böcker.

Med stöd av 10 § i 1921 års lag har justitieministern utfärdat »Regulativ for Handel med brugte Genstande». Enligt detta regulativ åligger det de berörda näringsidkarna att föra affärsbok enligt fastställt formulär för inskrivning av förekommande affärer. I boken skall anteckning bland annat göras om inköpsdag, säljares namn och bostad, företedd legitimation, köpesumman, godsets art och eventuella särskilda kännetecken, försäljningsdag, försäljningspris samt företagen bearbetning eller annan förändring av godset. Inköp av gammalt järn, lump, ben eller annat avfall, för vilket köpesumman icke uppgår till två kronor, behöver emellertid icke bokföras. Detsamma gäller försäljning av nyss nämnt gods oberoende av köpesummans storlek. Anteckning behöver vidare icke göras om försäljningsdag och försäljningspris såvitt angår gods, som inköpts före det årsskifte, som ligger minst ett år före den dag, godset åter säljes. Beträffande gods, som inköpes å auktion, skall i stället för säljares namn och bostad antecknas auktionen, auktionsstället samt katalognumret, om sådant finnes. Vid handel med pantsedlar skall särskild affärsbok föras för anteckningar om inköpta pantsedlar. Inlöser handlandena sedermera panten, skall anteckning om godset göras i den vanliga affärsboken, som skall hänvisa till den särskilda pantsedelsboken. Vid inköp av cyklar och klockor, oberoende av desammas

värde, ävensom vid inköp av andra föremål, för vilka betalas minst fem kronor, skall handlanden, såvida han icke känner säljaren, avfordra denne legitimation, såsom dopattest, hyreskvitto, skattekvitto, värnplikts- eller fackföreningsbok. Anteckning om legitimationshandlingens art skall såsom ovan nämnts göras i affärsboken. Sker försäljning genom bud, skall budet medföra ägarens legitimation samt budets namn och adress antecknas i affärsboken. Inköpta föremål få icke avyttras eller underkastas någon förändring, som försvarar igenkännandet av dem, före den sjätte söckendagen efter inköpet. Detta gäller dock icke gammalt järn, lump, ben eller annat avfall eller flaskor. Även andra undantag finnas från bestämmelsen ifråga, såsom beträffande föremål, vilka inköpts å vissa auktioner. Inköpt gods utom gammalt järn, lump, ben, annat avfall och flaskor skall förses med märklappar med uppgift om det nummer, under vilket godset förekommer i affärsboken. Föremål, som enligt vad ovan sagts icke få avyttras förrän efter förloppet av viss tid, skola under den angivna tidsfristen förvaras skilda från det övriga lagret. Denna bestämmelse gäller dock icke möbler. I regulativet föreskrives vidare, att handlandena skola vara särskilt uppmärksamma, innan de köpa följande slag av föremål: symaskiner, cyklar, cykeldelar, icke färdiga hantverksarbeten, icke färdigsydda kläder, tvättkläder som icke äro fullkomligt torra eller som icke äro manglade eller strukna, nya kläder eller skodon som salubjudas av personer som icke driva handel med varor av ifrågavarande slag, föremål som äro märkta såsom tillhörande försvarsväsendet, klädesplagg av vilkas märkning framgår att de tillhöra fattigvården eller vissa av polismyndigheten angivna institutioner samt klädespersedlar i vilkas fickor finnas handskar, näsdukar, anteckningsböcker och dylikt. Beträffande cyklar och cykeldelar gäller att säljaren har att förete intyg från den handlande, som sålt cykeln, angående tidpunkten för överlåtelsen samt köparens namn. Har cykeln gått genom flera händer, skall senare ägare ha gjort motsvarande anteckning å intyget. Kan dylikt intyg icke företes, kan det ersättas av ett av två trovärdiga personer utfärdat intyg om att säljaren är i rättmätig besittning av cykeln eller cykeldelen. Då en begagnad cykel eller cykeldel lämnas som dellikvid vid inköp av ny cykel, är det dock tillräckligt, att vederbörande avgiver en skriftlig förklaring enligt av polismyndigheten godkänt formulär om att han är i rättmätig besittning av cykeln eller cykeldelen. Förklaringen skall bevaras av handlanden och av denne på begäran företes för polisen. Samtliga nu ifrågavarande näringsidkare skola genomgå från polisen erhållna meddelanden om efterlyst gods samt bevara polisens meddelanden, ordnade i tidsföljd, under två år. På begäran av polisen skola handlandena föra särskilt register över nummer och märken på efterlysta cyklar, klockor, guld- och silversaker samt liknande föremål. Från polisen erhållna meddelanden angående efterlysta föremål av ifrågavarande slag skola inom viss angiven,

mycket kort tid vara införda i registret. Enligt regulativet äro vidare handlandena underkastade sundhetspolisens föreskrifter i fråga om bland annat belägenheten av affärslokaler och upplag. Handlandena skola, om polisen kräver det, ha telefon. Slutligen innehåller regulativet förbud för handlandena att köpa lottsedlar samt bevis om pantsättning av lottsedlar.

Såsom tidigare berörts finnas vissa undantag från regeln att särskilt tillstånd av polismyndighet kräves för handel med begagnat gods. Jämlikt 1 § i 1921 års »Lov om Pantelaanervirksomhed og Handel med brugte Genstande» får sålunda handel med begagnade böcker bedrivas av den, som innehar näringsbrev avseende handel enligt 1931 års »Naeringslov». Vidare äga personer, som inneha näringsbrev som handlande, utan särskilt tillstånd av polismyndigheten sälja begagnade föremål såsom led i en affärsverksamhet, som omfattar handel med nya varor. Rörelseidkare, som inneha näringsbrev avseende industri- eller hantverksnärning, äga enligt »Naeringsloven» i viss utsträckning driva handel. De ha därvid bland annat rätt att utan särskilt polistillstånd sälja begagnade föremål, hörande till facket, under förutsättning att försäljningen av begagnade föremål endast sker tillfälligtvis inom en verksamhet, som normalt går ut på framställning av vederbörande föremål såsom nya. Med tanke på nu berörda fall stadgas i 14 § 1921 års »Lov om Pantelaanervirksomhed og Handel med brugte Genstande», dels att de tidigare omnämnda föreskrifterna i lagens 7, 8, 10 och 11 §§ tillika skola äga tillämpning på hantverkare och fabriksidkare, vilka med stöd av bestämmelserna i »Naeringsloven» salubjuda begagnade cyklar, och dels att när hänsyn till rättssäkerheten talar därför, justitieministern äger, med samtycke av handelsministern, förordna, att nyss omnämnda paragrafer i 1921 års lag helt eller delvis skola äga tillämpning på hantverkare och fabriksidkare, som jämlikt »Naeringsloven» salubjuda andra begagnade föremål än cyklar, ävensom på handlande av olika slag i den mån dessa med stöd av »Naeringsloven» driva handel med närmare angivna begagnade föremål. Beträffande handel med begagnade böcker gälla dock i viss utsträckning andra regler. Den begränsade rätt att idka handel med begagnade varor, som handlande samt fabriksidkare och hantverkare enligt vad ovan sagts ha enligt »Naeringslovens» bestämmelser, kan av domstol frändömas vederbörande näringsidkare, om denne befinnes ha gjort sig skyldig till brott mot den danska strafflagens 18, 19, 28 eller 29 kapitel eller till grov eller upprepad förseelse emot 1921 års lag eller med stöd av denna meddelade föreskrifter.

På grundval av 14 § i 1921 års lag har justitieministern förordnat, dels att bestämmelserna i ovan refererade »Regulativ for Handel med brugte Genstande» skola äga tillämpning även på fabriksidkares och hantverkares handel med begagnade cyklar och cykeldelar och dels att bestämmelserna i 7, 8, 10 och 11 §§ i 1921 års lag skola äga tillämpning på annan med stöd

av »Naeringsloven» bedriven handel med begagnade cyklar och cykeldelar ävensom på all handel enligt »Naeringsloven» med begagnade delar av motorfordon, på yrkesmässigt uppköp enligt »Naeringsloven» av guld- och silvervaror, juveler, klockor, begagnade kläder, begagnade musikinstrument och begagnade radioapparater samt på omsmältning enligt »Naeringsloven» av ädla metaller. Samtidigt har justitieministern utfärdat regulativ angående nu ifrågavarande verksamheter. I dessa regulativ ålägges vederbörande näringsidkare att föra affärsbok, att avkräva säljarna legitimation, att märka och under viss tid förvara inköpt gods, att granska polisens meddelanden angående efterlyst gods samt att på begäran av polisen föra register över efterlysta föremål. Bestämmelserna äro i stort sett desamma som motsvarande föreskrifter i ovan refererade »Regulativ for Handel med brugte Genstande».

Finland.

Finlands lagstiftning angående handel med begagnat gods är i stort sett uppbyggd efter samma linjer som den svenska lagstiftningen i ämnet. I Finland motsvaras 1918 års förordning av förordningen den 28 mars 1941 angående handel i öppen butik med begagnade varor samt skrot och lump.

Enligt 1 § i nämnda förordning är handel i öppen butik med begagnade varor samt skrot och lump underkastad såväl förordningens bestämmelser som vad om näring i allmänhet är stadgat. De avsedda handelsrörelserna äro dels inköps- och försäljningsaffärer, diverseaffärer eller under annat motsvarande namn bedrivna handelsrörelser, vilka köpa och försälja eller förmedla begagnade varor, såsom möbler och husgeråd, arbets- och bruksföremål och -redskap, gång- och andra kläder, skodon, föremål av ädel och annan metall, smycken, musikinstrument, cyklar och andra dylika varor, huvudsakligen till användning för samma ändamål som tidigare, dels skrot- och lumpaffärer, vilka köpa järn- och annat metallskrot eller lump och annat sådant avfall för försäljning efter antingen sortering eller bearbetning till förädlingsaffärer eller för annat ändamål, dels ock antikvariansrörelser, som köpa och sälja eller förmedla huvudsakligen föremål med konst- eller samlarevärde. Förädlingsrörelser, som för egen produktion, samt handelsrörelser, som vid sidan av sin övriga huvudsakliga verksamhet för återförsäljning köpa föremål av ädel metall eller järn- och annat metallskrot eller lump och annat sådant avfall, äro beträffande denna del av sin verksamhet i tillämpliga delar underkastade förordningens bestämmelser angående anteckningsskyldighet, märkning och förvaring av mottaget gods, skyldighet att lämna polismyndigheten underrättelser m. m. men däremot icke förordningens bestämmelser i övrigt.

Drives rörelse, å vilken 1941 års förordning i sin helhet är tillämplig, av bolag eller annan sammanslutning, skall rörelsen förestås av en ansvarig

föreståndare. Detsamma är fallet, om enskild näringsidkare icke själv sköter sin rörelse. Har rörelse särskild filial, skall denna förestås av en ansvarig filialföreståndare.

För idkande av sådan rörelse, å vilken 1941 års förordning i sin helhet är tillämplig, för inrättande av filial till sådan rörelse samt för behörighet att vara ansvarig föreståndare kräves särskilt tillstånd av länsstyrelsen i det län, på vars område rörelsen eller filialen kommer att vara belägen. Ansökning om tillstånd bör innehålla vissa i förordningen angivna uppgifter. Vid ansökningen skola fogas dels intyg att vederbörande åtnjuter medborgerligt förtroende samt råder över sig och sin egendom och dels utredning om affärslokalens och varuupplagens läge. Innan ärendet avgöres, skall länsstyrelsen inhämta utlåtande över ansökningen av vederbörande polismyndighet och, då skäl därtill föreligga, av stadsstyrelse eller kommunalnämnd samt hälsovårdsnämnd. Tillstånd må blott beviljas sådan sökande, som kan anses tillräckligt pålitlig för den tillämnade affärsverksamheten. Länsstyrelsens resolution bör enligt förordningen vara så avfattad, att av densamma framgår beskaffenheten av den rörelse, för vars idkande tillstånd beviljats, stället, där rörelsen får bedrivas och varuupplag hållas, samt vem som godkänts såsom ansvarig föreståndare. Utan hinder av att tillståndet blott avser vissa angivna lokaler är dock nedskrotning av större skrotmängder och skrymmande föremål samt tillfällig behandling, upplagring och försäljning av dylikt gods tillåten på föremålets anskaffnings- och nedskrotningsplats. Önskar näringsidkare flytta rörelse eller lager till annat ställe, måste tillstånd därtill i vederbörlig ordning sökas hos länsstyrelsen. Vid överlåtelse av rörelse åligger det förvärvaren, innan han får börja driva rörelsen, att göra ansökan om tillstånd hos länsstyrelsen. Medan ansökningen ligger under behandling, är rörelsens fortsättande tillåtet under förutsättning att den föregående affärsinnehavaren skriftligen förbundet sig att svara för rörelsens behöriga skötsel och bestyrkt avskrift av denna förbindelse tillställts polismyndigheten. Döds- eller konkursbo efter affärsidkare är för boets utredning berättigat att med stöd av det gamla tillståndet fortsätta rörelsen under ett år. Det åligger därvid den eller dem, som omhändertagit dödsboet, förutsatt att ansvarig föreståndare icke finnes, respektive konkursboets förvaltare att inom två veckor till polismyndighetens godkännande föreslå någon person att interimistiskt vara rörelsens ansvariga föreståndare och att inom två månader hos länsstyrelsen göra ansökan om godkännande av ny ansvarig föreståndare. Tills interimistisk ansvarig föreståndare godkänts, svara för rörelsens utövande de, vilka övertagit dödsboet eller förvalta konkursboet. Avlider ansvarig föreståndare eller lämnar han eljest sin befattning eller blir han förhindrad att sköta densamma, skall affärsidkaren på motsvarande sätt hos polismyndigheten och länsstyrelsen göra ansökan om godkännande av ny föreståndare. Af-

färsidkaren själv svarar för rörelsens skötsel till dess interimistisk ansvarig föreståndare godkänts. Vid rörelsens upphörande skall inom två veckor anmälan härom göras hos länsstyrelsen. Vid tillfälligt avbrott i rörelsen skall polismyndigheten omedelbart underrättas.

Beräffande rörelsens bedrivande stadgas i 1941 års förordning, att innehavare av ovan omnämnda inköps- och försäljningsaffärer med flera rörelser, vilka köpa och försälja eller förmedla begagnade varor huvudsakligen till användning för samma ändamål som tidigare, ävensom innehavare av antikvariatsrörelser, som köpa och sälja eller förmedla huvudsakligen föremål med konst- eller samlarevärde, böra föra särskild affärsbok, i vilken bör antecknas varje köp eller annat förvärv av vara ävensom varje förmedlingsåtagande, oberoende av om varan är begagnad eller obegagnad. I fråga om skrot- och lumphandelsrörelser samt sådana förädlings- och handelserörelser, å vilka förordningen blott till vissa delar är tillämplig, gäller, att affärsbok blott behöver föras vid inköp i minut från privatpersoner av för sitt förra bruk dugliga möbler och husgeråd, arbets- och bruksföremål och -redskap, gång- och andra kläder, skodon, föremål av ädel och aman metall, smycken, musikinstrument, cyklar och andra dylika varor. I andra fall behöver innehavare av sistnämnda slag av rörelser blott avfordra säljaren en med dennes egenhändiga namnteckning försedd räkning, som bör upptaga datum för köpet, varuslag, antal eller mängd samt pris ävensom säljarens adress. Har säljaren skrivit sitt namn otydligt, bör affärsidkaren tydligt utskrive namnet under eller bredvid säljarens namnteckning. Detaljbestämmelserna angående affärsbokens förande äro i stort sett desamma som motsvarande svenska föreskrifter. Nämnas må dock, att den finska förordningen föreskriver, att affärsidkare bör fordra, att säljare, som ej är för honom känd, egenhändigt skriver sitt namn i boken eller på särskild lapp, vilken samtidigt bör föras med anteckning om till vilken affärshandling den hänför sig. Vidare finnes stadgat, att affärsidkare i mån av behov bör övertyga sig om säljarens identitet genom att avfordra honom identitetsintyg, körkort eller dylikt. Anteckning om den företedda legitimationshandlingen samt om dagen för dess utfärdande och dess nummer bör göras i boken. Vare sig affärsbok skall föras eller ej bör för övrigt enligt uttryckligt stadgande i förordningen näringsidkaren, om han misstänker att säljaren åtkommit varan på ohederligt sätt, avfordra denne utredning om hans äganderätt till godset. Då affärsidkaren överlåter förvärvat gods, skall dagen, då detta sker, samt försäljningspriset men däremot icke köparens namn och adress antecknas i affärsboken. Såväl affärsbok som vid skrot- och lumphandelsrörelser med flera företag förda räkningar och kvitton skola förvaras under tio års tid och vid rörelsens upphörande tillställas polismyndigheten och vid överlåtelse överlämnas till den nye innehavaren. Vara, som enligt

förordningens bestämmelser bör antecknas i affärsbok, skall snarast möjligt förses med beteckning, som hänvisar till vederbörande anteckning i affärsboken. Detaljföreskrifterna angående märkningen äro desamma som de svenska. Där ej hälsovårds- eller annan myndighet annorlunda förordnar, får mottagen vara, över vilken affärsbok skall föras, icke överlätas, förändras, omarbetas till annat, nedsmältas eller förstöras förrän efter förloppet av sju dagar från den dag, då varan kom i affärsidkarens besittning. Detta stadgande berör dock icke vara, som av affärsidkaren inköpts från med vederbörligt tillstånd driven auktionsrörelse, annan anmälningspliktig rörelse, på auktion som hållits av myndighet eller allmän auktionsförrättare, eller från döds- eller konkursbo, och ej heller vara, som försålts av staten, kommun eller annan offentlig sammanslutning. Vederbörande länsstyrelse har möjlighet att efter polismyndighetens hörande bevilja näringsidkare dispens helt eller delvis från skyldigheten att iakttaga ovan återgivna bestämmelser angående anteckningar om gjorda inköp samt angående märkning och förvaring av godset.

Av hälsovårdsskäl stadgas i förordningen, att lump samt övriga varor, vilka sprida stank eller hälsovådliga dunster, böra förvaras på sådana platser och på sådant sätt, att omgivningen ej lider hälsovådligt men samt att faran för alstring och utveckling avflugor och andra skadeinsekter i görligaste mån förhindras. Förråd av sådana varor få blott uppläggas på ställen, som av hälsovårdsnämnd utpekats som lämpliga därtill. Begagnade gång- och andra kläder samt husgerädsföremål, vilka kunna misstänkas sprida smitta eller ohyra eller andra skadeinsekter, böra enligt förordningen rengöras samt göras ofarliga på sätt, som hälsovårdsnämnden bestämmer. Samtliga affärs- och lagerlokaler böra ha tillräcklig luftväxling. I förordningen utsäges, att det åligger polisen att övervaka näringsidkarnas verksamhet samt att tillse, att förordningens bestämmelser följas. Polismyndigheten äger tillträde till samtliga lokaler och förvaringsplatser samt äger granska såväl varor som affärsböcker, inköpsräkningar och överenskomelser, ingångna för rörelsen. Affärsidkaren eller dennes representant är skyldig att tillhandahålla det som skall granskas samt att avgiva behövliga förklaringar. Affärsidkarna ha samma skyldighet som motsvarande näringsidkare i Sverige att underrätta polismyndigheten om mottaget gods, som kan antagas vara olagligen frånhänt ägaren eller förkommet. Affärsidkarna få ej utan tillstånd av polismyndigheten försälja eller eljest överlåta dylikt gods. De få ej heller för utomstående yppa innehållet i polisens efterlysningar efter tillgripna eller försvunna föremål. Förordningen innehåller vidare förbud för näringsidkare såväl att mottaga gods av personer, vilka uppenbarligen ej fyllt 18 år eller äro berusade, som att lämna försträckning mot pant eller att driva handel på återköpsvillkor.

Har affärsidkare eller ansvarig föreståndare underlåtit att iakttaga för rörelsen gällande föreskrifter eller har i samband med rörelsen förekommit missbruk eller sanitära missförhållanden, äger länsstyrelsen, efter att ha hört affärsidkaren, antingen tilldela vederbörande varning eller för viss tid stänga rörelsen. Om missbruken eller missförhållandena äro av allvarigare art eller om de, trots tidigare nämnda åtgärder, fortsättas eller upprepas, kan länsstyrelsen, efter att ha berett affärsidkaren tillfälle att avgiva förklaring, stänga rörelsen samt återkalla tillståndet för dess bedrivande. Har ansvarig föreståndare visat sig olämplig, äger länsstyrelsen, efter att ha hört vederbörande, återkalla godkännandet för personen ifråga såsom föreståndare. Länsstyrelsen kan i mån av behov utfärda närmare allmänna ordningsföreskrifter. Tillämpningsbestämmelser till förordningen kunna utfärdas av handels- och industriministeriet.

Norge.

I Norge finnas bestämmelser angående handel med begagnade eller kasserade föremål i § 102 1935 års »Lov om handelsnaering». Enligt detta stadgande måste den, som vill driva handel med begagnade eller kasserade föremål, inbegripet begagnade konstföremål och antikviteter, ha skriftligt tillstånd därtill av polismyndigheten i orten. Driver näringsidkaren sin verksamhet inom flera kommuner, måste han ha tillstånd av polismyndigheten såväl där han företager inköp som där han idkar försäljning. Tillstånd kan blott beviljas myndiga invånare i Norge. Konungen äger utfärda generella föreskrifter angående näringens utövande. Sådana föreskrifter ha dock hittills icke utfärdats. Vidare äga kommunerna fastställa lokala föreskrifter ävensom avgifter för rörelsens utövande. Dessa lokala föreskrifter skola jämlikt § 109 1935 års »Lov om handelsnaering» stadfästas av handelsdepartementet. Vad här sagts om handlande gäller även den, vilken såsom självständig mellanhand förmedlar omsättning av begagnade eller kasserade föremål. Den som innehar vederbörligt tillstånd att driva auktionsrörelse behöver dock icke ha tillstånd av polismyndigheten för dylik förmedling genom försäljning å auktion.

Såsom exempel på lokala föreskrifter kan nämnas 1942 års »Vedtekt for handel med og auksjonssalg av brukte eller kasserte gjenstander i Oslo». Enligt dessa för Oslo gällande föreskrifter skall den, som beviljats tillstånd att idka handel med begagnade eller kasserade föremål, erlägga en årlig avgift av tio kronor. Tillståndet gäller blott för ett år och skall i allmänhet avse allenast vissa slag av föremål. Tillståndet kan återkallas av polismyndigheten, därest näringsidkaren icke iakttagit för honom gällande föreskrifter eller utövar rörelsen på ett olämpligt sätt eller begär en handling, som gör honom ovärdig att inneha tillståndet. Tillståndet kan också åter-

kallas, om rörelsen icke utövas. Rörelsen får blott bedrivas å ställe, som godkänts av polismyndigheten och som ständigt kan kontrolleras av denna. Inköpta föremål få icke förvaras å annan plats förrän 14 dagar förflutit, sedan de inköpts och mottagits. Handlandens namn skall vara tydligt utsatt över ingången till lokalerna. Affären får blott hållas öppen under vanlig butikstid. Mottagna föremål få icke avyttras, förändras, nedsmältas eller förstöras förrän efter förloppet av 14 dagar från den dag, då föremålen kommo i handlandens besittning, med mindre de överlåtas till annan handlande, som innehar tillstånd av nu ifrågavarande slag. Föremålen skola förses med märklapp och nummer. Handlanden skall föra noggranna anteckningar enligt av polismyndigheten godkänt formulär (protokoll) över mottagna föremål. Anteckning skall göras om föremålets art och nummer, dagen för inköpet, den persons namn, yrke och adress, av vilken föremålen köpts eller mottagits, dagen för försäljningen samt den persons namn och adress, till vilken föremålen sålts. Vidare skall anteckning göras om inköpspriset, eventuella utgifter för förbättring eller reparation av föremålen samt försäljningspriset. Försäljningspriset skall därjämte antecknas å märklappen. Anteckning om inköpspris, utgifter för förbättring eller reparation samt försäljningspris behöver dock icke göras beträffande vissa föremål, som omnämnas i prisdirektoratets kungörelse den 16 juni 1942 om pris- och omsättningsbestämmelser för begagnade föremål, så länge nämnda kungörelse är gällande. Handlande skall kräva, att såväl säljare som köpare styrker sin identitet genom företeende av legitimationskort. Kortets nummer samt orten, där det utställts, skola antecknas. Mottager handlande föremål av bud, skall budet ha med sig legitimation från ägaren eller den, som eljest avhänder sig föremålet. Även budets personalia skola kontrolleras och antecknas. Handlande, varom här är fråga, får icke köpa eller mottaga begagnade eller kasserade föremål av personer, som icke fyllt 18 år. Polismyndigheten äger granska såväl näringsidkarens ovan nämnda anteckningar som de föremål, vilka finnas i hans besittning. Auktionsrörelse är skyldig att förete auktionsbok. Försäljning av pantsedlar får icke äga rum. Pantsedlar få icke heller inlösas förrän 14 dagar förflutit, sedan de mottagits. Handlandena åläggas vidare att vara särskilt på sin vakt, innan de köpa eller mottaga vissa angivna slag av varor, däribland föremål, vilka äro försedda med namn eller bokstäver, som icke stämma överens med säljarens namn, eller å vilka namn, bokstäver eller nummer äro ändrade eller avlägsnade, ävensom där fråga är om föremål, vilka äro nya eller vilkas pris är påfallande lågt. I dessa och andra fall, där det finns anledning antaga, att föremålen förvärvats på ohederligt sätt, skall näringsidkaren omedelbart underrätta polismyndigheten. Polismyndigheten äger i särskilda fall eller för särskilda slag av föremål medgiva näringsidkare befrielse från skyldigheten att iakttaga bestämmelserna om affärslokal, om inskrivning

av förekommande affärer samt om godsets märkning och förvaring. Ett flertal av de ovan refererade lokala bestämmelserna för Oslo äro tillämpliga även då handlande, varom här är fråga, förvärvar föremål för eget eller familjens bruk. Bestämmelserna äro även delvis tillämpliga å auktionsrörelser.

Schweiz.

I Schweiz är näringsfriheten garanterad i själva förbunds författningen. Enligt 31 § i denna får näringsfriheten inskränkas allenast av polisiära skäl, det vill säga för att garantera ordning och säkerhet men icke för att upphäva eller begränsa den fria, lagliga konkurrensen. Bortsett från de åtgärder, som vidtagits under kriget, ha förbundsmyndigheterna icke utfärdat några föreskrifter angående hopsamlande av och handel med lump och begagnade föremål. Däremot ha kantonerna genom polisiära föreskrifter meddelat bestämmelser angående hopsamlande i vissa fall av dylikt gods. Enligt dessa bestämmelser skall bland annat den som hopsamlar lump och begagnade varor på olika platser inneha särskilt tillståndsbevis. Dessutom är vederbörandes verksamhet underkastad vissa restriktioner i fråga om tid och rörelsens bedrivande.

Såsom exempel på av kantonerna utfärdade föreskrifter, som i viss utsträckning beröra uppsamling av begagnat gods, må nämnas en del bestämmelser i den för kantonen Bern gällande »Loi sur le commerce des marchandises, les industries ambulantes ainsi que les foires et marchés» av den 9 maj 1926. Enligt artiklarna 15—28 i denna lag äro ambulerande näringar, däribland yrkesmässigt uppköpande av gods på olika platser, underkastade vissa särskilda bestämmelser. Ifrågavarande näringar stå under tillsyn av polisdirektionen. Rörelseidkarna få bedriva sin verksamhet allenast efter tillstånd av nämnda myndighet. Tillstånd måste även utverkas för vikarier, kompanjoner, medhjälpare och biträden. Barn under 16 år få icke inneha anställning i dylika rörelser. Tillstånd beviljas i regel för en tid av minst tre månader och högst ett år. I intet fall utställs tillstånd för längre tid än till årsskiftet. Tillstånd kan allenast beviljas välfrejdade personer, som fyllt 20 år och som ha rättslig handlingsförmåga eller fått vederbörligt medgivande av förmyndaren. Tillståndsinnehavaren får icke lida av vissa sjukdomar. I allmänhet skall icke tillstånd beviljas den, som varit ådömd frihetsstraff för brott mot allmän lag, grövre förseelse, fylleri eller lösdriveri eller som upprepade gånger förbrutit sig mot bestämmelserna i förevarande lag. Beviljat tillstånd kan återkallas av polisdirektionen eller domstol i fall, då näringsidkaren dömts för tiggeri eller gjort sig skyldig till handling, som icke varit förenlig med allmän ordning och goda seder eller väckt allmän förargelse. Detsamma gäller vidare bland annat om näringsidkaren icke längre uppfyller förutsättningarna för erhållande av till-

stånd eller överlämnat sitt tillståndsbevis till annan person eller givit anledning till klagomål genom störande uppträdande gentemot allmänheten eller på annat sätt. Har person, som önskar bedriva ambulerande näring, beviljats vederbörligt tillstånd, erhåller han ett tillståndsbevis, som skall vara försedd med hans fotografi. Beviset skall alltid medföras vid näringens utövande och på begäran uppvisas bland annat för polisen. I varje kommun, där den ambulerande näringsidkaren vill utöva sin näring, skall han ofördröjligen uppvisa sitt tillståndsbevis för erhållande av lokalt godkännande (visa local). Dyligt godkännande kan vägras allenast om utövandet av den ambulerande näringen strider mot kommunens allmänna bästa. Conseil-exécutif kan, efter framställning av polisdirektionen, utfärda förbud mot sådana ambulerande näringar, vilkas utövande stör befolkningen eller eljest strider mot det allmänna bästa. Dyliga förbud kunna avse hela kantonen eller vissa kommuner och kunna utfärdas tillsvidare eller för viss tid. Utövningen av ambulerande näringar är även underkastad vissa ytterligare inskränkningar. Härutinnan må nämnas att det råder förbud bland annat mot ambulerande försäljning av och ambulerande upptagande av beställningar hos konsumenterna på ett stort antal varuslag, däribland kikare, klockor, ädelstenar och imitationer av sådana stenar, föremål av guld, silver eller platina samt imitationer av dyliga föremål, avfall av guld och silver samt obligationer, lottsedlar och andra värdepapper.

Storbritannien.

Såvitt de sakkunniga kunnat inhämta finnas i Storbritannien inga lagbestämmelser angående handel med begagnat gods i allmänhet. Däremot finnas vissa specialbestämmelser, som beröra två kategorier handlande, nämligen s. k. »dealers in old metal» och »marine store dealers». Med »dealer in old metal» förstås en handlande, som driver handel med gammalt metallgods, metallavfall, brottstycken av metall eller gamla eller delvis bearbetade eller förstörda varor av metall. »Marine store dealer» kallas en näringsidkare, som driver handel med ankare, kablar, segel, gammalt tågvirke, gammalt järn eller andra skeppsförnödenheter. De grundläggande bestämmelserna på detta område finnas i »Public Health Acts Amendment Act, 1907», artikel 86. Enligt detta stadgande åligger det envar »dealer in old metal» och »marine store dealer» att hos vederbörande lokala myndighet låta inregistrera namn, bostad, affärs- och upplagsställe. Det åligger vidare ifrågavarande näringsidkare att i en särskild bok noggrant anteckna beskaftenhet och pris på inköpta eller på annat sätt förvärvade varor ävensom säljarens namn, yrke och adress. De lokala myndigheterna har tillerkänt rätt att granska handlandenas lager och affärsbok. Överträdelse av bestämmelserna äro belagda med bötesstraff. Enligt »Children Act, 1908»

gäller vidare, att ovan nämnda kategorier handlande icke få köpa gammalt metallgods, metallavfall, brottstycken av metall eller gamla eller delvis bearbetade eller förstörda varor av metall av personer, som synas icke ha fyllt 16 år. Om handlandena icke iakttaga denna föreskrift, kunna de, efter summarisk bevisning, dömas till böter.

Vad särskilt angår »marine store dealers» finnas vissa ytterligare bestämmelser om dem i artiklarna 538—542 i »Merchant Shipping Act, 1894». Där föreskrives att ifrågavarande handlande skola ha namnet jämte orden »dealer in marine stores» målat på väggen till varje lagerlokal. En dylik handlande får icke köpa skeppsförnödenheter av något slag av person, som synes icke ha fyllt 16 år. Han är vidare underkastad viss särskild bokföringsskyldighet, i det han för varje skeppsförnödenhet, som han kommer i besittning av, skall anteckna dagen för förvärvet samt säljarens namn, yrke och bostad. Han är därjämte underkastad vissa inskränkningar i förfoganderätten över kablar och liknande föremål med en längd överstigande fem famnar. Han får sålunda icke stycka eller repa upp dylikt gods utan särskilt skriftligt tillstånd, som kan erhållas först sedan handlanden inför fredsdomaren lämnat närmare uppgifter angående godset och säljarens person samt avgivit en förklaring att han förvärvat godset utan bedrägeri och utan vetskap eller misstanke om att det åtkommit på oärligt sätt. Har dylikt tillstånd beviljats handlanden, får denne icke omedelbart vidtaga den önskade åtgärden. Han måste först under en vecka kungöra i tidning inom orten, att han erhållit tillstånd av nu ifrågavarande slag. Samtidigt skall han publicera uppgifter om godset, platsen där det förvaras samt dagen för den planerade åtgärden. På framställning av någon, som misstänker eller tror, att godset tillhör honom, kan fredsdomare, om framställningen bekräftas med ed, giva vederbörande rätt att undersöka och granska godset och de böcker, handlanden är skyldig att föra. Iakttager icke näringsidkaren föreskrifterna i denna författning, straffas han med böter.

Beträffande »dealers in old metal» finnas vissa särskilda bestämmelser i »The Old Metal Dealers Act, 1861». Dessa bestämmelser äro fortfarande gällande såvitt de sakkunniga kunnat inhämta. I nämnda författning stadgas bland annat, att om någon under edlig försäkran anmäler hos fredsdomare, att det finnes anledning antaga, att hos en »dealer in old metal» förvaras något stulet eller eljest olagligen åtkommet metallföremål av sådant slag, som författningen avser, fredsdomaren äger uppdraga åt polismyndigheten att hos handlanden efterforska och beslagtaga alla hos denne påträffade föremål av samma slag. Förmår handlanden icke tillfredsställande visa på vad sätt han åtkommit föremålen, är han förfallen till böter; i händelse av återfall kan straffet sättas till straffarbete. Samma straffbestämmelser gälla för handlande, som i sin besittning har stulet eller eljest olovligen åtkommet gods av angiven art och övertygas om att vid mottagandet därav ha haft skälig anledning antaga, att godset olovligen åtkommit. Har en »dealer in

old metal» blivit förvunnen till någon av nämnda förbrytelser, äger domaren förordna, att handlanden skall inskrivas i en av vederbörande polismyndighet för ändamålet för bok. Med stöd av »The Public Stores Act, 1875» kan sådan inskrivning också äga rum, om hos en »dealer in old metal» påträffas gods, som — enligt vad vederbörande domstol anser — kan antagas tillhöra eller ha tillhört Kronan, och handlanden icke kan tillfredsställande visa, att han åtkommit godset på laglig väg. Sedan registrering som ovan sagts ägt rum, är handlanden för tid, som domaren bestämmer men som ej får överstiga tre år, underkastad vissa reglementariska föreskrifter. Den angivna tidrymden kan, om handlanden därunder övertygas om överträdelse av författningen, utsträckas, dock för varje gång högst tre år från den tidpunkt, då den eljest skulle ha tilländagått. Handlande, som inregistrerats på nu angivet sätt, skall under den tid, domaren bestämt, iakttaga bland annat följande föreskrifter. Han skall föra en särskild bok enligt fastställt formulär och däri inskriva varje metallföremål av ovan angivet slag, som kommer i hans besittning. Anteckning skall ske om dagen när föremålet inköpts eller mottagits, säljarens namn, yrke och bostad samt, sedan handlanden avhänt sig detsamma, köparens namn, yrke och bostad. När helst polismyndigheten, efter bemyndigande av domare, det påfordrar är handlanden skyldig att för polisen framlägga de böcker; han är skyldig att föra, ävensom av honom köpta eller mottagna föremål av ifrågavarande slag, som han har i sin besittning. Dylika föremål skola anses vara i handlandens besittning, om de äro placerade i hus, uthus, gård, trädgård eller annat utrymme, som innehaves av honom, eller med hans vetskap och tillstånd flyttats till annan plats utan att försäljning i god tro från hans sida kommit till stånd. Handlanden är vidare skyldig att utan dröjsmål underätta polismyndigheten om föremål i hans besittning, vilket svarar mot beskrivning på föremål, som stulits, försnillats eller bedrägligen åtkommit och rörande vilket upplysning lämnats honom från polismyndigheten. Han är därjämte underkastad den inskränkningen i förfoganderätten över nu ifrågavarande föremål, att han icke får förfoga över desamma eller underkasta dem någon förändring förrän 48 timmar förflutit efter inköpet eller mottagandet av föremålen. Han får icke heller köpa eller mottaga nu ifrågavarande föremål av någon, som synes vara under 16 år. Ej heller får han använda person, som ej uppnått nämnda ålder, till att köpa eller mottaga dylikt gods. Överträder handlanden ovan berörda reglementariska föreskrifter, straffas han med böter. Slutligen må nämnas att enligt artikel 13 i »The Prevention of Crimes Act, 1871» en »dealer in old metal» icke får köpa, mottaga eller köpslå om mindre kvantiteter av vissa metaller, nämligen bly, koppar, mässing, tenn, s. k. engelskt tenn, nysilver, zink eller sammansättning, i vilken någon av dessa metaller utgör den förnämsta beståndsdel. Brott mot denna föreskrift medför bötesansvar.

De sakkunnigas förslag beträffande handeln med skrot, lump och begagnat gods.

Allmän motivering.

Inledning.

Handeln med begagnade varor i vidsträckt bemärkelse är av betydande omfattning och har flera olika former. En särställning inom denna handel intager handeln med s. k. avfallsråvaror, bland vilka framför allt märkas skrot och lump av olika slag. Genom denna handel tillvaratagas årligen avsevärda kvantiteter råvaror, vilka tillföras landets industri. Till belysande av omfattningen av förevarande handel må nämnas, att omsättningen per kalenderår under åren närmast före det senaste kriget i genomsnitt utgjorde 260 000 ton järnskröt, 11 000 ton annat metallskröt samt 15 000 ton textilavfall och lump.

Under den avspärrning, som kriget medförde, kom handeln med avfallsråvaror att få ännu större betydelse än förut för landets näringsliv. Det kan erinras därom, att det bedrevs en statsunderstödd propaganda för tillvaratagande av skrot av olika slag. Handeln med avfallsråvaror gynnades också på olika sätt av staten, bland annat genom transportlättnader.

För fullständiggande av den nu givna bilden av handeln med skrot och lump bör det framhållas, att vissa handlande inom branschen utsortera vid uppköpen erhållna användbara produkter och avyttra dessa till personer och företag, vilka använda föremålen i oförändrat eller renoverat skick.

Vid sidan av handeln med skrot och lump förekommer en betydande handel med direkt användbara begagnade föremål, vilken handel omedelbart tillgodoser allmänhetens behov. Såsom exempel på sådan handel kan nämnas handeln med beklädnadspersedlar, skodon och symaskiner. Då dylika föremål i begagnat skick regelmässigt betinga ett lägre pris än nya föremål av samma slag, har allmänheten intresse av att det finns affärer, som handla med sådana begagnade varor. Detsamma gäller ett flertal andra varuslag. Härtill kommer att det inom vissa branscher blivit vanligt, att en köpare vid inköp av ny vara betalar denna delvis genom att lämna ett begagnat föremål av samma eller liknande slag i utbyte. Dylika bytesaffärer

förekomma exempelvis ofta inom motorfordons-, cykel- och radiobranscherna.

Samtliga nu nämnda former av handel med begagnat gods fylla ett behov i samhället. Såväl producenter som konsumenter ha intresse av att denna handel får försiggå under så fria och ohämmade former som möjligt. Erfarenheten har emellertid givit vid handen, att stulet eller på annat sätt olovligen åtkommet gods förhållandevis ofta vinner avsättning i affärer, som handla med begagnade varor. Därest gods, som åtkommit genom brottslig handling, okontrollerat kan säljas i dylika affärer, lockas personer med svag karaktär, ofta ungdomar, att begå egendomsbrott, som de kanske icke skulle ha gjort sig skyldiga till, därest de måst räkna med att försäljningen av det tillgripna gjorts till föremål för viss övervakning. Av denna anledning tillskapades — såsom tidigare nämnts — genom förordningen den 28 maj 1918 angående handel med vissa begagnade föremål m. m. en särskild kontroll över nu förevarande handel. Förordningens kontrollbestämmelser ha underlättat polismyndigheternas arbete för upptäckande och förebyggande av egendomsbrott. Då handeln med begagnat gods under den tid, förordningen varit gällande, ökat betydligt i omfattning och då under samma tid varustölderna undergått en mycket kraftig stegring, bland annat beträffande sådana varuslag, som icke ansetts falla under förordningens bestämmelser eller beträffande vilka förordningens tillämplighet varit diskutabel, t. ex. begagnade radioapparater och cyklar, synes det icke kunna ifrågakomma att lämna nu förevarande handel utan kontroll. En särskild reglering av ifrågavarande handel är sålunda fortfarande av behovet påkallad. Den nuvarande förordningens bestämmelser synas emellertid i viktiga avseenden böra bliva föremål för ändringar i såväl skärpande som mildrande riktning. Med hänsyn till den omfattning, i vilken ändringar föreslås i den nuvarande förordningens bestämmelser, ha de sakkunniga ansett sig böra utarbeta förslag till en helt ny förordning, benämnd skrot-handelsförordningen och avsedd att ersätta 1918 års förordning i ämnet. De sakkunniga ha därjämte funnit lämpligt att framlägga förslag till en särskild kungörelse med tillämpningsföreskrifter. Då den föreslagna förordningen liksom 1918 års förordning i ämnet utgör en inskränkning i näringsfriheten, blir det nödvändigt att göra en sådan ändring i näringsfrihetsförordningen, att inskränkningen blir tillåten. De sakkunniga framlägga därför även förslag till ny lydelse av § 8 1) förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet. De vägledande riktlinjerna för utarbetandet av den nya förordningen ha varit å ena sidan att utforma kontrollföreskrifterna på sådant sätt, att de bliva möjliga att tillämpa i praktiken och icke betunga de lojala näringsidkarna i onödan, och å andra sidan att försvåra avsättningen av stulet gods genom en viss utvidgning av tillämplighetsområdet och en bättre kontroll över uppköparnas verksamhet.

I det följande lämnas först en redogörelse och motivering för de viktigare punkterna i de sakkunnigas förslag. Därefter lämnas i en specialmotivering uppgift om innebörden av förslaget i övrigt i den mån särskild kommentar synes erforderlig.

Förordningens tillämplighetsområde.

Bestämmelserna i 1918 års förordning angående handel med vissa begagnade föremål m. m. äro tillämpliga endast på handelsrörelser men däremot icke på industri- eller hantverksföretag, vilka uppköpa skrot, lump eller begagnade föremål för att omarbota godset till andra varor. Sålunda äro exempelvis järnverk och liknande företag, vilka uppköpa järnskrot för nedsmältning och tillverkning av nytt gods, icke underkastade förordningens föreskrifter. Dylika företag torde endast i ringa utsträckning göra sina uppköp direkt från allmänheten. Det har visserligen förekommit fall, då personer, som olovligen tillgripit gods, vunnit avsättning för detsamma direkt hos nu berörda företag, men dessa fall synas ha varit relativt sällsynta. Under sådana förhållanden och med hänsyn till intresset av att näringslivet icke i onödan betungas synes det icke för närvarande böra ifrågakomma att utsträcka förordningens tillämplighetsområde till nu ifrågavarande företag. Därest dessa i framtiden i större utsträckning än nu komma att göra uppköp direkt från allmänheten, torde emellertid frågan om kontroll över uppköpen bliva aktuell.

Mera tveksam är frågan, om 1918 års förordning är tillämplig icke blott på sådana företag, vilka försälja inköpt begagnat gods i oförändrat skick, utan även på företag, vilka nedsmälta, omforma eller på annat liknande sätt bearbeta eller utföra reparations- eller smärre förbättringsarbeten å det inköpta godset före detsammans försäljning. Vissa uppköpare av begagnade guld- och silvervaror nedsmälta de inköpta föremålen före detsammans avyttring. Inom skrothandeln förekommer det i stor utsträckning, att handlandena kapa eller pressa inköpt järnskrot före försäljningen. Klädmäklare laga i vissa fall inköpta kläder och skodon, innan de avyttra desamma. I praktiken torde företag av dylikt slag i regel ha likställts med handelsrörelse, som faller inom förordningens tillämplighetsområde. Någon ändring härutinnan synes icke böra vidtagas. Det kan visserligen i en del fall vara förenat med svårigheter att uppdraga en skarp gräns mellan de olika grupperna av företag. Det sagda torde dock giva tillräcklig ledning för gränsdragningen. För undanröjande av varje tvivel ha de sakkunniga ansett sig böra föreslå en uttrycklig lagbestämmelse i ämnet. I 1 § 1 mom. av den föreslagna förordningen stadgas sålunda bland annat, att till yrkesmässig handel även hänföres rörelse, i vilken förvärvat gods avyttras efter reparation, nedsmältning eller annan liknande bearbetning.

Det förekommer även, att företagare samtidigt dels sälja inköpt begagnat gods i oförändrat eller renoverat skick och dels använda dylikt gods för tillverkning av nya varor. Detta torde bland annat vara fallet med vissa cykelhandlare och cykelreparatörer. Dessa sälja i en del fall förvärvade begagnade cyklar i oförändrat eller renoverat skick och använda i andra fall delar från inköpta begagnade cyklar för tillverkning av cyklar av eget fabrikat. I fall, då en dylik kombination förekommer, synes det för kontrollens skull nödvändigt, att förordningen anses tillämplig på näringsidkarens samtliga inköp av begagnade varor av ifrågavarande slag, oberoende av sättet för de inköpta varornas fortsatta användning.

1918 års förordning äger endast tillämpning på *yrkesmässig* handel med begagnade föremål. Därest en handlande blott i enstaka fall förvärvar dylika varor, blir han icke underkastad bestämmelserna i förordningen. Någon ändring på denna punkt är enligt de sakkunnigas mening icke av behovet påkallad.

Enligt 1918 års förordning äro bestämmelserna om förande av affärsbok samt om märkning och förvaring av mottaget gods tillämpliga icke blott på de varuslag, som angivas i 1 § av förordningen, utan även på andra föremål, såväl nya som begagnade, vilka av de berörda näringsidkarna förvärfvas för rörelsen eller eljest mottagas för försäljning. De sakkunniga ha emellertid inhämtat, att ett stort antal handlande för närvarande underlåter att iakttaga kontrollföreskrifterna vid inköp av nya varor eller sådana begagnade varor, som icke omnämnas i förordningen. För sådana affärsmän, vilka huvudsakligen bedriva affärer med nya föremål och endast i mindre utsträckning inköpa begagnade varor eller mottaga sådana såsom dellikvid vid försäljning av nya varor inom branschen, skulle det vara mycket betungande att iakttaga kontrollföreskrifterna även vid inköp och försäljning av nya varor. Polismyndigheterna synas även i viss utsträckning överse med handlandenas underlåtenhet härutinnan. Detta torde bero därpå, att polisen funnit, att för nya föremåls del nu ifrågavarande kontrollföreskrifter icke ha någon större betydelse för polisens spaningsarbete beträffande stulet eller ägaren eljest olovligen frånhänt gods. Enligt de sakkunnigas mening är det icke motiverat, att en person, som huvudsakligen idkar handel med nya varor, skall ställas i en särställning med avseende å rörelsen i dess helhet blott på den grund, att han i en del fall mottager begagnade föremål. Det synes icke heller nödvändigt, att en affärsman, som huvudsakligen driver handel med begagnade föremål men därjämte i viss utsträckning köper och säljer nya varor, skall underkastas särskild kontroll såvitt angår sistnämnda gren av rörelsen. Det finnes visserligen en viss risk, att en dylik affärsman medvetet underlåter att följa kontrollföreskrifterna vid inköp av begagnat gods och, då detta uppdragas, uppger, att han trott sig ha köpt obegagnat gods och därför ansett sig

befriad från skyldigheten att göra anteckning i affärsbok m. m. Risken för dylika manipulationer torde dock icke vara väsentligt större än risken att en handlande, som uteslutande handlar med begagnat gods, mottager föremål utan att iakttaga kontrollföreskrifterna. I fleriallet fall torde omständigheterna giva vid handen, att affärsmannen måste ha förstått, att han köp begagnat gods. I dylika fall blir frågan om återkallande av personens tillstånd att idka handel med begagnat gods aktuell. Därjämte riskerar vederbörande att ställas under åtal för överträdelse av förordningens bestämmelser. På grund av nu omnämnda förhållanden anse de sakkunniga det icke vara skäl att låta kontrollföreskrifterna vara tillämpliga även på inköp av nya varor. Med hänsyn till grunderna för nu ifrågavarande lagstiftning och näringslivets intresse av att handeln icke i onödan betungas anse de sakkunniga vidare, att de kontrollbestämmelser, som befinnas erforderliga, skola vara tillämpliga allenast på sådana begagnade varor, vilka i större utsträckning bruka bliva föremål för tillgrepp eller annat olovligt förfogande. Andra varuslag synas icke böra beröras av kontrollföreskrifterna. Därest en näringsidkare samtidigt handlar dels med sådant begagnat gods, som omfattas av den föreslagna skrothandelsförordningen, och dels med annat begagnat gods, behöver han således enligt de sakkunnigas förslag icke iakttaga förordningens bestämmelser om förande av affärsbok och om märkning och förvaring av mottaget gods beträffande sistnämnda varuslag. Vid handel, som huvudsakligen avser skrot eller lump, ha de sakkunniga dock av särskilda skäl gjort ett visst avsteg från denna princip. Härtill återkomma de sakkunniga längre fram.

De sakkunniga övergå därefter till att behandla spörsmålet om vilka slag av begagnade varor som synas böra beröras av skrothandelsförordningens bestämmelser.

Vad först angår frågan, vilka varuslag som direkt omfattas av 1918 års förordning, så att yrkesmässig handel med dem får bedrivas allenast efter av länsstyrelse meddelat tillstånd, betecknas de i 1 § 1 mom. av nämnda förordning såsom skrot och lump ävensom dit ej hänförliga begagnade metallvaror, begagnade beklädnadspersedlar och begagnade skodon samt artiklar, jämförliga med nu nämnda föremål. Härmed bör jämföras bestämmelsen i 1 § 2 mom., vari bland annat uttalas, att förordningen icke äger tillämpning på handelsrörelse, som avser allenast föremål med konst- eller samlarevärde (antikviteter). Stadgandet i 1 § 1918 års förordning ger icke en klar bild av vilka varuslag som åsyftas. Vid tillkomsten av förordningen uttalade dåvarande chefen för finansdepartementet, att det syntes tillräckligt att i förordningen angiva de viktigaste varuslagen, enär varje näringsidkare, som handlade med något slag av de i förordningen angivna föremålen, skulle vara underkastad kontroll för hela sin rörelse. Departementschefen synes härvid ha utgått ifrån att det vid ifrågavarande tid-

punkt icke i nämnvärd grad förekom någon specialisering inom förevarande handel utan att de berörda näringsidkarna samtidigt uppköpte begagnade föremål av skilda slag. Detta är fortfarande fallet i stor utsträckning, men det förekommer därjämte en viss specialisering. Härtill kommer att det numera inom vissa branscher av handel med nya varor blivit alltmer brukligt att i viss utsträckning uppköpa begagnade varor av samma slag ävensom att mottaga dylika varor såsom byte. Bland annat med anledning av dessa förhållanden vållar tolkningen av 1 § i 1918 års förordning numera betydande svårigheter.

Såsom belysande för tolkningssvårigheterna må nämnas, att Göta hovrätt år 1941 i ett mål, refererat i Svensk juristtidning år 1942, sid. 22, angående ansvar för en cykelhandlare för att ha idkat handel med begagnade cyklar utan tillstånd enligt 1918 års förordning frikände svaranden med den motiveringen, att hovrätten väl funne, att svaranden icke varit berättigad driva ifrågavarande rörelse utan angivet tillstånd, men att enär vad i målet förekommit ej gäve anledning till annat antagande än att svaranden under den tid åtalet avsåge haft den uppfattningen, att tillstånd enligt 1918 års förordning icke varit erforderligt vid handel med begagnade cyklar, samt svaranden enligt hovrättens uppfattning med hänsyn till avfattningen av 1 § 1 mom. i 1918 års förordning ej kunde anses ha saknat fog för denna sin uppfattning, svaranden icke borde anses förfallen till straff. Med stöd av förevarande hovrättsutslag ävensom med stöd av ett beslut av Kungl. Maj:t i handelsdepartementet i ett besvärssärende, refererat i Förvaltningsrättslig tidskrift år 1941, sid. 115, kan det numera anses fastslaget, att handel med begagnade cyklar är underkastad bestämmelserna i 1918 års förordning.

Det har tidigare ansetts oviss, huruvida begagnade motorfordon falla under förordningens tillämplighetsområde. I ett utslag år 1941, refererat i Svensk juristtidning år 1942, sid. 23, ansåg Göta hovrätt, att handel med begagnade motorfordon samt delar och tillbehör därtill fölle under förordningens bestämmelser. Sedermera har emellertid Kungl. Maj:t i flera fall efter besvär över länsstyrelses beslut ansett, att förordningen icke äger tillämpning på handel med begagnade motorfordon men väl på handel med delar av och tillbehör till dylika fordon. Genom dessa Kungl. Maj:ts beslut torde det numera få anses fastslaget, att begagnade motorfordon falla utanför förordningens bestämmelser. Det synes i detta sammanhang böra framhållas, att den skillnad, som sålunda göres mellan begagnade motorfordon och begagnade cyklar, knappast kan hämta stöd av ordalagen i 1 § 1 mom. i 1918 års förordning.

Det bör vidare nämnas, att det råder ovisshet om huruvida begagnade radioapparater, kameror, kikare med flera föremål kunna anses falla under förordningens tillämplighetsområde eller icke. Uppfattningen synes närmast vara den, att handeln med dylika föremål icke är underkastad för-

ordningens bestämmelser. Denna uppfattning har, såvitt angår begagnade radioapparater, godkänts av Svea hovrätt i ett utslag den 10 juni 1943.

Av det sagda torde framgå, att det föreligger ett påtagligt behov av tydligare bestämmelser angående vilka varuslag som skola vara underkastade de särskilda bestämmelserna angående handel med begagnade föremål. Det må även erinras därom, att i direktiven för utredningen uttalats, att särskild uppmärksamhet bör ägnas spörsmålet angående vilka varuslag som lämpligen böra omfattas av nu ifrågavarande lagstiftning. Det har även från flertalet myndigheter och organisationer, som yttrat sig i frågan, uttryckts önskemål om att förordningens tillämplighetsområde måtte tydligare angivas. Då de sakkunnigas förslag, såsom ovan nämnts, går ut på att förordningens bestämmelser om affärsbok m. m. icke skola äga tillämpning på alla varor, som inköpas och försäljas av en näringsidkare, som yrkesmässigt handlar med något av de i förordningen angivna varuslagen, utan allenast på vissa slag av begagnade varor, vilka i större utsträckning bruka bliva föremål för tillgrepp eller annat olovligt förfogande, blir det ännu angelägnare än nu att ha klara bestämmelser om förordningens tillämplighetsområde.

Vad därefter angår de särskilda varuslagen synes här först böra behandlas frågan, huruvida handeln med skrot och lump fortfarande bör vara underkastad särskild kontroll. De sakkunniga vilja härutinnan framhålla, att ett av de viktigaste skälen för tillkomsten av 1918 års förordning var en önskan att motverka de stölder av skrot och lump, vilka vid nämnda tidpunkt förekommo i betydande omfattning. Även under de senaste krigsåren ha dylika stölder förekommit i icke ringa utsträckning. Även under fredstid ha stölder av dylikt gods förekommit i betydande omfattning. Stöldfrekvensen ifråga om skrot och lump synes i stort sett vara avhängig av priserna på dylika varor, i det att högre priser regelbundet medföra ett ökat antal stölder. Skrotstölderna sammanhånga även med att skrot ofta förvaras på sådana ställen, att tillgrepp lätt kan ske. Under sådana förhållanden anse de sakkunniga det vara av behovet påkallat, att handeln med skrot och lump fortfarande är underkastad särskild kontroll. En annan sak är, att vissa uppmjukningar av kontrollbestämmelserna i 1918 års förordning synas kunna genomföras för skrot- och lumphandels del. På denna punkt få de sakkunniga hänvisa till framställningen nedan under rubriken Särskilda kontrollföreskrifter för fast handel. För tydlighetens skull vilja de sakkunniga påpeka, att med skrot förstås i den föreslagna skrothandelsförordningen allenast järn- och annat metallskrot, däremot icke s. k. gummiskrot eller glasskrot. Ej heller räknas pappersavfall som lump.

Bland annat såsom en följd av den höjda levnadsstandarden för de breda lagren av folket torde numera handel med sådana begagnade beklädnads-

persedlar och skodon, vilka icke kunna räknas som lump, förekomma i mindre utsträckning än tidigare. Av de inkomna yttrandena synes emellertid framgå, att handel med dylika föremål fortfarande äger rum i icke ringa utsträckning. Med hänsyn dels härtill och dels till att inga starkare skäl synas tala för ett underlättande av omsättningen av dylika varor anse sig de sakkunniga icke böra föreslå någon ändring i förordningens tillämplighetsområde i detta avseende.

Antalet tillgrepp av motorfordon samt av delar av och tillbehör till dylika fordon är betydande. Flertalet av de myndigheter, vilka yttrat sig på denna punkt, har ansett sig böra tillstyrka, att begagnade motorfordon föras in under förordningen angående handel med begagnade föremål. De sakkunniga äro medvetna om att en sådan reglering av handeln med begagnade motorfordon kommer att vålla landets automobilhandlare visst besvär. Därest emellertid vid utformandet av kontrollbestämmelserna tillbörlig hänsyn tages till de särskilda förhållandena inom automobilhandeln, synas de berörda lojala automobilhandlarna icke komma att i alltför hög grad betungas. Med hänsyn till samhällets intresse av att få till stånd en effektiv kontroll över att handeln med motorfordon, motorfordonsdelar och motorfordonstillbehör, som äro vanliga tjuvnadsobjekt, icke kommer i händerna på olämpliga personer, anse sig de sakkunniga böra förorda, att handeln med samtliga nu ifrågavarande varuslag hänföres under den föreslagna förordningens tillämplighetsområde.

Bland tillgreppsbrotten spela numera stölderna av cyklar, cykeldelar och cykeltillbehör en mycket betydande roll. Antalet dylika stölder har ökat kraftigt under de senare åren. Med anledning härav ha olika åtgärder varit under övertvägande från myndigheternas sida. Så gott som samtliga myndigheter, som yttrat sig i frågan, ha uttalat sig för en kontroll av den yrkesmässiga handeln med begagnade cyklar. De sakkunniga äro av den bestämda uppfattningen, att det för försvårande av avsättningen av stulna cyklar, cykeldelar och cykeltillbehör är oundgängligen av behovet påkallat, att handeln med begagnade dylika varor är underkastad skrothandelsförordningens bestämmelser.

Motor-, segel- och roddbåtar ävensom olika slag av båtdelar och båttillbehör äro ofta föremål för tillgrepp, bland annat beroende därpå att de merendels ligga oskyddade och lättillgängliga. Av liknande orsak förekomma ganska talrika tillgrepp av barnvagnar, som ofta förvaras i trappuppgångar och på andra oskyddade platser. För försvårande av en försäljning av olovligen tillgripna båtar och barnvagnar samt av delar av och tillbehör till dylika fortskaffningsmedel ha de sakkunniga funnit skäl föreslå, att nu ifrågavarande varuslag skola omfattas av den föreslagna förordningen. Med båtar avse de sakkunniga allenast smärre farkoster, däremot icke ex-

empelvis fartyg av den storlek, att de regelmässigt registreras. Endast handeln med mindre farkoster synes nämligen vara i behov av kontroll ur nu förevarande synpunkter.

Till de viktigare tjuvnads- och förskingringsobjekten torde numera böra räknas även radioapparater. Flertalet av de myndigheter, vilka yttrat sig i frågan om radioapparaters hänförande under förordningen, har tillstyrkt en bestämmelse härom. Även de sakkunniga äro av den uppfattningen, att för försvårande av avsättningen av olovligen åtkomna radioapparater handeln med begagnade dylika apparater bör vara underkastad särskild kontroll. Samma kriminalpolitiska skäl tala enligt de sakkunnigas mening för att även begagnade musikinstrument, grammofoner, kameror, klockor och kikare böra hänföras under den föreslagna skrothandelsförordningen. Även dessa varuslag torde ofta vara föremål för tjuvnads- eller förskingringsbrott.

Åtminstone under vissa tidsperioder ha begagnade maskiner, maskindelar, redskap, verktyg och tekniska instrument i icke ringa utsträckning varit föremål för stölder och förskingningar samt efterföljande avyttringar. Med maskiner avses icke blott maskiner, som användas för olika tillverkningsmoment inom industri och hantverk, utan även skrivmaskiner och andra kontorsmaskiner, ävensom maskiner, vilka användas i hemmen, såsom symaskiner och dammsugare. Med redskap åsyftas bland annat olika slag av jordbruks- och trädgårdsredskap, såsom plogar, harvar och räfsor ävensom fiskredskap. Materialet för redskapen synes icke böra tillmätas någon betydelse. Innebörden i begreppet verktyg torde vara fullt klar. Med tekniska instrument förstå de sakkunniga bland annat så skilda slag av föremål som lantmäteriinstrument och butiksvågar. Handeln med begagnade varor av förevarande slag bör enligt de sakkunnigas mening vara föremål för kontroll.

Smycken och äkta pärlor samt ädla och halvädla stenar äro på grund av sitt värde mycket betydelsefulla tjuvnadsobjekt. Dylika föremål böra därför enligt de sakkunnigas mening hänföras under skrothandelsförordningens bestämmelser. Även förut ej särskilt omnämnda föremål, vilka helt eller till väsentlig del bestå av guld, silver, platina, nysilver, koppar, mässing, tenn eller brons, synas på grund av sitt värde böra vara underkastade förordningens bestämmelser.

Vid våningsstölder torde konstverk, möbler, glas och porslin ej sällan bliva föremål för tillgrepp. Föremål av dessa slag ha ej alls fallit under 1918 års förordning. Ofta äro de dessutom att hänföra till kategorien föremål med konst- eller samlarevärde (antikviteter), till vilken de sakkunniga återkomma i det följande. Ehuru ur polisiära synpunkter vissa skäl tala för att värdefullare möbler och konstföremål m. m. borde läggas under

kontroll, vilja de sakkunniga icke nu förorda en så väsentlig utsträckning av förordningens tillämplighetsområde. Dessa föremål ha därför icke medtagits i förslaget.

De sakkunniga ha övervägt frågan, om sådana begagnade metallföremål, och då närmast järnföremål, vilka icke äro hänförliga till skrot och ej heller tillhöra ovan särskilt nämnda varuslag, böra upptagas i förordningen. De sakkunniga ha därvid kommit till det resultatet, att grunderna för nu ifrågavarande lagstiftning icke nödvändiggöra, att nu avsedda föremål hänföras under förordningen. Då föremålen ifråga å ena sidan i allmänhet icke torde förvaras lika lättillgängligt som skrot och å andra sidan i flertalet fall äro antingen av ringa värde eller svårtransportabla, synas de icke ha någon större betydelse som tjuvnadsobjekt. Ifrågavarande föremål ha därför av de sakkunniga ansetts böra i princip lämnas utanför förordningen. Då det emellertid ofta är förenat med icke obetydliga svårigheter att draga en skarp gräns mellan å ena sidan skrot och å andra sidan gods, som helt eller åtminstone till vissa delar är användbart för sitt ursprungliga ändamål, ha de sakkunniga ansett sig böra föreslå (11 § andra stycket kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen), att vid en särskild form av handel, nämligen handel som huvudsakligen avser skrot eller lump, för skrot föreskrivna anteckningar skola göras dels vid förvärv av skrot och dels vid förvärv av andra slag av begagnade metallföremål än sådana, som särskilt omnämnas i 1 § 2)—6) i den föreslagna skrothandelsförordningen. Härigenom torde gränsdragningssvårigheterna förlora större delen av sin praktiska betydelse. På grund av de lättnader i fråga om anteckningsskyldigheten, vilka föreslås för skrothandels del och till vilka de sakkunniga återkomma längre fram, torde icke heller nu förevarande bestämmelse vålla skrothandlarna några praktiska svårigheter.

I landets större städer bedrives i ganska stor omfattning en yrkesmässig handel med pantsedlar. Denna handel förekommer under två former. Det rör sig dels om fall, då personer yrkesmässigt uppköpa pantsedlar och sedan lösa ut de pantsatta föremålen och sälja dem, och dels om fall, då vederbörande näringsidkare sälja själva pantsedlarna. I det förra fallet torde bestämmelserna i 1918 års förordning vara tillämpliga under förutsättning att de pantsatta föremålen äro sådana, som beröras av förordningen. I det senare fallet har däremot 1918 års förordning ansetts icke tillämplig. Enligt de sakkunnigas mening kan handeln med pantsedlar icke betraktas som någon sund affärsverksamhet. Vissa skäl synas tala för att sådan handel över huvud taget icke bör tillåtas. De sakkunniga anse det icke falla inom ramen för det dem givna uppdraget att föreslå ett generellt förbud mot dylik handel men anse, att tillämplighetsområdet för förordningen angående handel med begagnat gods bör utvidgas, så att förordningen kommer att omfatta även fall, då personer yrkesmässigt uppköpa och försälja

pantsedlar å av förordningen berörda varor. Av nu anförda skäl ha de sakkunniga i 1 § 1 mom. av den föreslagna skrothandelsförordningen upptagit en bestämmelse, att med begagnade föremål skola likställas bevis om pantsättning av dylika föremål. I detta sammanhang bör framhållas, att pantsedlar synas kunna presumeras avse föremål, som äro begagnade.

De sakkunniga ha diskuterat frågan, huruvida i förordningen bör intagas en allmän klausul om att förordningens bestämmelser skola vara tillämpliga även å handel med föremål, jämförliga med de uppräknade varuslagen eller vissa av dessa. För införandet av en dylik allmän bestämmelse talar den omständigheten, att det möter stora svårigheter att uttömmande angiva vilka föremål som av kriminalpolitiska skäl böra föras in under förordningen. Härtill kommer, att brottsfrekvensen ifråga om olika varuslag icke är konstant utan med vissa tidsmellanrum undergår betydande förändringar, vilka icke kunna förutses. De sakkunniga äro emellertid av den mening, att man om möjligt bör undvika sådana författningsbestämmelser, vilkas tolkning kan erbjuda svårigheter och som därför kunna föranleda olika praxis hos olika berörda myndigheter. Skulle på grund av ändrade förhållanden förordningens tillämplighetsområde senare befinnas böra ändras, synes detta hellre böra ske genom en författningsändring än genom tillämpning av en kautschukartad bestämmelse i förordningen.

I 1 § 2 mom. av 1918 års förordning uttalas, att nämnda förordning icke äger tillämpning å handel å marknad och ej heller å handelsrörelse, som avser allenast föremål med konst- eller samlarevärde (antikviteter). Handeln å marknad med begagnade varor torde nu för tiden spela en mycket underordnad roll. Några direkta olägenheter av dylik handel ha icke förspotts. Av denna anledning ha de sakkunniga icke funnit skäl att föreslå ett upphävande av det för dylik handel gällande undantaget. Vad angår handeln med antikviteter är att märka, att 1918 års förordning är tillämplig på en rörelse, så snart densamma till någon del avser i 1 § 1 mom. 1918 års förordning omnämnda föremål utan konst- eller samlarevärde, således även om handeln med antikviteter utgör den ojämförligt mest betydande delen av rörelsen. Härav följer, att innehavare av en rörelse av sistnämnda slag är skyldig att inneha tillstånd enligt förordningen och är underkastad densnas kontrollbestämmelser, exempelvis föreskrifterna angående förande av särskild affärsbok. Det bör i detta sammanhang erinras om att, därest 1918 års förordning är tillämplig på en näringsidkare, denne enligt förordningens ordalydelse är skyldig iakttaga kontrollbestämmelserna beträffande samtliga föremål, som mottagas för rörelsen, oberoende av om de mottagna föremålen ha konst- eller samlarevärde eller ej och oberoende av om föremålen äro av det slag som avses i 1 § 1 mom. eller ej. Kontrollbestämmelserna torde dock i stor utsträckning icke efterlevas beträffande antikviteter

och beträffande andra varor än sådana som omnämns i 1 § 1 mom. 1918 års förordning.

Enligt uppgift från stockholmspolisen finnas i Stockholm cirka 225 konst- och antikvitetshandlare. Av dessa innehar knappt en tredjedel tillstånd enligt 1918 års förordning. Två tredjedelar av affärerna torde således få antagas utgöras av rörelser, som i den mån de driva handel med i 1 § 1 mom. 1918 års förordning omnämnda varuslag blott mottaga föremål, vilka ha konst- eller samlarevärde.

Såsom tidigare omnämnts ha svenska råvarugrossistföreningen samt svenska järn- och metalls krothandlareföreningen uttalat sig för ett upphävande av den nuvarande undantagsbestämmelsen beträffande handeln med antikviteter. Flera länsstyrelser, vilka yttrat sig i fråga om handeln med antikviteter, ha tillstyrkt ett upphävande av den nu gällande undantagsbestämmelsen. Då rikets tre största städer utgöra centra för handeln med antikviteter, synas yttrandena av överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus och Malmöhus län vara av särskilt intresse. Överståthållarämbetet har, såsom förut omnämnts, förklarat, att, åtminstone såvitt angår Stockholm, icke förekommit sådana förhållanden, som kunna motivera någon inskränkning i friheten att handla med antikviteter. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har ställt sig tveksam men synes närmast luta åt den uppfattningen, att något undantag icke bör göras för antikvitetshandelns del. Länsstyrelsen i Malmöhus län har icke funnit skäl till någon ändring av förordningen på förevarande punkt. De lokala polismyndigheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö ha däremot samtliga uttryckt önskemål om ett upphävande av det nuvarande undantaget. Samma ståndpunkt har statens kriminaltekniska anstalt intagit. Anstalten förmenar bland annat, att därigenom att antikvitetshandlare i stor utsträckning även uppköpa föremål av guld o. d. men icke äro skyldiga att efterkomma förordningens föreskrifter, kontrollen över övriga gulduppköpare lätt blir illusorisk. I detta sammanhang bör nämnas, att anstalten (år 1941) approximativt beräknat värdet av enbart stulna guld- och silvervaror o. d. till omkring 500 000 kronor per år.

Enligt de sakkunnigas uppfattning läser det av överståthållarämbetet gjorda uttalandet böra förstås så, att enligt ämbetets erfarenheter det icke alls, eller i varje fall icke i nämnvärd utsträckning, förekommit, att konst- eller antikvitetshandlare i Stockholm i ond tro mottagit tjuvgods eller på annat sätt missbrukat den frihet, som handlandena för närvarande ha. Yttrandena av polismyndigheterna i rikets tre största städer ge emellertid belägg för att det i ett icke obetydligt antal fall förekommit, att gods, som blivit stulet eller eljest olovligen frånhänt ägaren, avyttrats i konst- och antikvitetssaffärer. Polisens spaningar efter dylikt gods och efter avyttrarna

av detsamma försvåras för närvarande av att det, så snart fråga är om gods, som kan anses ha konst- eller samlarevärde, finnes möjlighet att vinna avsättning för godset i konst- eller antikvetsaffärer, som icke äro underkastade bestämmelserna i 1918 års förordning. Härtill kommer, att det i många fall är svårt att skilja mellan antikviteter och begagnade föremål utan konst- eller samlarevärde. Härigenom uppstå stora svårigheter för polismyndigheterna att övervaka, att 1918 års förordning vederbörligen efterlevs. Nu angivna skäl tala enligt de sakkunnigas mening starkt för ett upphävande av den nuvarande undantagsbestämmelsen beträffande handeln med antikviteter.

Det bör i detta sammanhang erinras om att enligt de sakkunnigas förslag bestämmelserna angående förande av affärsbok samt angående märkning och förvaring av inköpt gods, i motsats till vad nu är fallet, endast skola äga tillämpning på sådana varor, som särskilt omnämnas i 1 § 1 mom. av de sakkunnigas förslag till ny förordning. Inköp av andra slag av varor skola således icke vara underkastade ifrågavarande formaliteter. Då exempelvis konstverk, möbler och porslin icke äro upptagna i ovan nämnda lagrum i den föreslagna nya förordningen, torde för konst- och antikvitetshandlarna kontrollbestämmelserna komma att bli tillämpliga i huvudsak allenast på inköp av sådana föremål, som omnämnas i den föreslagna förordningens 1 § 1 mom. under 5) och 6). Under sådana förhållanden torde ett upphävande av den nuvarande undantagsbestämmelsen icke behöva bli alltför betungande för konst- och antikvitetshandlarnas del. Med stöd av nu anförda skäl ha de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att den nuvarande undantagsbestämmelsen beträffande handeln med antikviteter skall utgå.

Då antikvitetshandeln är en ganska betydande bransch, vilken icke är representerad inom de sakkunniga, ha dessa velat söka kontakt med organisationer inom branschen för diskussioner i denna fråga. Någon verkligt representativ organisation för konst- och antikhandlarna synes dock icke existera. De sakkunniga ha emellertid tillställt Antik- och auktionshandlarnas gille, som är en rikssammanslutning av vissa grupper av dylika handlande, utkast till de sakkunnigas förslag i denna del. Från sammanslutningen ha de sakkunniga därefter mottagit tvenne skrivelser, däri dess synpunkter på frågan utvecklats, och ha de sakkunniga i vissa delar tagit hänsyn till de framförda önskemålen vid bestämmelsernas utformning.

De sakkunniga vilja slutligen i detta sammanhang även beröra frågan, huruvida de affärer, som idka försäljning av begagnade böcker, de så kallade antikvariska bokhandelsaffärerna, böra underkastas särskild kontroll. Det har åtminstone under vissa tider förekommit, att olovligen tillgripna böcker i stor utsträckning försålts till dylika affärer. Bestämmelserna i gällande tryckfrihetsförordning lägga emellertid hinder i vägen emot anord-

nande av en särskild kontroll över handeln med begagnade böcker. De sakkunniga ha för sin del icke funnit ett så starkt behov av kontroll över nu ifrågavarande handel föreligga, att de sakkunniga ansett sig böra föreslå en grundlagsändring på förevarande punkt.

Rätten att idka handel enligt förordningen m. m.

Inledningsvis må framhållas, att handel med begagnat gods bedrivs under flera olika former. De sakkunniga skilja för sin del mellan fast handel och sådan handel, som bedrivs av uppköpare. Den fasta handeln kan indelas i grosshandel och detaljhandel. Sistnämnda begrepp motsvaras i 1918 års förordning av begreppet försäljning i bod eller från annat upplagsställe. Bland uppköparna kan man skilja mellan egentliga uppköpare och personer, som idka kringföringshandel.

Skillnaden mellan fast och av uppköpare bedriven handel ligger däri, att vid fast handel näringsidkaren har en kontors- eller butikslokal för rörelsens bedrivande eller i varje fall disponerar över ett eller flera upplagsställen av något slag, varifrån varuleveranserna ske. Uppköparna däremot sakna kontors- och butikslokal och upplagsställe. Därest en person, som yrkesmässigt idkar handel med begagnat gods, företager sina uppköp i samband med direkta besök hos allmänheten och sedan samlar det inköpta godset på något av honom disponerat upplagsställe, varifrån godset senare levereras till någon handlande inom branschen eller direkt till någon industri, bör vederbörande enligt de sakkunnigas mening räknas såsom fast handlande och vara underkastad för sådan gällande föreskrifter. Gränsdragningen mellan de olika formerna av fast handel, gross- och detaljhandel, är icke fullt klar. Av förarbetena till 1918 års förordning framgår, att enligt nämnda förordning avgörande vikt icke lägges vid de former, under vilka försäljningen bedrivs. Större vikt lägges i stället vid den omfattning, i vilken uppköpen göras. Det framhålles emellertid, att någon allmän, för alla fall gällande regel svårigen kan uppställas. Även de sakkunniga äro av den uppfattningen, att det är ogörligt att draga en skarp och otvetydig gräns mellan gross- och detaljhandel med begagnat gods. Förhållandena äro alltför skiftande för att en sådan gränsdragning skall vara möjlig. Bland annat av denna anledning anse de sakkunniga sig icke böra föreslå några särbestämmelser för grosshandels del. Vad angår de olika kategorierna av uppköpare är det utmärkande för de egentliga uppköparnas verksamhet, att vederbörande hopsamla och inköpa begagnat gods hos allmänheten för direkt leverans till gross- eller detaljhandlare inom branschen. Vissa av dessa uppköpare äro helt självständiga och sälja de av dem hopsamlade och inköpta varorna än till den ene och än till den andre

gross- eller detaljhandlaren. Andra uppköpare däremot äro knutna till någon viss fast handlande och sälja allt det av dem hopbragta godset till denne. De personer, som idka kringföringshandel, kringföra och utbjuda begagnade varor direkt till allmänheten. Gårdfarihandel med begagnade varor är således en form av kringföringshandel. Kringföringshandel med begagnat gods torde nu för tiden sakna all egentlig betydelse.

Enligt 1918 års förordning tillämpas ett koncessionssystem beträffande rätten att driva handel med sådana begagnade varor, som beröras av förordningen. Särskilt tillstånd erfordras sålunda för idkande av dylik handel. Någon ändring härutinnan har icke ifrågasatts från något håll. De sakkunniga ha icke heller funnit skäl att föreslå någon ändring på denna punkt. Ur polisiära synpunkter synes det nödvändigt, att icke vem som helst äger driva handel med sådana begagnade varor, som i större utsträckning äro föremål för egendomsbrott. Möjlighet synes fortfarande böra finnas att hindra den, som icke kan anses lämplig, att idka dylik rörelse.

De sakkunniga vilja i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på att enligt 1918 års förordning yrkesmässiga uppköpare icke äro undantagna från skyldigheten att innehava tillstånd för bedrivande av handel med begagnade varor, varom i 1918 års förordning är fråga. Det torde emellertid i stor utsträckning förekomma, att uppköpare sakna dylikt tillstånd. I de fall, då uppköparna äro knutna till någon viss fast handlande, äro de ofta försedda med fullmakt av denne och anse sig på denna grund fritagna från skyldigheten att inneha tillstånd enligt förordningen. En konsekvens härav borde vara, att i den fasta handlandens affärsbok antecknades namn m. m. på de personer, som sålt godset till vederbörande uppköpare. Så förfares emellertid mera sällan, utan den fasta handlanden antecknar i allmänhet uppköparen som säljare i affärsboken. Detta förfaringssätt visar det ohållbara i att förevarande uppköpare betraktas som ombud för de fasta handlandena. Enligt de sakkunnigas tanke skola samtliga personer, vilka bedriva uppköpsverksamhet såsom självständiga företagare, vara försedda med tillstånd till idkande av nu ifrågavarande slag av handel, och detta oberoende av om vederbörande i en eller annan form äro knutna till någon viss fast handlande eller ej. De sakkunniga ha icke ansett sig kunna förbjuda, att fasta handlande göra uppköp genom anställda biträden, som icke inneha tillstånd för egen del. Vid uppköp genom anställda biträden skall såsom huvudregel gälla, att anteckning i affärsbok m. m. måste göras på samma sätt som om den fasta handlanden personligen gjort uppköpen. För underlättande av de fasta handlandenas uppköp genom anställda biträden ha de sakkunniga emellertid ansett sig böra föreslå (4 § andra stycket skrothandelsförordningen), att hos idkare av fast handel anställd person, vilken skall företaga uppköp för handlandens räkning, må kunna beviljas tillstånd såsom uppköpare. Har ett anställt biträde erhållit dylikt

tillstånd, blir han för egen del skyldig att iakttaga de föreskrifter, som gälla för självständiga uppköpare. Den fasta handlanden vinner i gengäld den fördelen, att han får behandla det gods, som biträdet för hans räkning förvärvat från olika personer, på samma sätt som om han köpt det av biträdet. Härigenom förenklas bland annat den fasta handlandens affärsbokföring. Bestämmelsen är avsedd allenast för de fall, då biträde för handlandens räkning uppsöker vederbörande säljare. Sker biträdes uppköp i eller vid handlandens butiks- eller kontorslokal eller vid upplagsställe, som handlanden förfogar över, skall alltid, oberoende av om biträdet innehar tillstånd såsom uppköpare eller ej, så anses som om handlanden själv verkställt uppköpen.

En fråga, som de sakkunniga ansett sig böra upptaga till behandling, är frågan om en behovsprövning bör införas vid beviljandet av tillstånd till handel med skrot, lump eller begagnat gods. Såsom skäl för en dylik prövning kan åberopas, dels att kontrollen över ifrågavarande handel skulle underlättas, därest antalet företag i branschen begränsades, och dels att en begränsning av antalet tillstånd skulle åstadkomma en lindring i den hårda konkurrens, som förekommer på vissa håll och som medför frestelser för näringsidkarna att mottaga även gods, som kan misstänkas vara åtkommet genom brott. En förbättring av tillståndsinnehavarnas ekonomi skulle även giva vederbörande möjligheter att hålla mera tillfredsställande lokaler än vad som för närvarande i viss utsträckning är fallet. Starka skäl tala emellertid emot en behovsprövning. Först och främst bör framhållas, att en begränsning av antalet tillstånd skulle innebära en ytterligare enligt de sakkunnigas mening icke önskvärd inskränkning i näringsfriheten och medföra fara för monopolbildning. Härtill kommer, att en begränsning är svår att genomföra på ett rättvist sätt och att det är svårt att avgöra, när ett verkligt behov föreligger. Det synes i detta sammanhang böra framhållas, att därest en begränsning av antalet tillstånd enligt behovsprincipen tidigare hade genomförts, denna begränsning säkerligen skulle ha visat sig vara till nackdel för vårt lands försörjning med viktiga råvaror under de gångna krigsåren. Enligt de sakkunnigas mening äro de skäl, som tala emot en behovsprövning på förevarande område, så starka att det icke synes böra ifrågakomma att införa en dylik prövning.

I 2 § 2 mom. av 1918 års förordning stadgas bland annat, att tillstånd må meddelas allenast där sökanden finnes lämplig att utöva rörelsen. Denna princip synes böra bibehållas. Vid bedömandet av en sökandes lämplighet synes avgörande vikt böra läggas vid vad som kan utrönas beträffande vederbörandes redbarhet och ordentlighet samt villighet och förmåga att följa gällande lagbestämmelser. Tillstånd bör ej beviljas person, som kan antagas vara bulvan för annan, som icke själv uppfyller förutsättningarna för erhållande av tillstånd. I kravet på lämplighet synes icke böra

inläggas något krav på branschkänedom eller därmed jämförlig sakkunskap. Då särskild sakkunskap icke erfordras för rätt att driva handel i allmänhet och grunderna för förevarande lagstiftning icke synes kunna åberopas såsom skäl för en avvikelse från allmänna principer på denna punkt, bör det enligt de sakkunnigas mening icke ifrågakomma att uppställa något krav på sakkunskap hos dem, som idka handel med begagnade varor.

De sakkunniga vilja framhålla, att vid bedömandet av en sökandes lämplighet den tillståndsbeviljande myndigheten bör taga hänsyn även till de former, under vilka rörelsen skall bedrivas. På grund av de förhållanden, under vilka exempelvis uppköpare inom skrot- och lumpbranschen arbeta, och med hänsyn till de små inkomster, som arbetet ger, synes det icke vara möjligt att uppställa lika höga krav på uppköpare som på personer, som önska erhålla tillstånd att idka gross- eller detaljhandel med skrot och lump. De sakkunniga ha dock icke härmed velat säga, att vilken person som helst bör beviljas tillstånd såsom uppköpare inom skrot- och lumpbranschen, utan ha endast velat framhålla, att skälig hänsyn bör tagas till förhållandena inom branschen.

Enligt 2 § 1 mom. 1918 års förordning må tillstånd icke beviljas den, som jämlikt 17 § 1 mom. första stycket nämnda förordning förverkat rätt att driva handelsrörelse av förevarande slag, d. v. s. den som dömts till ansvar för att under tid, då han idkat eller förestått rörelsen, ha gjort sig skyldig antingen till tjuvnadsbrott eller, med avseende å hos honom anträffat stulet gods, till brott enligt 21 kap. 6 § strafflagen. Givet är, att en person, som gjort sig skyldig till något av nu nämnda brott, i allmänhet icke kan anses lämplig att erhålla tillstånd att handla med begagnade varor. Enligt de sakkunnigas uppfattning kan det emellertid icke anses riktigt att diskvalificera vederbörande för all framtid oberoende av de närmare omständigheterna i det enskilda fallet. En dylik undantagslös diskvalifikationsbestämmelse synes icke väl förenlig med nu rådande rättsuppfattning. Den tillståndsbeviljande myndigheten synes böra ha möjlighet att bevilja en person, varom nu är fråga, tillstånd, därest starka skäl tala därför, exempelvis om det begångna brottet varit en engångsföreteelse av lindrig art och vederbörande därefter levat oförvitligt under lång tid. Med hänsyn härtill ha de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att nu förevarande bestämmelse i 1918 års förordning icke upptages i den nya förordningen.

En förutsättning för att tillstånd skall kunna beviljas en näringsidkare att idka handel med begagnade varor måste vara, att vederbörande är till handels idkande i allmänhet berättigad. Härav följer, att tillstånd ej kan beviljas den, som icke råder över sig och sin egendom. Beträffande gift kvinna stadgas i 2 § 1 mom. 1918 års förordning, att hon må, ändå att hon

ej råder över sin egendom, kunna under de förutsättningar, som angivas i 4 § 1864 års näringsfrihetsförordning, förvärva rätt att idka handel med begagnade varor. I 4 § näringsfrihetsförordningen uttalas, att gift kvinna, som sammanlever med mannen, är oförhindrad att idka handel eller annat näringsyrke, såvida mannen sådant tillåter och ikläder sig ansvarighet för de förbindelser, hon i och för rörelsen kan komma att ingå. Av 7 § lagen den 11 juni 1920 om införande av nya giftermålsbalken framgår, att de nu angivna särskilda villkoren för den gifta kvinnans rätt att idka handel eller annat näringsyrke icke gälla, därest nya giftermålsbalken är tillämplig i fråga om makarnas förmögenhetsförhållanden. Villkoren äro beviljade av förmögenhetsordningen i äldre giftermålsbalken. De sakkunniga ha med sin formulering av förutsättningarna för tillstånd beviljande icke avsett att göra någon ändring i de nu gällande reglerna om gift kvinnas rätt att idka handel med begagnade varor.

Enligt 3 § 1918 års förordning må handel med begagnade föremål drivas även av bolag eller ekonomisk förening. En förutsättning härför är emellertid, att rörelsen förestås av särskild föreståndare, som har vederbörliga kvalifikationer. De sakkunniga ha icke funnit skäl att föreslå någon ändring härutinnan. Beträffande föreståndareinstitutionen må i övrigt hänvisas till vad nedan sägs under rubriken Rörelsens bedrivande genom föreståndare.

Det ankommer för närvarande på länsstyrelserna att bevilja tillstånd till handel med begagnade föremål, där icke sökanden är utlänning. I dylikt fall skall nämligen tillstånd meddelas av Konungen jämlikt bestämmelserna i näringsfrihetsförordningen. Det har föreslagits, att uppköpare skulle beviljas tillstånd av de lokala polismyndigheterna i stället för av länsstyrelserna. Den tanke, som legat bakom detta förslag, torde ha varit, att sökandet av tillstånd hos länsstyrelserna skulle vara en alltför invecklad formalitet för de enkla människor, som uppköparna ofta äro, och att detta förhållande skulle vara en bidragande orsak till att uppköparna för närvarande i icke ringa utsträckning sakna vederbörligt tillstånd. De sakkunniga äro emellertid av den uppfattningen, att tillståndsgivningen icke bör splittras på ett stort antal myndigheter. Risken för en varierande praxis torde då bli alltför stor. Det synes fortfarande böra ankomma på länsstyrelserna att, såvitt angår svenska medborgare, bolag eller ekonomiska föreningar, meddela tillstånd till samtliga former av handel med begagnat gods av i förordningen avsett slag. Uppköparna torde dock böra beredas möjlighet att inlämna sina ansökningar hos de lokala polismyndigheterna och att därstädes avhämta tillståndsbevisen. En sådan anordning torde tillräckligt tillgodose önskemålen om förenklade formaliteter för uppköparnas del. Föreskrift härom har intagits i 4 § av den föreslagna kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen. Vad an-

går utländska näringsidkare synes tillståndsgivningen fortfarande böra ankomma på Konungen.

Enligt 1918 års förordning kräves vid handel med begagnat gods tillstånd av länsstyrelsen inom varje län, där handel skall bedrivas, varvid dock är att märka, att enligt rättspraxis den, som har vederbörligt tillstånd att idka fast handel av länsstyrelsen i ett län, äger göra uppköp inom annat län. De sakkunniga äro av den meningen, att det bör vara tillräckligt, att ansökan om tillstånd göres hos länsstyrelsen i det län, inom vilket rörelsen huvudsakligen skall bedrivas. Vilket län detta är framgår av ansökningsen. Vid denna skall nämligen, enligt 3 § i den föreslagna skrothandelsförordningen, vid fast handel fogas uppgift å ställe, där rörelsen skall utövas och där gods, som denna avser, skall förvaras, samt vid annan handel uppgift å område, inom vilket verksamheten skall bedrivas. Då övriga länsstyrelser, som beröras av ett meddelat tillstånd, ha intresse av att få kännedom om den handel med begagnat gods, som kommer att bedrivas inom respektive län, ha de sakkunniga i 1 § andra stycket och 7 § av den föreslagna kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen föreskrivit, dels att om uppköpare beviljas tillstånd att idka handel inom flera län, den länsstyrelse, som handlagt ärendet, skall underrätta den eller de andra berörda länsstyrelserna om beslutet, och dels att länsstyrelsen i länet alltid genom den lokala polismyndigheten skall få uppgift om kontors- eller butikslokal eller upplagsställe, som upprättats inom länet och godkänts av polismyndigheten.

Enligt de sakkunnigas förslag skall länsstyrelse vid prövning av ansökningsen om tillstånd att idka fast handel icke ingå på frågan om lämpligheten av den kontors- eller butikslokal eller det upplagsställe, som sökanden uppgivit sig skola använda för rörelsen. De sakkunniga ha funnit det mest ändamålsenligt, att det överlämnas åt den lokala polismyndigheten att godkänna näringsidkarens lokaler. Bestämmelse här om finnes i 9 § av den föreslagna skrothandelsförordningen. Vill näringsidkaren senare skaffa sig nya lokaler, har han att inhämta den lokala polismyndighetens godkännande även av dessa, innan de tagas i bruk. Såsom ställe för rörelsens utövande må polismyndigheten, enligt 6 § i kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen, icke godkänna lokal, som befinnes olämplig ur ordnings- eller hälsovårdssynpunkt. Innan polismyndigheten godkänner lokal, skall, där så kan anses erforderligt, hälsovårdsnämndens yttrande inhämtas. I detta sammanhang vilja de sakkunniga erinra om att jämlikt 24 § hälsovårdsstadgan i städer och stadsliknande samhällen anmälan skall göras hos hälsovårdsnämnden och besked avvaktas, innan någon inrättar upplag av lump eller andra varor, vilka till följd av elak lukt, förruttnelse, osnyggighet eller dylikt kunna, särdeles vid deras sammanhopande i större mängd, medföra sanitära olägenheter. I de fall, då detta stadgande i häl-

sovårdsstadgan kan vara tillämpligt, bör givetvis polismyndigheten samråda med hälsovårdsnämnden, innan polismyndigheten godkänner upplagsställe för handel med begagnat gods. Härigenom undvikes, att polismyndigheten godkänner ett upplagsställe, som hälsovårdsnämnden anser olämpligt ur hälsovårdssynpunkt. För undvikande av missförstånd vilja de sakkunniga påpeka, att polismyndighetens godkännande av en lokal icke kan anses bindande för vederbörande hälsovårdsnämnd.

I 2 § 2 mom. av 1918 års förordning återfinnas bland annat bestämmelser angående den utredning, som skall föreligga vid prövningen av ansökningar om tillstånd att idka handel med sådana begagnade varor, som beröras av förordningen. Bestämmelserna avse endast de fall, där enligt de för handel i allmänhet gällande författningar tillstånd eljest icke skulle ha erfordrats. De äga således icke tillämpning på gårdfarihandel med begagnat gods och icke heller på utlännings ansökning om tillstånd att driva handel, varom nu är fråga. Ärenden av sistnämnda slag äro visserligen sällsynta, men det synes dock de sakkunniga föga tillfredsställande, att lagstadgad skyldighet icke finnes att i dessa ärenden införskaffa en lika grundlig utredning som i vanliga ärenden angående tillstånd till handel med begagnat gods. Då de sakkunniga icke funnit något hinder möta mot genomförande av enhetliga bestämmelser på förevarande område, ha de sakkunniga ansett sig böra framlägga förslag härom.

Såsom ovan framhållits synes vid bedömandet av sökandes lämplighet avgörande vikt böra läggas vid vad som kan utrönas beträffande vederbörandes redbarhet och ordentlighet samt villighet och förmåga att följa gällande lagbestämmelser. Enligt 1918 års förordning skall sökande vid sin ansökning föga intyg, att han gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet. Det kan emellertid föreligga behov av intyg även rörande andra förhållanden. Med hänsyn härtill ha de sakkunniga föreslagit, att i 3 § av förordningen skall intagas föreskrift om att vid ansökning om tillstånd skall fogas intyg rörande förhållanden av betydelse för ansökningens bedömande. Den tillförlitligaste utredningen om sökandens person torde emellertid kunna vinnas genom polisen. I 2 § 2 mom. 1918 års förordning finnes bland annat föreskrivet, att länsstyrelsen skall inhämta utlåtande över ansökning i stad av poliskammare, där sådan finnes, och i annat fall av magistrat eller stadsstyrelse. Det synes vara en väsentlig brist i förordningen, att den icke innehåller någon föreskrift om att den lokala polismyndigheten på landsbygden skall höras. Det synes också vara en brist att, där sökanden är bosatt å annan ort än den, där rörelsen skall drivas, polismyndigheten å sökandens hemort icke skall avgiva yttrande i ärendet. Sistnämnda polismyndighet torde ha de bästa förutsättningarna att yttra sig om sökandens person. För åstadkommande av en tillförlitlig utredning synes det lämpligt, att det föreskrives skyldighet för länsstyrelsen att i varje ärende

inhämta yttrande av polismyndigheten å den ort, där rörelsen huvudsakligen skall bedrivas samt där sökanden under de senaste två åren varit bosatt.

I detta sammanhang synes ställning böra tagas till frågan om inrättande av ett centralt register över personer, som ansökt om tillstånd att driva handel med begagnat gods. Såsom skäl för ett sådant registers inrättande har anförts, att länsstyrelserna från ett dylikt register skulle kunna få upplysningar bland annat om huruvida en sökande tidigare hos annan länsstyrelse ansökt om tillstånd att driva handel med begagnade föremål men vägrats dylikt tillstånd. Det har nämligen icke ansetts tillfredsställande, att en person, som av en länsstyrelse vägrats tillstånd såsom varande olämplig, skall kunna få sin ansökan bifallen av en annan länsstyrelse, som icke känner till de förhållanden, som föranlett förstnämnda länsstyrelse att vägra vederbörande tillstånd. De sakkunniga finna för sin del, att ett centralt register skulle kunna ge länsstyrelserna värdefulla upplysningar i nu förevarande avseende. De sakkunniga anse dock, att ett dylikt register, vars inrättande och förande måste bli förenat med icke obetydliga kostnader, icke är nödvändigt för uppnående av i huvudsak det resultat, som förslagsställarna åsyftat. De önskade upplysningarna torde i flertalet fall erhållas, om, såsom ovan föreslagits, det ålägges länsstyrelserna att inhämta yttrande över inkomna ansökningar från polismyndigheten å den eller de orter, där sökanden under de senaste två åren varit bosatt. Samtidigt har nämligen i 1 § av den föreslagna kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrot-handelsförordningen föreskrivits bland annat, att länsstyrelsen skall underrätta polismyndigheten i sökandens hemort om länsstyrelsens beslut i förevarande ärenden. Vägras en sökande tillstånd och gör denne därefter ansökan om tillstånd hos en annan länsstyrelse, kommer denna att genom vederbörande polismyndighet erhålla upplysning om att sökanden vägrats tillstånd av förstnämnda länsstyrelse, med vilken den senare länsstyrelsen då kan söka kontakt för erhållande av upplysningar om de skäl, som föranlett det tidigare avslaget. Om den tidigare ansökningen ligger mer än två år tillbaka i tiden och sökanden därjämte bytt hemort, kommer visserligen länsstyrelsen icke att på denna väg erhålla nu ifrågakommande uppgift, men med hänsyn till de relativt sällsynta fall, om vilka här torde bli fråga, synes detta förhållande icke böra tillmätas alltför stor vikt.

Den nuvarande förordningen angående handel med begagnade föremål stadgar en allmän skyldighet för länsstyrelsen att över varje ansökan om tillstånd enligt förordningen inhämta yttrande i stad av kommunens beslutande och på landet av kommunens såväl beslutande som verkställande organ. Detta synes vara en onödig omgång. Kommunerna torde i allmänhet icke ha något intresse av att få avgiva yttranden i förevarande ärenden.

Läget skulle vara ett annat, därest en behovsprövning infördes vid beviljandet av tillstånd till handel med begagnade varor. Då de sakkunniga icke velat förorda införandet av en dylik prövning, ha de sakkunniga icke funnit skäl föreslå, att yttrande obligatoriskt skall inhämtas av kommunens organ.

I detta sammanhang synes till behandling böra upptagas frågan, om länsstyrelsen i förevarande ärenden skall inhämta yttrande av de branschorganisationer, som finnas. Givet är, att branschorganisationerna i många fall kunna giva länsstyrelsen värdefulla upplysningar angående förhållandena inom branschen och sökandens person. Det synes därför angeläget, att länsstyrelserna upprätthålla en nära kontakt med organisationerna. Med hänsyn till att någon behovsprövning icke är föreslagen och då organisationerna inom olika branscher icke alla nått samma utveckling och stadga, ha de sakkunniga emellertid icke ansett sig böra föreslå en obligatorisk skyldighet för länsstyrelserna att inhämta yttrande av branschorganisationerna. De sakkunniga utgå dock från att om en erkänd riksorganisation finnes inom branschen, yttrande från denna kommer att inhämtas. Det synes icke nödvändigt, att länsstyrelserna regelmässigt höra handelskamrarna. Kontakt med dessa synes dock böra upprätthållas. Författnings-texten bör därför lämpligen utformas så, att det överlämnas åt länsstyrelserna att under hänsynstagande till omständigheterna i varje enskilt fall avgöra, huruvida utöver polismyndighetens yttrande någon ytterligare utredning behöver införskaffas och i så fall vilken.

Beviljat tillstånd skall enligt de sakkunnigas förslag avse visst eller vissa slag av gods, varom förmåles i 1 § av den föreslagna skrothandelsförordningen, och må i övrigt förbindas med de förbehåll, som finnas påkallade. Polisens spaningsarbete underlättas nämligen, därest i tillstånden specificeras de varuslag, som vederbörande näringsidkare skola äga handla med.

Rörelsens i bedrivande genom föreståndare.

Såsom ovan omnämnts stadgas i 3 § 1918 års förordning bland annat, att handelsrörelse, som i förordningen avses, må av bolag eller ekonomisk förening utövas allenast genom särskild föreståndare. För behörighet att vara föreståndare gälla samma villkor som för behörighet att utöva ifrågasvarande slag av rörelse. Enligt 5 § 1918 års förordning skall föreståndare anses som näringsidkare i fråga om vad i förordningen stadgas angående rörelsens skötsel. Han är således ansvarig för det sätt, på vilket rörelsen bedrivs. Någon ändring i förevarande principer synes icke påkallad. Förslag ha emellertid framställts, att även annan näringsidkare än bolag eller ekonomisk förening skulle få anställa ansvarig föreståndare. Om en nä-

ringsidkare har flera butiker eller av någon orsak, exempelvis sjukdom, icke kan deltaga i rörelsens skötsel, kan han ha intresse av att få anställa filialföreståndare eller föreståndare, som förestår rörelsen under tid, då han själv är förhindrad att utöva tillsyn över densamma. Enligt de sakkunnigas mening skulle i dylika fall skötseln av handelsrörelserna befrämjas genom den föreslagna utvidgningen av föreståndareinstitutionen. Samma skäl synas tala för att även bolag och ekonomisk förening bör kunna få anställa särskild filialföreståndare eller föreståndare, som förestår rörelsen under tid, då den ordinarie föreståndaren är förhindrad utöva tillsyn över densamma. Även annan näringsidkare synes för övrigt böra kunna få ersätta en godkänd föreståndare, som blivit förhindrad utöva tillsyn över rörelsen, med annan föreståndare. De sakkunniga ha därför ansett sig böra förorda en bestämmelse av innehåll att, då anledning därtill föreligger, envar näringsidkare må kunna medgivas rätt att anställa särskild filialföreståndare eller föreståndare, som skall förestå rörelsen under tid, då innehavare eller förut tillsatt föreståndare är förhindrad utöva tillsyn över rörelsen. Bestämmelsen återfinnes i 5 § andra stycket av den föreslagna skrothandelsförordningen.

I detta sammanhang bör övervägas, om annan näringsidkare än bolag eller ekonomisk förening i något fall bör vara skyldig att anställa särskild föreståndare. De sakkunniga anse för sin del, att det för upprätthållande av kontrollen över rörelsen i vissa fall kan vara påkallat i det allmännas intresse, att ansvarig föreståndare anställs, om exempelvis innehavaren av en rörelse eller förut tillsatt föreståndare under längre tid är förhindrad förestå densamma. Bedrives rörelsen i flera butiker, torde likaledes i många fall kontroll över efterlevnaden av förordningens bestämmelser vara möjlig allenast under förutsättning, att innehavaren har en ansvarig föreståndare anställd för varje filial. Det synes emellertid icke lämpligt att vid sjukdom eller annat hinder för innehavare eller föreståndare fixera viss bestämd tid, efter vilken rörelseidkaren skall vara tvungen att anställa föreståndare eller ny föreståndare. Drives rörelsen i flera butiker, kunna vidare förhållandena vara sådana, att innehavaren kan utöva nödig kontroll över samtliga butiker. Hänsyn synes böra tagas till omständigheterna i varje enskilt fall. Den bästa lösningen av förevarande spørsmål torde erhållas, om det överlämnas åt länsstyrelserna att avgöra, när enskild näringsidkare skall vara skyldig anställa föreståndare. De sakkunniga ha därför i 5 § andra stycket skrothandelsförordningen ansett sig böra föreslå, att länsstyrelse, när särskilda skäl därtill föreligga, skall äga ålägga näringsidkare att anställa särskild filialföreståndare eller föreståndare, som skall förestå rörelsen under tid, då innehavare eller förut tillsatt föreståndare är förhindrad utöva tillsyn över rörelsen.

Föreståndare, varom ovan varit tal, skall jämlikt 5 § tredje stycket skrot-

handelsförordningen godkännas av länsstyrelsen, därvid såsom villkor för godkännande skola gälla de i 2 § andra stycket av den föreslagna förordningen stadgade förutsättningar. I ärende rörande godkännande av föreståndare skall länsstyrelsen införskaffa utredning, som i 3 § andra stycket skrothandelsförordningen sägs. Ärende angående filialföreståndare har föreslagits skola handläggas av länsstyrelsen i det län, inom vilket filialen är belägen.

I 3 § andra stycket av 1918 års förordning medges bolag och ekonomisk förening, vars föreståndare avgår, att fortsätta rörelsen genom annan person, som uppfyller förutsättningarna för förvärvande av tillstånd enligt förordningen. Härvid förutsättes att ansökning ofördröjligen göres om tillstånd för den nye föreståndaren att utöva rörelsen. Förevarande rätt för bolag och ekonomisk förening att fortsätta rörelsen genom person, som icke på förhand godkänts av länsstyrelsen, gäller endast intill dess denna meddelat beslut i anledning av den gjorda ansökningen om tillstånd för den nye föreståndaren. Bestämmelsen torde närmast ha tillkommit med tanke på den prekära ställning, som bolaget eller föreningen eljest skulle komma i, därest föreståndaren hastigt avlider eller eljest utan längre tids varsel slutar sin anställning. Bestämmelsen har emellertid erhållit en vidare omfattning. Den avser enligt sin lydelse varje fall, då föreståndare hos bolag eller förening avgår, och torde få anses tillämplig även i fall, då länsstyrelsen meddelat föreståndare förbud att vidare förestå rörelsen och ny föreståndare därför måste insättas. Om emellertid orsaken till att länsstyrelse återkallar meddelat godkännande av föreståndare skulle vara uppdagade missförhållanden i fråga om rörelsens skötsel, anse de sakkunniga det lämpligast, att rörelsen icke ens under en kortare tid får fortsättas genom föreståndare, vars lämplighet icke blivit prövad av länsstyrelsen. Direkt föreskrift härom synes böra intagas i förordningen. De sakkunniga förutsetta härvid, att länsstyrelsen underrättar företaget, så snart fråga uppkommer om återkallande av tillstånd för föreståndare. Bolaget eller föreningen torde då ha möjlighet att få ansökan om godkännande av ny föreståndare behandlad i så god tid, att något uppehåll i rörelsens bedrivande icke behöver göras. I övrigt synes nu berörda bestämmelse i 3 § andra stycket 1918 års förordning i huvudsak kunna kvarstå oförändrad och utvidgas till att omfatta även de fall, då annan näringsidkare än bolag eller ekonomisk förening utövar rörelsen genom föreståndare.

I 4 § i 1918 års förordning behandlas frågan om rätten för dödsbo att efter näringsidkares död fortsätta rörelse av nu ifrågavarande slag. Genom en hänvisning till vad om handel i allmänhet är stadgat medges, att rörelsen för dödsbodlagarnas räkning må fortsättas under ett år. Samtidigt stadgas, att det åligger dödsboet, vid äventyr av handelsrättighetens förlust, att senast inom en månad från dödsfallet hos länsstyrelsen göra an-

målan om rörelsens fortsättande. Rörelsen må utövas allenast genom särskild föreståndare. För behörighet att förestå rörelsen gälla de i 2 § 1918 års förordning stadgade villkor; dock att utan hinder härav den som kan förvärva tillstånd till sådan rörelses idkande må, där dödsbodelägarna inom nyss nämnda tid anhålla om tillstånd för honom att utöva rörelsen, förestå denna, intill dess beslut i frågan därom meddelats. Avgår föreståndaren därefter från sin befattning, skall vad i 3 § andra stycket 1918 års förordning stadgas äga motsvarande tillämpning. Beträffande förevarande stadgande har, bortsett från de ändringar som äro en direkt följd av de nya bestämmelserna angående föreståndare i allmänhet, icke gjorts annan ändring i sak än att dels underlåtenhet att inom den stadgade tiden göra anmälan om rörelsens fortsättande icke ansetts böra medföra handelsrätthetens förlust och dels ansökan om godkännande av föreståndare ansetts böra göras ofördröjligen efter dödsfallet.

Någon bestämmelse om rätt för konkursbo att fortsätta rörelse av nu ifrågavarande slag finnes icke i 1918 års förordning. Ett stadgande härom synes emellertid böra intagas i förordningen. Detta har skett genom att till bestämmelserna om dödsbos rätt att fortsätta rörelsen, 6 § första och andra stycket i den föreslagna nya förordningen, fogats ett tredje stycke av innehåll att vad som stadgas om dödsbos rätt att fortsätta rörelsen även skall gälla för konkursbo. Förut omnämnda tider skola härvid räknas från dagen för första borgenärssammanträdet i konkursen.

Särskilda kontrollföreskrifter beträffande fast handel.

Enligt 1918 års förordning ha de näringsidkare, vilka erhållit tillstånd att idka handel med sådana begagnade varor, som i förordningen avses, vissa skyldigheter, som icke gälla för andra handlande. De ha att iakttaga vissa särskilda bestämmelser, som ha till syfte dels att i görligaste mån förebygga, att stulet eller på annat olovligt sätt åtkommet gods vinner avsättning hos dem, och dels att underlätta efterforskningen efter dylikt gods och efter personer, som sålt sådant gods. Förordningens kontrollföreskrifter äro mera vittgående för de fasta handlandenas än för uppköparnas del.

För den fasta handelns del meddelas särskilda kontrollföreskrifter i 6—11 §§ av 1918 års förordning. Bestämmelserna avse anmälan om nya eller ändrade lokaler, förande av särskild affärsbok samt märkning och förvaring av mottaget gods.

Enligt 6 § 1918 års förordning må för rörelsens utövande eller varornas förvaring vid fast handel icke användas annat ställe än det, varom anmälan gjorts i ansökningsen om tillstånd, med mindre näringsidkaren dessförinnan lämnat länsstyrelsen uppgift om det nya stället.

I 7 § 1 mom. av 1918 års förordning föreskrives, att vid fast handel med föremål, som avses i 1 § av förordningen, skall, evad rörelsen omfattar allenast dylika föremål eller ej, föras särskild bok (affärsbok) för inskrivning av varje affär, varigenom för rörelsen föremål förvärfvas eller eljest mottages för försäljning.

I 2 mom. av samma paragraf stadgas, att om rörelsen bedrivs som grosshandel, må från inskrivning i affärsboken uteslutas affär, varigenom föremål förvärfvas eller mottages från kronan, kommun eller annan sådan menighet, kommunikationsföretag, fabrik, verkstad eller annan industriell anläggning eller från den, som behörigen idkar rörelse, med vars utövande enligt 1 mom. följer skyldighet att föra affärsbok.

I 8 § 1918 års förordning finnas detaljerade bestämmelser angående affärsbokens förande. Särskilt formulär finnes fastställt för boken. Denna skall föras för kalenderår och vara inbunden och försedd med fortlöpande sidal. Förekommande affärer skola inskrivas i fortlöpande nummerföljd med angivande av dagen för affärens avslutande, föremålets eller föremålens art samt antal, mått eller vikt och särskilt kännemärke, där sådant förekommer, ävensom den persons för- och tillnamn, yrke och bostad, med vilken affären avslutats, och det pris, som därvid avtalats, eller, där affären inneburit annat avtal än köp, dylikt avtals innehåll. De om sistnämnda person lämnade uppgifterna skola, där han ej är för vederbörande känd, i den mån så lämpligen kan ske, till riktigheten kontrolleras. Förvaras föremål annorstädes än i affärslokalen, skall i boken finnas anteckning om förvaringsstället. Kommer föremål å senare dag än den, då inskrivning verkställdes, i näringsidkares besittning, skall dagen därför angivas. Har inskrivet föremål blivit sorterat bland andra föremål eller har det undergått sådan bearbetning eller förändring, att det ej kan till sitt förutvarande bestånd igenkännas, skall i boken ofördröjligen göras anteckning om åtgärden och dagen för dess vidtagande. Omedelbart efter avslutande av affär, varigenom näringsidkaren avhänt sig inskrivet föremål, skall, där ej anteckning om sortering, bearbetning eller förändring skett, verkställas anteckning om avhändelsen, med angivande av dagen för affärens avslutande, den persons för- och tillnamn, yrke och bostad, som förvärvat föremålet, samt försäljningssumman eller, där fråga är om annat avtal än köp, dylikt avtals innehåll. Vad som inskrivits i affärsboken får ej utplånas eller genom överstrykning eller annorledes göras oläsligt. Affärsboken får föras i särskilda avdelningar, där rörelsens omfång eller beskaffenhet gör sådant lämpligt.

Enligt 9 § skall affärsbok av näringsidkaren förvaras under en tid av tio år, räknat från den dag, då sista inskrivningen verkställdes. Avslutad bok må mot bevis kunna lämnas till förvaring hos vederbörande magistrat, stadsstyrelse eller landsfiskal. Vid rörelsens övergång till annan innehavare

skall affärsboken överlämnas till denne. Vid rörelsens nedläggande skall boken avlämnas till nyssnämnda myndighet.

10 § 1918 års förordning innehåller bestämmelser om godsets märkning. Där uttalas, att å föremål, rörande vilket inskrivning gjorts i affärsbok, näringsidkaren skall så fort ske kan efter inskrivningen anbringa varaktig beteckning, angivande det år och det nummer, varunder inskrivningen verkstälts, ävensom, där boken förts i särskilda avdelningar, den avdelning, där inskrivningen ägt rum. Beteckningen skall vara tydlig och anbringas så, att den är lätt skönjbar. Avser inskrivning flera föremål och kan beteckningen icke utan synnerlig svårighet eller omgång anbringas å vart föremål, må för dessa eller vissa av dem, så framt de förvaras utan sammanblandning med andra föremål, användas allenast en beteckning, där denna anbringas på sådant sätt, att därav tydligt framgår, att den avser samtliga de föremål, för vilkas betecknande den anbragts. Om beteckningen genom nötning eller annorledes förstöres eller blir otydlig, skall ny beteckning ofördröjligen anbringas. Beteckningen må, så länge föremål, som beteckningen avser, för rörelsen förvaras, borttagas allenast i den mån detta efter förloppet av den i 11 § omförmälda tid påkallas av föremålets sortering bland andra föremål, bearbetning eller förändring. Föremål, som skall vara försett med beteckning, skall, där rörelsen jämväl avser gods, för vilket beteckning ej är föreskriven, förvaras skilt från detta.

I 11 § 1918 års förordning föreskrives, att där ej tillsägelse eller beslut av hälsovårdsnämnd, kommunalnämnd eller annan myndighet till annat föranleder, föremål, å vilket enligt 10 § skall anbringas beteckning, ej må utlämnas, förstöras eller nedsmältas och ej heller underkastas bearbetning eller annan förändring förrän efter förloppet av sju dagar från den dag, då föremålet kommit i näringsidkarens besittning. Föremålen skola förvaras på sådant sätt, att de äro lätt åtkomliga för granskning.

Enligt 12 § av 1918 års förordning kunna de berörda näringsidkarna i vissa fall erhålla dispens från skyldigheten att iakttaga ovan återgivna kontrollbestämmelser. Det stadgas nämligen i 12 §, att länsstyrelsen må, i den mån skäl därtill äro, medgiva näringsidkare befrielse från skyldighet att för särskild affär eller särskilt slag av affärer ställa sig till efterrättelse vad i 6, 7, 8, 10 eller 11 § är föreskrivet.

Från olika håll ha förslag framställts om ändringar i de nuvarande särskilda kontrollbestämmelserna för den fasta handeln. Å ena sidan har det förklarats, att bestämmelserna behöva skärpas i vissa avseenden. Sålunda har det ansetts otillfredsställande, att en fast handlande icke har någon ovillkorlig skyldighet att avkräva säljaren legitimation. Det har vidare ifrågasatts, om icke i vissa fall den i 11 § 1918 års förordning stadgade tid, som godset måste förvaras, innan det får utlämnas, bearbetas, förändras el-

ler förstöras, i det följande kallad förvaringstiden, är alltför kort. Å andra sidan har det föreslagits, att föreskrifterna angående affärsbokens förande skola överarbetas med hänsyn till vad för branschmännen visat sig vara lämpligt och praktiskt genomförbart. Det har vidare föreslagits ett upphävande av bestämmelserna om föremålets märkning och om förvaringstiden. Ävenledes har det ifrågasatts, om icke länsstyrelserna bör tillerkännas en allmän rätt att för viss näringsidkare föreskriva, vilken kontroll som bör förekomma, eller upphäva kontrollföreskrifter.

De sakkunniga ha för sin del kommit till det resultatet, att en tillfredsställande lösning av kontrollspörsmålen för den fasta handelns del icke kan uppnås, därest enhetliga bestämmelser skola meddelas för all dylik handel. Förhållandena inom olika branscher äro så olikartade, att det torde vara nödvändigt att i vissa avseenden uppställa skilda regler för olika branscher. För enhetlighetens skull synes det icke lämpligt att helt överlämna till länsstyrelserna att dispensvägen lösa förevarande spörsmål.

Vad angår den lagtekniska utformningen av förevarande bestämmelser anse de sakkunniga, att den bästa lösningen av spörsmålen erhålles, därest i själva förordningen intagas bestämmelser om vilka skyldigheter de fasta handlandena i princip skola ha, men att det samtidigt i förordningen (17 § första stycket) föreskrives, att Kungl. Maj:t äger medgiva undantag från nu ifrågakarande bestämmelser. Genom denna rätt för Kungl. Maj:t att medgiva undantag från kontrollföreskrifterna kan en smidig anpassning ske efter såväl förhållandena inom olika branscher som det växlande kontrollbehov, som föreligger vid olika tidpunkter. Bestämmelser om de allmänna undantag från kontrollföreskrifterna, vilka de sakkunniga under nu rådande förhållanden anse påkallade, ha intagits i den föreslagna kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen.

Den föreslagna rätten för Kungl. Maj:t att medgiva generella lättnader synes icke vara tillfyllest för åstadkommande av en nödig differentiering på förevarande område. Det synes därutöver böra finnas möjlighet för länsstyrelserna att, i den mån skäl därtill äro, medgiva viss näringsidkare befrielse från skyldighet att för särskild affär eller särskilt slag av affärer ställa sig till efterrättelse vad som eljest gäller för branschen ifråga. Även om de viktigaste dispensanledningarna torde bortfalla, därest generella lättnader medgivas för vissa slag av handel, kan det dock fortfarande uppstå fall, då det kan anses vara en onödig omgång och olägenhet att kräva bestämmelsernas iakttagande i alla avseenden. I dylika fall synes möjlighet fortfarande böra finnas att erhålla dispens av vederbörande länsstyrelse. Bestämmelse i ämnet återfinnes i 17 § andra stycket skrothandelsförordningen. Vad angår frågan vilken länsstyrelse som skall äga bevilja dispens anse de sakkunniga, att dispensärendena alltid skola handläggas av den länsstyrelse, som meddelat tillståndet.

I det följande skall först behandlas frågan om vilka särskilda skyldigheter de fasta handlandena principiellt synas böra åläggas i kontrollhänseende och därefter frågan om vilka generella lättnader som i vissa fall synas kunna medgivas.

Vad angår den i 6 § 1918 års förordning stadgade skyldigheten för fast handlande att på förhand lämna länsstyrelsen uppgift om nya utrymmen, som han har för avsikt att använda sig av för rörelsens utövande eller föremåls förvarande, ha de sakkunniga, såsom tidigare nämnts, i 9 § skrothandelsförordningen föreslagit, att för rörelsens utövande vid fast handel ej skall få användas annat ställe än det, som blivit godkänt av polismyndigheten i orten. De sakkunniga få härutinnan hänvisa till den föregående framställningen. Då polismyndigheterna i flertalet fall torde ha möjlighet att omgående behandla en ansökan om godkännande av ny lokal, ha de sakkunniga icke ansett sig behöva föreslå någon rätt för länsstyrelserna att meddela dispens från nu berörda stadgande.

Beträffande den särskilda affärsbokföringsskyldigheten för fasta handlande enligt 1918 års förordning anse de sakkunniga, att för underlättande av efterspaningen av personer, som stulit eller eljest olovligen tillägnat sig gods, det i princip är nödvändigt, att förevarande näringsidkare vid inköp av sådant gods, som omförmäles i 1 § av den föreslagna förordningen, göra anteckning om säljarens fullständiga namn och adress ävensom om vederbörandes yrke. Den nuvarande bestämmelsen, att de om säljaren lämnade uppgifterna skola till riktigheten kontrolleras »i den mån så lämpligen kan ske», synes vara alltför vagt avfattad. Handlandena underlåta under åberopande av denna bestämmelse för närvarande i stor utsträckning att kontrollera vem säljaren är i sådana fall, då detta finnes vara förenat med besvär. Härigenom har det blivit betydande luckor i kontrollen. Enligt de sakkunnigas mening äro legitimationsmöjligheterna numera så goda, att det icke behöver bliva alltför betungande för säljarna, om man ålägger dem att legitimera sig på ett tillfredsställande sätt. De sakkunniga ha därför i 10 § skrothandelsförordningen föreskrivit, att fast handlande ej må träffa avtal om förvärf av gods, som i 1 § sägs, med annan än den som är känd för handlanden eller hans personal eller ock kan legitimera sig på ett tillfredsställande sätt. Vad angår frågan vad som skall anses vara tillfredsställande legitimation vilja de sakkunniga framhålla, att hänsyn måste tagas till godsets värde och omständigheterna i övrigt. Vid köp av ett värdefullt smycke måste handlanden kräva bättre legitimation av säljaren än då fråga är om exempelvis några kilo stickylle. Säljes gods på offentlig auktion, synes icke kunna krävas, att ägare eller auktionsförrättare företer någon särskild legitimationshandling för styrkande av sin identitet. Vid inköp i säljarens hem synes det icke böra krävas mer av den fasta hand-

landen än att han övertygar sig om att en person med det uppgivna namnet bor under ifrågavarande adress. Om en person däremot säljer varor på ett hotellrum, bör handlanden däremot anses skyldig fordra, att säljaren företter en legitimationshandling. Med hänsyn till den stora betydelse för kontrollen, som den föreslagna 10 § har, ha de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå någon rätt för länsstyrelserna att bevilja dispens från nu berörda stadgande. Innan legitimationsskyldigheten blivit allmänt känd, kommer det kanske att uppstå en del besvärligheter, då säljare infinna sig utan att vara försedda med någon legitimationshandling, men dessa svårigheter under en övergångstid synas icke böra hindra förslagets genomförande.

Det har vidare i 12 § skrothandelsförordningen föreskrivits, att den fasta handlanden skall göra anteckning om arten av och det eventuella numret å den legitimationshandling, som företetts. Om säljaren är en person, som kan antagas driva yrkesmässig handel med gods, som i 1 § skrothandelsförordningen sägs, har det emellertid icke ansetts tillräckligt, att säljaren är känd för handlanden eller dennes personal eller kan förete legitimation. Det har därjämte ansetts böra krävas en kontroll av att säljaren innehar tillstånd att idka handel med begagnat gods. Bestämmelse härom har intagits i den föreslagna 10 §. Härigenom vinnes framför allt en viss kontroll över uppköparna, så att dessa icke skola kunna sälja uppköpt gods till fasta handlande utan att ha tillstånd att driva rörelse av ifrågavarande slag. Härtill återkomma de sakkunniga under rubriken Särskilda kontrollföreskrifter för uppköpare. Genom den nu föreslagna skärpningen av kravet på kontroll beträffande säljarnas identitet torde avsättningen av olovligen tillgripet gods i icke obetydlig grad försvåras utan att de fasta handlandena därför i alltför hög grad betungas.

För polisens efterforskningar efter stulet eller eljest förkommet gods synes det vidare vara nödvändigt, att de fasta handlandena fortfarande åläggas att föra noggranna anteckningar om de inköpta varornas art samt antal, mått eller vikt ävensom om de eventuella särskilda kännemärken, som varorna kunna ha. Då det rör sig om föremål, som äro försedda med tillverkningsnummer, synes numret böra antecknas. Likaså bör anteckning ske om fabriksmärke, om sådant finnes åsatt varan. Vid inköp av större partier kan det dock i vissa fall vara praktiskt taget ogörligt att göra anteckningar om fabriksmärke, tillverkningsnummer eller annat särskilt kännemärke. De sakkunniga ha därför i 12 § skrothandelsförordningen upptagit en bestämmelse om att dylika anteckningar icke behöva göras, där på grund av godsets mängd hinder däremot möter.

Enligt de nuvarande bestämmelserna skall anteckning göras om priset eller, då det rör sig om annat avtal än köp, om detta avtals innehåll. Då uppgift om den valuta, som lämnats, kan vara värdefull för bedömandet av frågan, om köparen varit i god tro eller bort misstänka, att säljaren olov-

ligen åtkommit godset, synes priset eller avtalets innehåll i övrigt fortfarande böra antecknas. De sakkunniga ha såsom en nyhet föreslagit, att den, av vilken godset mottagits; bör genom egenhändig namnteckning vitsorda riktigheten av ovan nämnda uppgifter. För polisens spaningsarbete och för bevisningen i tveksamma fall kan det nämligen vara av värde att ha tillgång till säljarens namnteckning. Liksom för närvarande är fallet, synes anteckning böra göras dels om förvaringsstället, då godset förvaras annorstädes än i affärslokalen, och dels om den dag, då det kom i näringsidkarens besittning, därest detta skedde å senare dag än den, då inskrivning gjordes i boken.

För underlättande av polisens arbete med efterforskande av stulet gods synas i princip lika fullständiga anteckningar som vid godsets inköp böra göras vid dess försäljning. Har godset före försäljningen undergått sådan bearbetning eller förändring, att det ej kan till sitt förutvarande bestånd igenkännas, synes liksom nu för fullständighetens skull anteckning böra göras härom. I sistnämnda fall finnes praktiskt taget icke någon möjlighet att göra anteckning om godsets försäljning, varför anteckning härom liksom nu synes kunna underlåtas.

För överskådlighetens skull synes på samma sätt som för närvarande sker anteckning om betarbetning, förändring eller försäljning regelmässigt böra göras på samma uppslag i affärsboken som anteckningen om inköpet. Denna regel vållar handlandena extra besvär i de fall, då handlandena därigenom tvingas att gå tillbaka till äldre affärsböcker, som kanske lagts åt sidan såsom varande i stort sett inaktuella. Har emellertid en längre tid förflutit sedan godset kommit i näringsidkarens besittning, har polisen i allmänhet icke något intresse av att kunna spåra godset vidare. Under sådana förhållanden ha de sakkunniga ansett sig kunna föreslå, att anteckning om bearbetning, förändring eller avhändelse icke behöver göras beträffande föremål, som under minst ett år varit i näringsidkarens besittning. Bestämmelse härom har upptagits i sista punkten av 12 § skrothandelsförordningen.

Enligt de sakkunnigas mening är det icke av behovet påkallat, att den anteckningsskyldighet, som åligger nu ifrågavarande näringsidkare, alltid fullgöres genom uppgifternas införande i en särskild affärsbok av i 8 § 1918 års förordning omnämnd typ. Möjlighet synes böra förefinnas att göra anteckningarna i anslutning till den bokföring, som handlandena eljest ha, förutsatt att bokföringen fullständigt och överskådligt lämnar uppgift om de förhållanden, som skola antecknas. Härigenom torde dubbelbokföring kunna undvikas. Med hänsyn till de många olika bokföringssystem, som finnas, synes det icke böra ifrågakomma att binda nu förevarande möjlighet vid någon viss typ av bokföring. Det synes böra överlämnas till länsstyrelserna att pröva, om anteckningarna skola få göras i annan ordning än i

särskild affärsbok av den nuvarande typen. Medgivande härtill bör enligt de sakkunnigas mening lämnas i varje särskilt fall, då det avsedda bokföringssystemet är sådant, att polisen utan svårighet kan erhålla de uppgifter, om vilka enligt de sakkunnigas förslag anteckning skall göras. Nu förevarande möjlighet för de berörda näringsidkarna att få utbyta den särskilda affärsboken mot ett annat bokföringssystem bör enligt de sakkunnigas mening för tydlighetens skull komma till direkt uttryck i lagtexten och icke blott ligga innesluten i ett dispensstadgande. En bestämmelse i ämnet har upptagits i 11 § skrothandelsförordningen.

Den i 10 § 1918 års förordning stadgade märknings skyldigheten synes i princip böra bibehållas. Med tanke på polisens spaningsarbete måste det nämligen finnas möjlighet att med utgångspunkt från affärsboken utan alltför stor omgång nå fram till ett föremål, som man på grund av anteckningarna i boken anser sig ha skäl att undersöka. Likaså måste det vara möjligt att från ett hos näringsidkaren anträffat föremål komma fram till affärsbokens uppgift om vem som sålt föremålet till näringsidkaren.

Märkningsföreskrifterna i skrothandelsförordningen återfinnas i dennas 14 §. Detta stadgande är mera kortfattat än 10 § i 1918 års förordning. Sålunda finnes exempelvis icke i paragrafen någon motsvarighet till bestämmelsen, att om inskrivning avser flera föremål och beteckning icke utan synnerlig svårighet eller omgång kan anbringas å vart föremål, må för dessa eller vissa av dem, såframt de förvaras utan sammanblandning med annat gods, användas allenast en beteckning, där denna anbringas på sådant sätt, att därav tydligt framgår, att den avser samtliga de föremål, för vilkas betecknande den anbragts. Bestämmelsen torde närmast ha tillkommit med tanke på skrot o. dyl., beträffande vilket de sakkunniga i det följande förslå ett upphävande av märknings skyldigheten. De sakkunniga ha därjämte ansett det ligga i sakens natur, att under ovan angivna förutsättningar en gemensam märkning för flera föremål är tillåten, och ha därför icke medtagit en uttrycklig föreskrift i ämnet. Icke heller övriga redaktionella jämkningar, som gjorts, äro avsedda att innebära någon ändring i sak i förhållande till nyssnämnda stadgande i 1918 års förordning.

Från statens kriminaltekniska anstalts sida har, såsom tidigare omnämnts, ifrågasatts, om icke den i 11 § av 1918 års förordning stadgade förvaringstiden i vissa fall bör utsträckas till tio dagar. De sakkunniga äro medvetna om att den nu stadgade tidsfristen, sju dagar, i många fall icke ger polisen tillräcklig tid för efterspaningen av bortkommet gods, som kan antagas ha vunnit avsättning hos någon näringsidkare, som handlar med begagnade varor. Särskilt i de större städerna med deras många affärer och då fråga är om efterspaning av gods å annan ort än den, där det stulits eller eljest frånhänts ägaren, kan tidsfristen vara alltför knapp. De sakkunniga äro dock mycket tveksamma, om det med hänsyn till handelns intresse av

en snabb lageromsättning bör ifrågakomma att utsträcka nu angivna tidsfrist. Såsom kommer att beröras under rubriken Övriga kontrollföreskrifter ävensom bestämmelser av social innebörd ha de sakkunniga funnit det lämpligt att föreslå en rätt för länsstyrelserna att ålägga vederbörande näringsidkare skyldighet att anmäla inköp av visst eller vissa slag av varor, beträffande vilka särskild kontroll anses vara av behovet påkallad, såsom fallet är exempelvis med cyklar. Därest hänsyn samtidigt tages till dels handelns intresse av att förvaringstiden hålles så kort som möjligt och dels den hjälp polismyndigheterna torde erhålla genom det anmälningssystem, som sålunda möjliggöres, ha de sakkunniga funnit det riktigast att icke föreslå någon förlängning av den nu stadgade förvaringstiden. Bestämmelse om nämnda tid återfinnes i 15 § skrothandelsförordningen.

I detta sammanhang vilja de sakkunniga slutligen erinra om att bestämmelserna om anteckningsskyldighet, märkning och förvaringstid enligt de sakkunnigas förslag — med ett undantag beträffande anteckningsskyldigheten, som tidigare berörts — äro tillämpliga allenast på gods av det slag, som omnämnes i 1 § skrothandelsförordningen. Härutinnan få de sakkunniga hänvisa till vad ovan sagts under rubriken Förordningens tillämplighetsområde.

Vad angår frågan om generella undantag i vissa fall från de särskilda kontrollföreskrifterna för fast handel är först och främst att märka, att enligt 7 § 2 mom. samt 10 och 11 §§ 1918 års förordning grosshandeln för närvarande vid inköp från kronan, kommun m. fl. är fritagen från skyldighet att göra anteckning i affärsbok samt att märka det inköpta godset och förvara det orört under viss tid. Såsom motivering för förstnämnda stadgande har i förarbetena till 1918 års förordning uttalats bland annat, att skyldigheten att föra affärsbok i vissa fall kunde medföra särskilt beaktansvärda olägenheter. Där så vore händelsen, syntes redan i lagen böra medgivas befrielse från sagda skyldighet, såframt ej anträffandet av olovligen tillgripet gods därigenom skulle nämnvärt försvåras. Affärer, varigenom gods inköptes från kronan, kommun eller annan sådan menighet, kommunikationsföretag, fabrik, verkstad eller annan industriell anläggning, syntes i de flesta fall vara av den art, att misstanke att det kunde vara fråga om olovligen tillgripet gods ej rimligen kunde uppstå. I varje fall vore faran därför ytterst ringa. Med hänsyn härtill syntes en bestämmelse om befrielse från skyldighet för grosshandeln att förteckna de föremål, dylika affärer avsåge, icke kunna möta betänkligheter. Även i fråga om affärer, varigenom grosshandlare uppköpt gods från annan affärsrörelse, vars innehavare vore underkastad bestämmelserna om affärsboks förande, ansåges skyldighet att förteckna föremålen kunna medföra svårigheter. Visserligen kunde risken för att en affär av dylikt slag avsåge olovligen åtkommet gods stundom vara icke

ringa. Men då det icke syntes böra ifrågakomma att stadga inskränkning i senare ägares föfoganderätt över dylikt gods, ansåges tvekan ej böra råda om att grosshandeln borde befrias från skyldighet att föra förteckning rörande godset i nu förevarande fall. Vad anginge detaljhandeln framhölls det, att det uppenbarligen kunde ifrågasättas, att befrielse i nu nämnda hänseende borde medgivas jämväl detaljhandlare. Då emellertid dessa i regel ej i tillnärmelsevis samma omfattning som grosshandlare för sin rörelse avslöte affärer av den art, som ovan ansetts ej behöva förtecknas, och då skyldigheten att föra förteckning ej för detaljhandeln syntes medföra olägenheter i samma hänseende som för grosshandeln, ansåges en begränsning av nu förevarande art ej böra vidtagas. Härför talade bland annat den omständigheten att en dylik begränsning kunde innebära frestelse för vederbörande detaljhandlare att, under förebärande av att visst gods vore av det slag, att det ej behövde i förteckningen upptagas, därur utesluta gods, som rätteligen bort införas i förteckningen. Sådana näringsidkare, beträffande vilka tvekan kunde råda, om de skulle betraktas som grosshandlare eller detaljhandlare, hänvisades av departementschefen till att jämlikt 12 § i förordningen ansöka om dispens från skyldigheten att föra affärsbok för nu förevarande affärer. Motsvarande skäl åberopades såsom grund för grosshandelns befrielse från skyldighet att märka inköpt gods och att förvara det orört under viss tid.

Enligt de sakkunnigas mening bör största möjliga hänsyn tagas till näringslivets intresse av att handeln med begagnade varor icke onödigtvis försvåras. Sådana affärstransaktioner, vilka på grund av sin natur ytterst sällan kunna komma att avse olovligen tillgripet gods, synas i princip böra undantagas från förordningens kontrollbestämmelser. Till denna kategori affärer synas böra räknas inköp å offentlig auktion, d. v. s. auktion som varit kungjord i pressen, ävensom inköp från kronan, kommun, annan sådan menighet, kommunikationsföretag eller industriell anläggning. Det ligger i sakens natur, att det i flertalet fall är grosshandlare, som företaga inköp från nämnda grupper av säljare. Det är därför grosshandlarna, som ha det största intresset att i dylika fall vara fria från skyldigheten att iakttaga nu förevarande kontrollbestämmelser. Det förekommer emellertid även att detaljhandlare då och då köpa begagnat gods av nu angivna kategorier säljare. Dessa detaljhandlare ha då intresse av att den generella dispensen från affärsbokföringsskyldigheten skall gälla även dem. Härtill kommer att det, såsom tidigare framhållits, i en del fall kan vara svårt att avgöra, om en näringsidkare bör betraktas som grosshandlare eller som detaljhandlare. Denna svårighet att draga en skarp gräns mellan ifrågavarande två grupper av fasta handlande talar enligt de sakkunnigas mening emot att låta olika regler gälla för de båda kategorierna. Ovan angivna skäl tala enligt de sakkunnigas uppfattning för att såväl gross- som detaljhandlare

böra vara befriade från skyldigheten att i affärsboken införa inköp från ovan angivna kategorier säljare. Gentemot denna ståndpunkt kan invändas, att det kan befaras, att vissa handlande, under förebärande att godset inköpts från dylika säljare, komma att underlåta att införa annat gods i affärsboken. Med hänsyn till detaljhandlarnas större antal och den omständigheten att grosshandlarna i allmänhet torde vara bättre kvalificerade än åtminstone vissa grupper detaljhandlare kan det förefalla som om enligt de sakkunnigas förslag denna risk bleve väsentligt större än vad för närvarande är fallet. Därest emellertid en fast handlande, som icke infört gods i affärsboken, anses ha skyldighet att åtminstone göra sannolikt, att han köpt godset från nu ifrågavarande kategorier säljare, torde det vara ganska ringa risk, att handlandena skola försöka utnyttja den generella dispensen för att undgå att i affärsboken införa annat gods. Missbrukar handlande den generella dispensen, skall polismyndigheten, så snart den upptäcker detta, underrätta länsstyrelsen härom. Länsstyrelsen bör då till övervägande upptaga frågan om återkallande av handlandens tillstånd. Risken för tillståndets återkallande synes vara den säkraste garantien emot ett missbruk av den generella dispensen.

Vad angår frågan om befrielse från införandet i affärsbok av transaktioner, varigenom en fast handlande förvärvar gods från annan fast handlande, vilja de sakkunniga framhålla, att dylika transaktioner förekomma i betydande omfattning. Då kontrollföreskrifterna beträffande dylikt gods redan blivit iakttagna, synes det icke vara skäl att kräva, att godset ånyo skall göras till föremål för särskilda kontrollåtgärder. Erinras må därom att därest godset sålts till annan än en handlande, varom här är fråga, köparen skulle ha haft fri förfoganderätt över godset. Befrielse från anteckningskyldighet m. m. synes därför kunna medgivas för gods, som handlande förvärvar från handlande, som har dylik skyldighet. Föreskrift härom har upptagits i 10 § kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen. Av samma skäl som anförts beträffande de förut diskuterade fallen av generell dispens från anteckningskyldighet m. m. vilja de sakkunniga icke göra någon skillnad i nu förevarande hänseende mellan gross- och detaljhandeln.

De sakkunniga övergå därefter till att behandla frågan om generella lättnader för vissa branscher. Uppmärksamhet ägnas härvid först åt förhållandena inom skrot- och lumphandelsbranschen. För denna bransch del synas bestämmelserna angående godsets märkning och förvaring samt angående förvaringstiden vara mycket svåra att följa. I flertalet fall torde det inköpta godset bliva föremål för sortering. Gjutjärnsskrot samlas i en hög, smidesjärnsskrot i en annan hög o. s. v. Härvid blandas varor, som inköpts från olika håll. Även i de fall, då icke en dylik sortering företages, blandas varor av skilda slag från olika säljare om varandra. Det torde endast un-

dantagsvis förekomma, att ett inköpt avfallsråvaruparti förvaras så, att dess identitet bibehålles. Med hänsyn till godsets i allmänhet skrymmande natur och ringa värde möter det av praktiska och ekonomiska skäl stora svårigheter att förvara godset på det sätt och under den tid, som skrothandelsförordningen föreskriver. Ett betydande antal näringsidkare inom branschen torde icke heller iakttaga de nuvarande bestämmelserna härutinnan. Polismyndigheterna synas i stor utsträckning se genom fingrarna härmed. För ett iakttagande av bestämmelserna skulle krävas betydligt större utrymme än vad handlandena i allmänhet disponera. Härtill kommer att en efterlevnad av bestämmelserna skulle försvåra ett rationellt utnyttjande av tillgängliga transportmedel och dessutom göra det nödvändigt för näringsidkarna att utöka antalet anställda. De sakkunniga anse för sin del, att avfallsråvarornas ringa värde i förhållande till det utrymme de i allmänhet kräva samt industrins intresse av att råvaruomkostnaderna icke stegras starkt tala emot ett bibehållande för skrot- och lumphandels del av bestämmelserna angående godsets märkning och förvaring samt angående förvaringstiden. Emot näringslivets intresse måste emellertid vägas det intresse, som samhället har av föreskrifternas bibehållande för underlättande av efterspaningen av gods, som stulits eller på annat olovligt sätt frånhänts ägaren. De sakkunniga ha härvid kommit till det resultatet, att såvitt fråga är om skrot eller lump, således gods som icke helt eller delvis är användbart för sitt egentliga ändamål, polisens intresse av föreskrifternas bibehållande icke torde vara så starkt, att det uppväger näringslivets behov av lättnad i fråga om förevarande bestämmelser. Under sådana förhållanden ha de sakkunniga funnit sig böra föreslå (11 § första stycket kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen), att vid handel, som huvudsakligen avser skrot eller lump, bestämmelserna angående godsets märkning och förvaring samt angående förvaringstiden skola äga tillämpning allenast å sådant i 1 § skrothandelsförordningen omförmält gods, som icke är hänförligt till skrot eller lump. Såsom en konsekvens härav föreslås vidare, att skyldigheten att i affärsboken göra anteckning om bearbetning, förändring eller försäljning begränsas på samma sätt.

Även i ett annat avseende synes viss lättnad kunna medgivas skrot- och lumphandeln i fråga om affärsbokföringsskyldighetens fullgörande, nämligen så till vida att de anteckningar, som skola göras vid gjorda inköp, icke, då fråga är om skrot eller lump, skola behöva göras i affärsbok utan i stället må göras å i block hophäftade numrerade inköpsnotor, av vilka en kopia tillställs säljaren. Ett sådant system tillämpas i många fall redan nu. Inköpsnotorna äro avsedda att i huvudsak få det utseende, som framgår av bilaga nr 4 till den föreslagna kungörelsen. Härigenom beredes näringsidkarna inom skrot- och lumphandelsbranschen möjlighet att vid flertalet affärstransaktioner använda blocksystem vid affärsboksföringsskyldighetens

fullgörande. De föreslagna lättnaderna för skrot- och lumphandelns del skola emellertid icke gälla beträffande handel, som avser guld, silver eller platina. I sammanhang härmed må erinras om att de sakkunniga — av skäl som anförts under rubriken Förordningens tillämplighetsområde — ansett sig böra föreslå (11 § andra stycket i kungörelsen), att vid handel, som huvudsakligen avser skrot eller lump, för förvärv av skrot föreskrivna anteckningar skola göras jämväl vid förvärv av begagnade metallföremål av andra slag än dem, som särskilt omnämnas i 1 § 2)—6) skrothandelsförordningen.

Inom automobilhandeln har handeln med begagnade motorfordon tagit stor omfattning. Vid ett stort antal försäljningar av nya motorfordon lämnas begagnade sådana som dellikvid. Härvid prövas i regel äganderättsförhållandena noggrant enligt vad som framhållits från automobilhandlaren. Under åberopande av dessa förhållanden har från nämnda håll gjorts gällande, att automobilhandlarnas affärer med begagnade motorfordon redan nu äro underkastade tillfyllestgörande kontroll. De sakkunniga anse för sin del, att på grund av de talrika tillgrepp av begagnade motorfordon, som förekomma, handeln med dylika fordon icke bör ställas helt utanför den kontroll, som anordnas med stöd av förevarande förordning. Kontrollföreskrifterna synas emellertid böra anpassas efter förhållandena inom branschen. De sakkunniga ha funnit, att man vid kontrollen över handeln med begagnade motorfordon lämpligen kan anknyta till den registrering, som förekommer enligt motorfordonsförordningen. Beträffande motorfordon, som äro upptagna i automobilregister eller beredskapsförteckning, finnas hos vederbörande länsstyrelse uppgifter om ägarens namn, yrke, hemvist och postadress ävensom om registreringsmärke samt chassi- eller ram- och motornummer. Då en fast handlande, som erhållit tillstånd att idka handel med begagnade motorfordon, inköper ett dylikt fordon, bör det alltid åligga honom att övertyga sig om säljarens identitet. Därest fordonet är upptaget i automobilregister eller beredskapsförteckning, synes det böra åligga handlanden att kontrollera, att den person, med vilken affären avslutas, är den, som i automobilregistret eller beredskapsförteckningen är antecknad såsom ägare av fordonet, eller att han eljest kan styrka sin rätt att förfoga över detsamma. Bestämmelse härom har upptagits i 12 § kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen. Anteckning har föreslagits skola ske om fordonets registreringsmärke, säljarens namn och adress samt om arten av och det eventuella numret å den legitimationshandling, som vederbörande företett. Denna anteckning synes utan särskild prövning böra få göras i samband med bokföringen jämlikt 1929 års bokföringslag. Med hänsyn till de fullständiga uppgifter om fordonets identitet, vilka finnas, synes någon märkning av fordonet icke vara av behovet påkallad och icke heller någon särskild förvaringstid behöva

iakttagas. Vid en nedskrotning eller försäljning av fordonet synes det vara tillräckligt, att näringsidkaren på lämpligt sätt gör anteckning om den vidtagna åtgärden och, vid försäljning, om köparens namn och adress.

Därest det inköpta fordonet vid köpet icke är upptaget i automobilregister eller beredskapsförteckning, är större försiktighet av nöden. I dylikt fall böra enligt de sakkunnigas mening fullständiga anteckningar göras i enlighet med föreskrifterna i 12 § skrothandelsförordningen. Anteckningarna skola göras i särskild affärsbok, där icke handlanden erhållit länsstyrelsens tillstånd att göra anteckningarna i anslutning till den vanliga bokföringen. Automobilhandlarnas bokföring torde emellertid regelmässigt vara sådan, att de utan svårighet böra kunna erhålla dylikt tillstånd. I anslutning till anteckningarna skola motorfordonen märkas i vanlig ordning. Med hänsyn till de fullständiga uppgifter, som finnas om fordonets identitet och då rätte ägaren regelmässigt torde känna till tillverkningsnummer m. m. å fordon, som olovligen frånhänts honom, är det emellertid enligt de sakkunnigas mening icke nödvändigt att kräva, att fordonet måste förvaras viss tid, innan det göres till föremål för försäljning, nedskrotning eller därmed jämförlig åtgärd. Om vidtagandet av nämnda åtgärder skall vederbörlig anteckning göras.

Beträffande handeln med motorfordonsdelar och motorfordonstillbehör ha de sakkunniga icke ansett sig kunna föreslå några särskilda lättnader.

De sakkunniga ha tagit under övertvägande frågan, om man kan bereda handeln med begagnade cyklar några särskilda lättnader, motsvarande de lättnader, som föreslagits för motorfordonshandelns del. Då något register, motsvarande automobilregister och beredskapsförteckning, icke finnes för cyklarnas del, synes det endast kunna ifrågakomma att bereda cykelhandeln samma lättnad, som ovan föreslagits beträffande sådana motorfordon, som vid inköpet icke äro registrerade. Det som således bör övervägas är frågan, om man i fråga om cyklar kan undvara bestämmelserna om förvaringstiden med hänsyn till att anteckning skall göras om cyklarnas tillverkningsnummer och fabriksmärke. Då emellertid säkerligen ett betydligt större antal cykelägare än automobilägare icke håller reda på tillverkningsnumret på sina fordon, anse de sakkunniga dock, att cyklar och motorfordon icke kunna jämföras i förevarande avseende. Med hänsyn till det mycket stora antalet cykelstöder synes det i stället kunna övervägas, om icke, för underlättande av polisens efterforskningar av bortkomna cyklar, förvaringstiden bör utsträckas för cyklarnas del. Av de skäl, som tidigare anförts vid behandlingen av frågan om en mera allmän utsträckning av förvaringstiden, ha de sakkunniga dock icke funnit anledning att föreslå detta.

För andra än nu nämnda branscher synas några generella lättnader icke kunna ifrågasättas. Därrest vederbörande näringsidkare anse sig ha behov

av dispens, ha de dock — såsom ovan nämnts — möjlighet att hos länsstyrelsen ansöka om befrielse från skyldigheten att iakttaga de kontrollföreskrifter, som de finna särskilt betungande eller anse kunna undvaras.

Särskilda kontrollföreskrifter för uppköpare.

Vid tillkomsten av 1918 års förordning angående handel med vissa begagnade föremål m. m. ansåg man, att det huvudsakligen var missförhållanden inom den fasta handeln med begagnade varor, som påkallade lagstiftarens ingripande. Det var därför främst nu nämnda slag av handel, som underkastades en mera ingående kontroll. Erfarenheterna efter förordningens tillkomst tala emellertid för att det föreligger behov av förbättrad kontroll över den verksamhet, som bedrivs av olika slag av uppköpare, främst inom lump- och skrothandelsbranschen. Det har tidigare understrukits, att ingen bör tillåtas vara verksam såsom yrkesmässig uppköpare, vare sig såsom självständig sådan eller såsom ombud för någon fast handlande, utan att ha förvärvat vederbörligt tillstånd därtill. Då uppköparna ofta resa omkring och hopsamla gods på flera olika platser och de av dem, som icke äro knutna till en bestämd fast handlande, i allmänhet torde sälja det hopsamlade godset än till den ene och än till den andre gross- eller detaljhandlaren inom branschen, erbjuder det för polisen stora svårigheter att utöva effektiv kontroll över uppköparna. För underlättande av kontrollen över dessa synes det lämpligt, att uppköpare i allmänhet blott beviljas tillstånd att uppköpa och försälja begagnat gods inom ett begränsat område, nämligen visst län eller del av län. Föreskrift härom har intagits i 4 § första stycket skrothandelsförordningen. Det förekommer emellertid för närvarande, att större fasta handlande, huvudsakligen inom avfallsråvarubranschen, ha uppköpare knutna till sig, vilka resa runt större delen av landet och uppköpa avfallsråvaror. Dylika uppköpare uppnå ofta mycket goda resultat. De torde i första hand göra sina inköp från industrier och liknande företag men köpa även från andra håll. Då det ligger i näringslivets intresse att förekommande avfallsråvaror tillvaratagas i största möjliga utsträckning, ha de sakkunniga med sitt förevarande förslag icke velat lägga hinder i vägen för dylika uppköparens verksamhet. De sakkunniga ha därför föreslagit, att då särskilda skäl därtill äro, uppköpare skall kunna beviljas tillstånd att driva handel inom flera län eller hela riket. Dylika mera omfattande tillstånd böra emellertid blott beviljas särskilt kvalificerade personer. Större krav böra således ställas på dylika uppköpare än på en, som beviljas tillstånd att inköpa begagnat gods allenast inom ett mindre område.

För underlättande av kontrollen över uppköparna synes det vidare vara ändamålsenligt, att tillståndsbevisen för dem erhålla formen av särskilda, numrerade legitimationskort, försedda med tillståndsinnehavarens foto-

grafi och signalement samt uppgift om det beviljade tillståndet. Föreskrifter härom ha intagits i 5 § av kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen. Med hänsyn till de små inkomster, som uppköparna i allmänhet ha, synas legitimationskortet böra vara belagda blott med en låg avgift. Kortet böra erhålla ett bekvämt format. Det synes lämpligt, att på desammas baksida tryckta anvisningar lämnas om vad uppköparna skola iakttaga.

Även om flertalet uppköpare allenast erhåller begränsade tillstånd, kommer det ändock att erbjuda polismyndigheterna mycket stora svårigheter att övervaka uppköparna. Det synes nödvändigt, att polisen erhåller hjälp av de fasta handlandena. Det är dessa, som ha de bästa möjligheterna att kontrollera, att inga andra personer än sådana, som erhållit tillstånd därtill, äro verksamma som yrkesmässiga uppköpare. Det synes därför — såsom tidigare berörts — böra stadgas förbud för de fasta handlandena att mottaga begagnade varor av andra uppköpare än sådana, som inneha tillstånd till dylik handel. Bestämmelse härom finnes i 10 § skrothandelsförordningen. De sakkunniga ha vidare tänkt sig, att de fasta handlandena vid inköp från uppköpare skola i affärsboken anteckna numret å uppköparens tillståndsbevis. Det kan visserligen i en del fall vara svårt för de fasta handlandena att avgöra, om en person, som vill sälja begagnat gods, är yrkesmässig uppköpare eller icke. Om emellertid en person säljer ett större parti, som icke kan antagas härstamma från en och samma källa, torde den fasta handlanden i allmänhet böra anses ha skäl att antaga, att det rör sig om en uppköpare. Motsvarande gäller, om en person vid flera olika tillfällen säljer gods, som kan antagas härstamma från skilda håll. I dylika fall skall handlanden vägra att taga emot godset, om icke säljaren kan förete vederbörligt tillståndsbevis eller styrka, att han icke är yrkesmässig uppköpare. Samtidigt bör handlanden underrätta polismyndigheten.

De sakkunniga övergå därefter till att behandla frågan, om de för de fasta handlandena givna kontrollföreskrifterna angående förande av affärsbok m. m. böra göras tillämpliga även på uppköpare. Dessa äro för närvarande icke underkastade några dylika bestämmelser. Enligt de sakkunnigas mening måste hänsyn tagas till de förhållanden, under vilka uppköparna arbeta, ävensom till den omständigheten att dessa i allmänhet torde vara personer, som sakna personliga förutsättningar för att iakttaga mera invecklade formaliteter. Under nu angivna förhållanden och då vidare dels näringslivet har stort intresse av att avfallsråvaror tillvaratagas i största möjliga utsträckning och att uppköparnas verksamhet därför icke i alltför hög grad försvåras och dels polisens huvudsakliga intresse torde vara inriktat på efterspaning av annat gods än skrot och lump, ha de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå någon skyldighet för uppköpare, som huvudsakligen idkar handel med skrot eller lump, att göra anteckningar

om inköp av dylikt gods. För de fall däremot, då uppköpen avse sådant i 1 § skrothandelsförordningen omförmält gods, som icke är hänförligt till skrot eller lump, har det syntts praktiskt möjligt och lämpligt att ålägga uppköparna en viss anteckningsskyldighet. Av praktiska skäl har det emellertid icke ansetts kunna krävas, att anteckningarna skola göras i vanlig affärsbok. De sakkunniga ha i stället föreslagit, att anteckningarna skola göras å i block hophäftade, numrerade inköpsnotor, av vilka en kopia tillställes säljaren. Å inköpsnotorna skola antecknas säljarens fullständiga namn, yrke och bostad samt dagen för affärens avslutande, godsets art samt antal, mått eller vikt ävensom, där ej på grund av godsets mängd hinder däremot möter, fabriksmärke och tillverkningsnummer eller annat särskilt kännemärke. Då inköpsnotorna, såsom nedan kommer att beröras, äro avsedda att överlämnas till den fasta handlanden, har det icke ansetts lämpligt att föreskriva, att notorna skola innehålla uppgift om det pris, som uppköparen erlagt. Med hänsyn till att uppköparna i flertalet fall själva uppsöka sina kunder, har det icke heller ansetts rimligen kunna krävas, att den person, som säljer begagnat gods till en uppköpare, skall behöva legitimera sig. För underlättande av polisens arbete ha de sakkunniga, såsom ovan nämnts, funnit lämpligt föreskriva, att om uppköpare överlåter mottaget gods till fast handlande, varom i skrothandelsförordningen är fråga, huvudexemplaret av inköpsnotan skall överlämnas till den fasta handlanden och av denne bevaras under ett år. Härigenom vinnes nämligen den fördelen för polisen, att denna i flertalet aktuella fall direkt hos den fasta handlanden kan få uppgifter om såväl uppköparens namn som den persons namn, vilken sålt godset till uppköparen. Om flera föremål, som upptagits på samma inköpsnota, överlåtas till olika fasta handlande, bör uppköparen lämna den ene handlanden originalet av inköpsnotan och de andra avskrifter av notan. Om uppköpare överlåter inköpt gods till annan än fast handlande, varom i skrothandelsförordningen är fråga, skall uppköparen enligt de sakkunnigas förslag själv bevara huvudexemplaret av inköpsnotan under ett års tid.

Lagtekniskt sett ha de sakkunniga funnit den lämpligaste lösningen vara att i skrothandelsförordningens 16 § stadga en allmän skyldighet för uppköpare att föra inköpsnotor av ovan angiven art och att i 17 § intaga en bestämmelse, som giver Kungl. Maj:t befogenhet att medgiva undantag från nyssnämnda stadgande. Med stöd av 17 § har i kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen föreskrivits (11 §), att vid handel, som huvudsakligen avser skrot eller lump, föreskrifterna i bland annat 16 § skrothandelsförordningen skola äga tillämpning allenast å sådant i 1 § nämnda förordning omförmält gods, som icke är hänförligt till skrot eller lump. I sammanhang härmed bör även påpekas, att jämlikt 17 § andra stycket skrothandelsförordningen vederbörande länsstyrelse,

där skäl därtill äro, må medgiva näringsidkare befrielse från skyldighet att för särskild affär eller särskilt slag av affärer ställa sig till efterrättelse bestämmelserna om uppköparens anteckningsskyldighet.

Då uppköparna sakna kontors- eller butikslokal eller upplagsplats, har det icke kunnat ifrågakomma att för uppköparnas del uppställa några föreskrifter om märkning och förvaring av det inköpta godset. I detta sammanhang vilja de sakkunniga erinra om att därest en s. k. uppköpare samlar av honom inköpt gods på en upplagsplats, varifrån godset sedermera levereras exempelvis till någon handlande inom branschen eller till någon industri, vederbörande icke skall betraktas som uppköpare i skrothandelsförordningens bemärkelse utan som fast handlande och således vara underkastad de för fast handel gällande föreskrifterna.

Övriga kontrollföreskrifter ävensom bestämmelser av social innebörd.

I 13 § 1918 års förordning stadgas förbud för näringsidkare, som i förordningen avses, ävensom för dennes biträde att för rörelsen förvärva eller eljest mottaga föremål, som av den, vilken ej fyllt 18 år, för affär utbjudes eller tillhandahålles, evad detta sker för den omyndiges egen eller annans räkning. Av förarbetena till förordningen framgår, att ett av de viktigaste syftena med densamma tillskapande var att förebygga minderårigas egendomsbrott. Det ansågs särskilt angeläget att försvåra avsättningen just för minderåriga av tillgripet gods. Förevarande bestämmelse ansågs spela en viktig roll härutinnan.

Förslag har framställts om att nu ifrågavarande åldersgräns skulle sänkas till 15 år. Detta förslag har icke tillstyrkts av någon myndighet, som yttrat sig i ärendet. Med hänsyn till önskvärdheten av att ungdomsbrottsligheten motverkas på varje tänkbart sätt anse sig även de sakkunniga böra avråda från en sänkning av åldersgränsen. Bestämmelsen synes fortfarande böra gälla såväl fast som annan handel. De sakkunniga anse emellertid, att bestämmelsen allenast bör avse sådant gods, som omnämnes i 1 § skrothandelsförordningen. Eljest komma nämligen utan skäl de handlande, som äro underkastade förordningens bestämmelser, i ett sämre läge än sådana näringsidkare, som idka handel med annat gods.

Av sociala skäl är det önskvärt, att berusade personer och alkoholister i görligaste mån förhindras att förskaffa sig medel till inköp av rusdrycker genom försäljning av gods, som de förfoga över. Det synes likaledes böra förhindras, att personer, vilka själva eller vilkas anhöriga erhållit hjälp genom fattigvård eller annan offentlig understödsverksamhet eller genom enskild välgörenhet, missbruka den erhållna hjälpen genom att sälja kläder eller andra föremål, som de erhållit. Med anledning härav ha de sak-

kunniga ansett sig böra föreslå, dels (20 § andra stycket skrothandelsförordningen) att på framställning av fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd eller nykterhetsnämnd eller då eljest synnerliga skäl därtill föreligga, polismyndighet skall äga meddela näringsidkare, som i skrothandelsförordningen avses, förbud att för rörelsen mottaga gods, som omnämnes i 1 § av förordningen, från viss angiven person, dels ock (18 § skrothandelsförordningen) att förbud stadgas för nu berörda näringsidkare att för rörelsen mottaga gods, som nyss nämnts, av berusad person eller av person, beträffande vilken nu nämnt förbud meddelats. De sakkunniga äro medvetna om att ett dylikt av polismyndighet meddelat förbud utan större svårighet kan kringgås men anse det dock lämpligt, att möjlighet finnes att meddela ett dylikt förbud. En motsvarighet till nu berörda bestämmelser finnes i socialstyrelsens tidigare omnämnda betänkande med förslag rörande åtgärder för borttagande eller minskande av pantlånerörelsens sociala nackdelar.

De sakkunniga ha tagit under överbärande frågan, om nu berörda stadgande bör kompletteras med en föreskrift med förbud för vederbörande näringsidkare att för rörelsen mottaga bland annat föremål, som någon kan antagas ha erhållit genom fattigvård eller annan offentlig understödsverksamhet eller genom enskild välgörenhet. En försäljning av sålunda erhållna föremål behöver emellertid icke utgöra missbruk av den erhållna hjälpen. Då exempelvis erhållna kläder blivt förslitna eller urvuxna och icke lämpligen kunna sys om, torde i allmänhet ingen berättigad invändning kunna göras mot att den, som fått kläderna, säljer dem till någon avfallsråvaruhandlare. Med hänsyn härtill ha de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå något förbud i nu omdiskuterade avseende.

Av hygieniska skäl har i 18 § andra stycket skrothandelsförordningen inlagts en bestämmelse om att gods, som kan antagas vara smittfarligt, icke får mottagas, med mindre det ofördröjligen underkastas desinfektion.

14 § i 1918 års förordning innehåller, att näringsidkare, som förordningen avser, efter anmälan av polismyndighet, att föremål förkommit eller olovligen frånhänts ägaren, är pliktig att ofördröjligen undersöka, huruvida föremålet finnes i hans besittning och, där affärsbok skall föras, om i denna förekommer anteckning om föremålet. Vinnes upplysning om föremålet, skall näringsidkaren, så fort ske kan, lämna myndigheten underrättelse därom. Erhåller näringsidkaren annorledes än nu sagts kännedom om att den, som hos honom utbjuder eller till honom överlämnar föremål, olovligen åtkommit detsamma eller av annan anledning icke äger rätt att avyttra föremålet eller får näringsidkaren skäligen anledning till misstanke därom, är han likaledes skyldig att genast underrätta vederbörande polismyndighet. Slutligen innehåller paragrafen bland annat en bestämmelse om att fasta handlande skola förvara skriftliga meddelanden från polismyndigheterna under fem år. Enligt de sakkunnigas mening finnes icke anledning

att föreslå andra ändringar i förevarande stadgande än att dels skyldigheten att förvara skriftliga meddelanden från polisen utsträcker till att omfatta alla kategorier handlande, som i förordningen avses, och dels tiden för meddelandenas förvaring förkortas till ett år. Erfarenheten talar emellertid för att stadgandet icke är ett tillräckligt verksamt medel för efterforskning av bortstulet gods i vissa fall. De sakkunniga vilja därför ifrågasätta, om icke stadgandet bör kompletteras med en bestämmelse om att länsstyrelse äger föreskriva skyldighet för samtliga nu ifrågavarande näringsidkare att till polismyndigheten i orten anmäla inköp av varor av visst eller vissa slag. För stävande av de talrikt förekommande cykelstölderna synes det exempelvis lämpligt, att dylik anmälningskyldighet föreskrives i fråga om cyklar. Om handlandena tillhandahållas särskilda anmälningskort, torde ett dylikt påbud icke behöva bliva alltför betungande. Sedan polismyndigheten granskat korten mot för myndigheten tillgängliga uppgifter om stulet eller förlorat gods, synas korten lämpligen böra översändas till statens kriminaltekniska anstalt för vidare bearbetning. Det torde kunna antagas, att polisens efterforskningsarbete kommer att underlättas i icke oväsentlig grad, därest en dylik anmälningskyldighet föreskrives i fråga om de viktigaste slagen av tjuvnadsobjekt. En viss försöksverksamhet synes lämplig på förevarande område.

I 15 § 1918 års förordning stadgas, att polismyndighet ej må förvägras tillträde till affärslokal, magasin eller upplagsplats, som användes för rörelsen. Det föreskrives vidare, att polismyndigheten härvid äger rätt att företaga den granskning av varulager och affärsbok, vartill myndighetens tjänsteåligganden kunna giva anledning, samt att näringsidkaren och hans ställföreträdare äro pliktiga att tillhandahålla föremål eller affärsbok, vars granskning påkallas, samt att tillhandagå med upplysningar. Enligt de sakkunnigas mening bör även fattigvårdsstyrelsen tillerkännas viss granskningsrätt. Denna kan nämligen vara intresserad av att undersöka, huruvida någon understödstagare missbrukat erhållen hjälp genom att avhända sig föremål, som han erhållit. Fattigvårdsstyrelsen synes därför böra medgivas rätt att granska affärsboken. En dylik granskning kan giva styrelsen anledning att hos polismyndigheten i orten göra framställning om att polismyndigheten skall meddela vederbörande näringsidkare förbud att för rörelsen mottaga föremål från vissa personer.

Enligt 16 § 1918 års förordning äger länsstyrelse utfärda de särskilda ordningsföreskrifter, vilka prövas vara av nöden med avseende å driften av rörelse av nu ifrågavarande slag. Denna bestämmelse har bibehållits och intagits i 21 § av den föreslagna förordningen. I samma paragraf har intagits den ovan föreslagna bestämmelsen om att länsstyrelse skall äga föreskriva skyldighet för handlande att anmäla inköp av föremål av visst eller vissa slag.

Återkallande av tillstånd eller godkännande.

Såväl enligt 1918 års förordning som enligt de sakkunnigas förslag får tillstånd till handel med begagnat gods blott beviljas den, som finnes lämplig utöva dylik rörelse. Det har ovan framhållits, att vid bedömande av sökandes lämplighet avgörande vikt bör fästas vid vad som kan utrönas beträffande vederbörandes redbarhet och ordentlighet samt villighet och förmåga att följa gällande lagbestämmelser. Givet är att det i flera fall kan förekomma, att person, som beviljats tillstånd, senare visar sig olämplig för idkande av nu ifrågavarande slag av rörelse. Vederbörande kan exempelvis göra sig skyldig till tillgreppsbrott eller annat förmögenhetsbrott eller till delaktighet däri eller ock underlåta att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som äro givna för rörelsens utövande. De sakkunniga äro av den uppfattningen, att det bör överlämnas åt länsstyrelserna att under hänsynstagande till samtliga föreliggande omständigheter avgöra, huruvida vederbörande bör få fortsätta rörelsen eller om tillståndet bör återkallas. Denna uppfattning har kommit till uttryck i 22 § skrothandelsförordningen. De sakkunniga ha icke funnit det lämpligt att på förevarande område röra sig med undantagslösa diskvalifikationsföreskrifter och ha därför icke ansett sig böra föreslå någon motsvarighet till 17 § 1 mom. 1918 års förordning, som föreskriver, att den, som dömes till ansvar för tjuvnadsbrott eller, med avseende å hos honom anträffat stulet gods, till ansvar enligt 21 kap. 6 § strafflagen, ej må vidare idka eller förestå rörelse av nu ifrågavarande slag, där brottet blivit begånget under tid, då han bedrivit eller förestått dylik rörelse. Detsamma gäller om den, som mer än en gång dömts till ansvar för överträdelse av stadgande i 13 eller 14 § 1918 års förordning. De sakkunniga vilja understryka, att denna ståndpunkt icke får tolkas så, att de sakkunniga vilja förorda, att vid förseelser av ovan nämnt slag näringsidkaren i allmänhet bör få behålla tillståndet. De sakkunniga anse, att i dylika fall tillståndet som regel bör återkallas. Därest emellertid särskilda skäl tala därför, bör dock länsstyrelsen kunna låta vederbörande få behålla tillståndet.

De sakkunniga äro av den uppfattningen, att det är lämpligast, att länsstyrelserna icke ställa alltför lindriga krav på dem, som utöva handel med begagnat gods. Länsstyrelserna böra icke draga sig för att återkalla meddelade tillstånd, när omständigheterna därtill föranleda. Därest näringsidkare misstänkes för brott eller för delaktighet däri, bör full bevisning eller fällande utslag av domstol icke krävas. Det bör vara tillräckligt, att länsstyrelsen finner sådana omständigheter föreligga, att vederbörandes allmänna lämplighet för idkande av nu ifrågavarande slag av rörelse kan ifrågasättas. Genom en sträng praxis från länsstyrelsernas sida uppnås en dubbel fördel, nämligen dels att olämpliga element avlägsnas från bran-

schen och dels att hos samtliga förevarande handlande inskräpes vikten av försiktighet och ett noggrant iakttagande av gällande lagbestämmelser. Vad ovan sagts angående återkallande av näringsidkares tillstånd är avsett att äga tillämpning även i fråga om återkallelse av godkännande för föreståndare.

Det bör i detta sammanhang framhållas, att något hinder icke kan anses föreligga emot att länsstyrelse tilldelar en näringsidkare eller föreståndare varning i den formen, att vederbörande tillställes meddelande om att länsstyrelsen på i skrivelsen angivna grunder övervägt frågan om återkallande av tillståndet eller godkännandet men icke för närvarande funnit skäl därtill men att vederbörande måste räkna med att en förnyad förseelse från hans sida kommer att medföra, att frågan ånyo blir aktuell.

För att länsstyrelserna skola få erforderliga uppgifter för bedömning av frågan om återkallande av näringsidkares eller föreståndares tillstånd respektive godkännande har det ålagts polismyndighet och åklagare att göra erforderliga anmälningar till länsstyrelsen. Det har sålunda i 3 § av kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen föreskrivits, dels att om näringsidkare eller föreståndare befinnes ha underlåtit att ställa sig till efterrättelse de för rörelsens utövande meddelade föreskrifterna eller i övrigt finnes icke lämplig att idka eller förestå rörelsen, polismyndigheten skall göra anmälan därom till vederbörande länsstyrelse, och dels att åklagare, vilken beslutat om åtal mot person, som meddelats tillstånd att idka eller godkänts att förestå handelsrörelse, varom här är fråga, skall så snart ske kan underrätta länsstyrelsen om åtalet samt om utgången av målet.

Specialmotivering.

Förslaget till skrothandelsförordning.

1 §

Innehållet i första och andra momenten av denna paragraf har tidigare behandlats under rubriken Förordningens tillämplighetsområde. I tredje momentet göres en hänvisning till de föreskrifter, som äro meddelade i andra författningar angående idkande av handelsrörelse. Såsom exempel på dylika föreskrifter må nämnas bestämmelserna angående firma-anmälan i 1887 års lag angående handelsregister, firma och prokura samt de särskilda föreskrifterna angående kontroll å guld- och silverarbeten i 1912 års förordning angående kontroll å guld- och silverarbeten.

2 och 3 §§

Beträffande dessa paragrafer må hänvisas till vad de sakkunniga ovan anfört under rubriken Rätten att idka handel enligt förordningen m. m. Vad särskilt angår 3 § tredje stycket må här framhållas, att enligt 1864 års näringsfrihetsförordning utlänning vid ansökning om tillstånd att idka handel skall foga vederhäftig borgen eller annan säkerhet för utskylder till stat och kommun under tre år. Något undantag härifrån är icke avsett, då utlänning ansöker om tillstånd att idka handel med begagnade varor. Detta följer av hänvisningen i 1 § 3 mom. till de föreskrifter, som äro meddelade i andra författningar angående idkande av handelsrörelse.

4 §

Detta stadgande har tidigare berörts, såvitt angår första stycket under rubriken Särskilda kontrollföreskrifter för uppköpare och såvitt angår andra stycket under rubriken Rätten att idka handel enligt förordningen m. m.

5—7 §§

Innehållet i förevarande paragrafer torde icke erfordra någon kommentar utöver vad som ovan anförts under rubriken Rörelsens bedrivande genom föreståndare.

8 §

För att länsstyrelserna skola kunna ha överblick över handeln med begagnat gods, har det syntts lämpligt att föreskriva, att anmälan ofördröjligen skall göras till länsstyrelsen om rörelses nedläggande och föreståndares avgång. Detta stadgande kompletteras av 2 § i kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen. Där föreskrives, att länsstyrelsen i sin tur skall underrätta polismyndigheten i orten. Är fråga om uppköpare, som erhållit tillstånd att idka handel inom flera län, skall länsstyrelsen därjämte underrätta den eller de andra länsstyrelserna om rörelsens nedläggande.

9 §

Beträffande detta stadgande må hänvisas till den tidigare framställningen under rubriken Rätten att idka handel enligt förordningen m. m.

10—17 §§

Förevarande paragrafer torde, bortsett från 13 §, icke erfordra någon kommentar utöver vad som sagts i den allmänna motiveringen under rubrikerna Särskilda kontrollföreskrifter beträffande fast handel och Särskilda kontrollföreskrifter för uppköpare. Vad angår 13 § må nämnas, att stadgandet är av samma innehåll som 8 § andra momentet och 9 § i 1918 års förordning. De sakkunniga ha övervägt frågan om en nedsättning av tiden för affärsbokens förvaring. Polismyndigheten kan icke anses ha intresse av en så lång förvaringstid som tio år. Men då affärsboken i flertalet fall samtidigt fungerar som dagbok jämlikt 1929 års bokföringslag, ha de sakkunniga icke ansett sig kunna föreslå en kortare förvaringstid än den i bokföringslagen föreskrivna, nämligen tio år.

18—21 §§

Beträffande dessa paragrafer må hänvisas till framställningen under rubriken Övriga kontrollföreskrifter ävensom bestämmelser av social innebörd.

22 §

Länsstyrelse synes böra äga rätt att återkalla även tillstånd, som meddelats utlänning av Kungl. Maj:t. I övrigt må hänvisas till vad som tidigare sagts i den allmänna motiveringen under rubriken Återkallande av tillstånd eller godkännande.

23—29 §§

Vad angår straffbestämmelserna må påpekas, att de sakkunniga icke ansett någon straffsanktion erforderlig för framtvingande av att näringsidkare anställer föreståndare, då länsstyrelsen ålagt vederbörande detta med stöd

av 5 § andra stycket sista punkten skrothandelsförordningen. Försummelse från näringsidkarens sida i detta avseende synes böra få till följd, att länsstyrelsen till behandling upptager frågan om återkallande av näringsidkarens tillstånd. I 20 § 1918 års förordning stadgas, att om någon, som ej fyllt 15 år, till näringsidkare, varom i förordningen är fråga, eller till hans biträde för affär utbudjudit eller tillhandahållit föremål, den vilken vården om den omyndige åligger skall straffas på angivet sätt, där det ej kan antagas, att utbudjudandet eller tillhandahållandet skett mot hans uttryckliga föreskrift eller eljest honom ovetande. Denna bestämmelse har synts de sakkunniga vara alltför sträng för vårdnadshavaren och har därför icke fått någon motsvarighet i den föreslagna skrothandelsförordningen. Såvitt de sakkunniga kunnat utröna torde bestämmelsen icke ha tillämpats i nämnvärd utsträckning och synes icke heller kunna utöva någon indirekt verkan. I övrigt torde ovan nämnda paragrafer icke erfordra någon särskild kommentar.

De föreslagna övergångsbestämmelserna bygga på tanken, att såvitt angår fast handel gällande handelsrättigheter och dispenser icke skola påverkas av den föreslagna nya lagstiftningen. Vad särskilt angår kravet på polismyndighets godkännande av lokalerna för rörelsens utövande äro de sakkunniga av den åsikten, att de fasta handlande, som vid skrothandelsförordningens ikraftträdande ha rätt att idka handel, varom här är fråga, böra utan polismyndighetens godkännande få för rörelsens utövande använda ställe, som utnyttjades för detta ändamål vid förordningens ikraftträdande och varom uppgift i vederbörlig ordning enligt äldre bestämmelser lämnats till länsstyrelsen. Då de sakkunniga föreslagit, dels att samtliga uppköpare skola utrustas med tillståndsbevis med fotografi och dels att tillstånd för uppköpare i allmänhet skola avse allenast visst län eller del av län, ha de sakkunniga ansett, att äldre handelsrättigheter för uppköpare icke böra gälla längre än en kortare tid, exempelvis sex månader, efter den föreslagna skrothandelsförordningens ikraftträdande. Efter nämnda tidpunkt skola enligt de sakkunnigas förslag endast sådana uppköpare tillåtas vara verk samma, vilka erhållit vederbörligt tillstånd enligt den nya förordningen.

Förslaget till kungörelse med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen.

Den föreslagna kungörelsen innehåller närmare bestämmelser angående det samarbete mellan olika myndigheter, som måste äga rum för att den önskade kontrollen över handeln med begagnat gods skall kunna bliva effektiv. Vidare finnas i kungörelsen detaljföreskrifter angående ansökningar

och tillståndsbevis för uppköpare, polismyndighets godkännande av lokaler för rörelsens utövande vid fast handel, affärsboks och inköpsnotors utseende samt angående särskilt register hos länsstyrelserna över förevarande näringsidkare. Slutligen återfinnas i kungörelsen stadganden angående vissa med stöd av 17 § första stycket skrothandelsförordningen medgivna undantag från de i 11—16 §§ nämnda förordning meddelade särskilda kontrollföreskrifterna. Sistnämnda bestämmelser i kungörelsen äro redan tidigare behandlade under rubrikerna Särskilda kontrollföreskrifter beträffande fast handel och Särskilda kontrollföreskrifter för uppköpare. Övriga bestämmelser torde icke erfordra någon särskild kommentar utöver den, som i vissa fall redan lämnats i den allmänna motiveringen.

Förslaget till förordning angående ändrad lydelse av § 8 näringsfrihetsförordningen.

Förslaget till förordning angående ändrad lydelse av § 8 förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet torde icke erfordra någon motivering utöver den, som lämnats i inledningen till den allmänna motiveringen.

Förslag till vissa ändringar i den av socialstyrelsen år 1943 föreslagna förordningen angående idkande av pantlånerörelse.

Jämförelse mellan nu gällande förordningar angående idkande av pantlånerörelse och angående handel med vissa begagnade föremål m. m.

Pantlånerörelseverksamheten regleras för närvarande av förordningen den 28 maj 1918 angående idkande av pantlånerörelse. Jämlikt denna förordning äro pantlånerörelserna underkastade vissa kontrollföreskrifter, som ha till syfte dels att förebygga att tjuvgods eller annat olovligt åtkommet gods blir föremål för pantsättning å pantlånekontor och dels att underlätta polisens efterforskningar efter tjuvgods och annat förkommet gods. Pantsättning är nämligen en av de huvudvägar, som förövare av förmögenhetsbrott anlita för att förvandla olovligen åtkommet gods till kontanta pengar. Syftet med förordningen är således detsamma som syftet med förordningen samma dag angående handel med vissa begagnade föremål m. m. Under sådana förhållanden är det helt naturligt, att de båda förordningarna i stor utsträckning innehålla likartade bestämmelser.

Såväl för yrkesmässigt bedrivande av pantlånerörelse som för idkande av sådan handel, som avses i förordningen angående handel med vissa begagnade föremål, erfordras tillstånd av länsstyrelse. Tillstånd till pantlånerörelse må meddelas endast för så vitt behov av den ifrågasatta pantlånerörelsen prövas föreligga. Någon dylik behovsprövning förekommer däremot icke enligt förordningen angående handel med vissa begagnade föremål. Tillstånd må enligt båda förordningarna endast beviljas person, som befinnes lämplig att utöva rörelsen, och kan — med visst undantag enligt förordningen angående handel med vissa begagnade föremål — ej meddelas den, som icke råder över sig och sin egendom eller som på grund av vissa angivna brott förverkat rätten att bedriva dylik rörelse. Påpekas må dock att bland de brott, som utestänga en person för all framtid från att idka pantlånerörelse, nämnas även vissa upprepade förseelser mot förordningen angående idkande av pantlånerörelse. Motsvarande överträdelser av förordningen angående handel med vissa begagnade föremål ha

däremot icke en dylik verkan för framtiden. Enligt båda förordningarna får rörelsen bedrivas även av bolag under förutsättning att en vederbörligen godkänd ansvarig föreståndare finnes. Under samma förutsättning får handel med begagnade varor drivas av ekonomisk förening och pantlånerörelse av kommun. Över ansökning om tillstånd skall enligt båda förordningarna yttrande inhämtas, i stad av poliskammare, där sådan finnes, eller i annat fall av magistrat eller stadsstyrelse ävensom av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga samt å landet såväl av kommunalnämnd som av kommunalstämma eller kommunalfullmäktige, där sådana finnas. Såväl i ansökning om tillstånd att idka pantlånerörelse som i ansökning om rätt att idka grosshandel eller försäljning i bod eller från annat upplagsställe enligt förordningen angående handel med vissa begagnade föremål skall uppgivas det ställe, varest rörelsen skall bedrivas. Ombyte av dylikt ställe får i intetdera fallet ske utan anmälan till länsstyrelsen. Anteckning i särskild bok skall i båda fallen göras angående det gods, som mottagits, samt om pantsättarens eller säljarens namn, yrke och hemvist. Pantlånarens anteckningsskyldighet i förevarande avseende är väsentligt mindre omfattande än handlandens. Pantlånaren skall tillställa låntagaren ett med lånets bokförda nummer försett bevis innehållande uppgift å dagen, då pantsättningen ägt rum, lånesumman, villkoren för lånet samt pantens beskaffenhet. För såväl pantlånare som de näringsidkare, vilka äro underkastade bestämmelserna i förordningen angående handel med vissa begagnade föremål, gäller att de icke få mottaga gods av någon, som ej fyllt 18 år. Pantlånare får därjämte icke mottaga föremål som pant från den, som är berusad. Polismyndigheten äger undersöka både pantlånarens och nu berörda handlandes lager samt granska deras bokföring. Båda kategorierna rörelseidkare äro därvid pliktiga att tillhandahålla mottagna föremål och över rörelsen förda böcker, vilkas granskning påkallas, samt att tillhandagå med upplysningar. Efter anmälan av polismyndighet att föremål förkommit eller olovligen frånhänts ägaren äro de pliktiga att ofördröjligen undersöka, huruvida föremålet finnes i deras besittning och huruvida de ha någon anteckning om detsamma. Vinnes upplysning om föremålet, skall polismyndigheten så fort ske kan underrättas. Erhåller pantlånare eller handlande, varom här är fråga, annorledes än nu sagts kännedom om att den, som utbjuder föremål, olovligen åtkommit detsamma eller av annan anledning icke äger rätt att förfoga över detsamma eller får han skäligen anledning till misstanke därom, är han likaledes skyldig att genast underrätta polismyndigheten. För pantlånarens del finnes däremot icke någon skyldighet att under viss tid förvara skriftliga meddelanden från polisen. För båda slagen av rörelser kunna särskilda ordningsföreskrifter utfärdas i fråga om rörelsens bedrivande, för pantlånerörelser av polismyndighet och för nu ifrågavarande handlande av länsstyrelse. Be-

stämmelser finnas angående förverkande av rätten att idka pantlånerörelse. Dessa bestämmelser äro desamma som motsvarande bestämmelser i förordningen angående handel med vissa begagnade föremål. Vidare gäller enligt båda förordningarna, att länsstyrelse har möjlighet att meddela rörelseidkare förbud att vidare utöva rörelsen. Förutsättningarna härför äro dock något olika formulerade. Enligt förordningen angående idkande av pantlånerörelse kan förbud meddelas, om pantlånaren finnes ej vara lämplig att utöva rörelsen. Enligt förordningen angående handel med vissa begagnade föremål har länsstyrelsen förevarande rätt, när skälig anledning därtill förekommer. Straffbestämmelserna i de båda förordningarna äro i stort sett desamma. Straffminima äro dock icke helt överensstämmande. Slutligen må nämnas att båda författningarna stadga husbondeansvar samt, därest omyndig under 15 år utbjuder föremål till pantsättning eller försäljning, under viss förutsättning ansvar för den, vilken vården om den omyndige åligger.

Socialstyrelsens förslag år 1943 till förordning angående idkande av pantlånerörelse.

Den 8 mars 1943 framlade socialstyrelsen, såsom tidigare nämnts, ett betänkande med förslag rörande åtgärder för borttagande eller minskande av pantlånerörelsens sociala nackdelar. Förslaget går främst ut på att avkoppla eller i varje fall begränsa det enskilda vinstintresset i samband med pantlånerörelsen och att förbilliga låneavgifterna vid upptagande av lån i pantlåneinrättningar. För detta ändamål har föreslagits, att tillstånd att driva pantlånerörelse allenast skall få beviljas kommun, allmännyttigt bolag eller aktiebolag med en till högst fem procent begränsad vinstutdelning. Av enskilda personer drivna pantlånerörelser böra enligt socialstyrelsens tanke avvecklas under en period av tio år. Härigenom skulle en stor del av de mindre pantlåneföretagen komma att upphöra samtidigt som de återstående företagen skulle få sin rörelse utvidgad till följd av att de finge övertaga de enskilda företagens låneklientel. På så sätt skulle sannolikt administrationskostnaderna och därmed även låneavgifterna kunna sänkas. Enligt förslaget skall länsstyrelse vid meddelande av tillstånd till pantlånerörelse fastställa de låneavgifter, vilka må betingas, samt äga meddela bestämmelser rörande bland annat personalens avlöningsförmåner. Syftet med sistnämnda bestämmelse är framförallt att förebygga en förtäckt vinstutdelning. Enligt förslaget har det vidare ålagts länsstyrelserna att utöva en fortlöpande kontroll över pantlånerörelsernas ekonomiska skötsel. För sådant ändamål skall länsstyrelse utse därtill lämplig person att delta i den årliga revisionen av pantlånerörelsens räkenskaper och för-

valtning. På grundval av revisorns redogörelse och företagens verksamhetsberättelse för föregående år skall länsstyrelsen dels godkänna eller föreskriva ändring i förslaget till rörelseinstens disposition, dels tillse att de för rörelsen fastställda låneavgifterna icke äro högre än som erfordras för skälig förräntning av i rörelsen investerat kapital, dels ock föreskriva de omläggningar av rörelsens ekonomiska skötsel, som betingas av omständigheterna. När anledning därtill förekommer må länsstyrelse återkalla beviljat tillstånd ävensom i andra än nu nämnda avseenden meddela ändrade villkor eller bestämmelser för verksamheten.

Vidare har socialstyrelsen för befordrande av de hygieniska förhållandena inom pantlånerörelsen föreslagit vissa bestämmelser angående lokalernas beskaffenhet och panternas förvaring. Därjämte har föreskrivits att länsstyrelse vid meddelande av tillstånd till idkande av pantlånerörelse skall ange den lokal, där rörelsen får bedrivas, samt att ombyte av lokal icke får ske med mindre länsstyrelsen därtill givit sitt bifall. Länsstyrelse äger meddela bestämmelser rörande pantlånelokalens beskaffenhet och inredning ävensom giva de närmare föreskrifter, som i övrigt finnas erforderliga för att rörelsen skall bedrivas på ett tillfredsställande sätt. Vissa befohigheter ha i förslaget tillerkänts hälsovårdsnämnd. Sålunda skall dennas yttrande inhämtas över ansökningar om tillstånd att idka pantlånerörelse samt om ombyte av lokal. Hälsovårdsnämnd har därjämte uttryckligen medgivits rätt att undersöka pantlåneinrättnings lokaler och lager. Där så av företagen undersökning finnes påkallat, skall hälsovårdsnämnd göra anmälan till länsstyrelsen och samtidigt framlägga förslag till de åtgärder eller föreskrifter, som anses erforderliga.

För tillgodoseende av de sociala synpunkterna i ärenden angående upprättande av pantlånerörelse har i förslaget föreskrivits, att över ansökning om tillstånd att idka pantlånerörelse och om ombyte av lokal yttrande skall inhämtas av bland annat vederbörande fattigvårdsstyrelse. Förslaget innefattar därjämte en del bestämmelser till förhindrande av sådana pantsättningar, som ur social synpunkt icke äro önskvärda. Såsom pant får sålunda icke mottagas sängkläder, barnkläder eller sådana kläder eller föremål, som på grund av smuts eller eljest kunna antagas vara smittfarliga, och ej heller föremål, som kunna antagas vara erhållna genom fattigvård eller annan offentlig understödsverksamhet eller ock genom enskild välgörenhet. På framställning av fattigvårdsstyrelse — som äger taga del av inrättningens pantbok — barnavårdsnämnd eller nykterhetsnämnd eller då eljest synnerliga skäl därtill föreligga äger polismyndighet meddela pantlånerörelse förbud att för pantsättning mottaga föremål från viss angiven person. Vidare innehåller förslaget liksom nu gällande förordning en bestämmelse om att pantlånare icke får mottaga föremål såsom pant från den, som icke fyllt 18 år eller som är berusad.

I övrigt innehåller socialstyrelsens förslag bland annat vissa bestämmelser angående föreståndare, rörelsens fortsättande vid pantlånebolags konkurs, skyldighet för pantlånerörelse att ha panterna försäkrade till visst belopp, förande av pantbok, innehållet i utställda pantsedlar, låneavgifternas beräkning, lånens förfallodag, panternas realisation, redovisning av överskott, straffbestämmelser samt förbud för föreståndare att vidare förestå rörelsen, därest han under den tid han är föreståndare gör sig skyldig till vissa angivna brott eller vissa upprepade förseelser mot förordningens bestämmelser. De sakkunniga få i det följande anledning att återkomma till en del av förevarande bestämmelser.

De sakkunnigas ändringsförslag.

Såsom omnämnts i en tidigare avdelning har chefen för handelsdepartementet i direktiven för utredningen erinrat om att socialstyrelsen i sitt betänkande med förslag rörande åtgärder för borttagande eller minskande av pantlånerörelsens sociala nackdelar framhållit önskvärdheten av att i förordningen rörande handel med begagnade föremål m. m. infogades vissa bestämmelser av social innebörd. Redan vid tillkomsten av 1918 års förordningar angående handel med vissa begagnade föremål m. m. och angående idkande av pantlånerörelse hade eftersträfvats och ernåtts överensstämmelse i väsentliga avseenden mellan bestämmelserna om lump- och skrothandel, å ena sidan, samt pantlånerörelse, å andra sidan. En dylik överensstämmelse borde enligt departementschefens mening alltjämt såvitt möjligt bibehållas. Vad som föreslagits i socialstyrelsens betänkande hade därför ansetts icke böra upptagas till prövning förrän i samband med prövningen av de resultat, vartill förevarande utredning kunde komma att leda. Av det sagda torde framgå, förklarade departementschefen, att de sakkunniga även borde ägna uppmärksamhet åt socialstyrelsens betänkande och däröver avgivna yttranden samt framställa de ändringsförslag, vartill denna granskning kunde föranleda.

Av direktiven synes framgå, att de sakkunniga icke skola företaga en allmän översyn av socialstyrelsens förslag. De sakkunnigas uppdrag i förevarande hänseende torde få anses begränsat till att de sakkunniga skola föreslå sådana ändringar i nämnda förslag, vilka kunna vara påkallade av önskemålet att bibehålla en överensstämmelse i väsentliga avseenden mellan de båda författningarna. En dylik överensstämmelse är även enligt de sakkunnigas mening av behovet påkallad. De sakkunniga tänka härvid närmast på de bestämmelser i de båda förordningarna, som ha till syfte att försvåra en realisation av olovligen åtkommet gods och att underlätta polisens spaningsarbete. Även bestämmelserna av social natur i de båda för-

fattningarna synas i stort sett böra vara desamma, även om vissa olikheter kunna vara motiverade. Likaledes synes det böra tillses att kontrollen i nu ifrågavarande avseenden över de båda slagen av rörelser är lika effektiv. En skärpning av nu avsedda bestämmelser i den ena förordningen, som icke följes av motsvarande skärpning i den andra förordningen, kan nämligen antagas till stor del bliva ineffektiv. De transaktioner, som man vill förebygga genom de skärpta bestämmelserna, komma nämligen då allenast att utbytas mot motsvarande transaktioner enligt den andra förordningen.

Av det sagda framgår, att det icke kan anses falla inom ramen för de sakkunnigas uppdrag att taga ställning till socialstyrelsens förslag till den del detsamma allenast går ut på att förbilliga låneavgifterna vid upptagande av lån i pantlåneinrättningar. Härav följer att de sakkunniga anse sig icke böra ingå på frågan om lämpligheten av en koncentration av pantlånerörelserna till företag, bedrivna av kommun, allmännyttigt bolag eller aktiebolag med en till högst fem procent begränsad vinstutdelning. De sakkunniga vilja blott framhålla, att bland annat enligt de erfarenheter, som gjorts av kriminalpolisen i Stockholm, det ur polisiär synpunkt är likgiltigt huruvida pantlånerörelse bedrivs av bolag eller enskild. De sakkunniga ha icke heller att taga ställning till frågan om nödvändigheten av en detaljerad kontroll från länsstyrelsernas sida över pantlånerörelsernas ekonomiska skötsel.

I yttranden över socialstyrelsens förslag ha från flera håll gjorts invändningar mot att för kommunal pantlånerörelse skall finnas särskild styrelse och att sådan pantlåneinrättning således exempelvis icke skall få sortera direkt under drätselkammaren. Det har vidare gjorts gällande, att såväl denna bestämmelse som bland annat bestämmelserna angående länsstyrelsens ekonomiska kontroll över kommunala pantlånerörelser icke skulle vara av behovet påkallade utan utgöra ett obefogat ingrepp i den kommunala självstyrelsen. De sakkunniga ha emellertid icke ansett det falla inom ramen för det dem givna uppdraget att ingå på nu förevarande spörsmål.

Med anledning av vissa uttalanden i remissyttrandena över socialstyrelsens förslag vilja de sakkunniga dock framhålla, att de sakkunniga äro av den uppfattningen, att det för uppnående av erforderlig kontroll över pantlånerörelsernas verksamhet fortfarande städse bör erfordras tillstånd av länsstyrelse för bedrivande av pantlånerörelse, oberoende av vem som skall driva rörelsen.

Socialstyrelsen har föreslagit, att yttrande i ärende angående tillstånd till idkande av pantlånerörelse skall inhämtas dels i stad av poliskammare, där sådan finnes, eller i annat fall av magistrat eller kommunalborgmästare samt å landet av kommunalnämnd och polismyndigheten i orten, dels ock av vederbörande fattigvårdsstyrelse och hälsovårdsnämnd. Socialstyrelsen har ansett det vara en onödig omgång att höra kommunens beslutande or-

gan i förevarande ärende. De sakkunniga vilja på denna punkt framhålla, att den omständigheten att de sakkunniga föreslagit ett upphävande av den nuvarande skyldigheten för länsstyrelserna att inhämta yttrande av kommunens beslutande organ i ärenden angående handel med begagnat gods icke medför, att samma ståndpunkt måste intagas i nu förevarande fråga. Erinras må därom att socialstyrelsens förslag bibehåller den i nu gällande pantlåneförordning föreskrivna behovsprövningen och att kommunens beslutande organ vid en ansökan från annan kan ha intresse av att taga ställning till frågan om kommunen själv skall börja driva pantlåneverksamhet eller ej. Yttrande av den lokala polismyndigheten synes böra inhämtas enligt samma regler som föreslagits för handeln med begagnat gods.

Vad angår frågan om godkännande av pantlånerörelses lokaler ha de sakkunniga icke något att erinra mot den av socialstyrelsen föreslagna anordningen, att länsstyrelsens godkännande av lokalerna skall krävas. De sakkunniga ha visserligen för handeln med begagnat gods föreslagit, att det skall ankomma på polismyndigheten att godkänna lokalerna för rörelsens utövande, varvid polismyndigheten, där så kan anses erforderligt, skall inhämta yttrande av hälsovårdsnämnd. Beträffande pantlånerörelserna synas emellertid icke blott polisiära synpunkter och hälsovårdssynpunkter böra få göra sig gällande. Hänsyn synes även böra tagas till vissa sociala synpunkter och behovssynpunkter. Härtill kommer att antalet ärenden angående godkännande av lokaler för pantlånerörelse kommer att bli väsentligt mindre än antalet motsvarande ärenden enligt skrothandelsförordningen. Under nu angivna förhållanden synes det lämpligast att det ankommer på länsstyrelserna att godkänna lokalerna för pantlåneverksamhet.

Enligt socialstyrelsens förslag får en person icke vidare förestå pantlånerörelse, om han dömts till ansvar för vissa brott, begångna under tid, då han förestått rörelsen. En person, som på detta sätt förverkat rätten att förestå pantlånerörelse, får icke heller senare godkännas som föreståndare. Av skäl som anförts vid behandlingen av motsvarande spörsmål enligt skrothandelsförordningen anse de sakkunniga, att det bör överlämnas åt den tillståndsbeviljande myndigheten att under hänsyntagande till samtliga omständigheter i det enskilda fallet avgöra, huruvida i nu berörda fall vederbörandes godkännande som föreståndare skall återkallas och, därest detta har skett, huruvida personen senare skall kunna bli godkänd som föreståndare efter ny ansökan. Tillåtes enskild person att idka pantlånerörelse, synes samma princip böra gälla i fråga om återkallelse av meddelat tillstånd till sådan rörelses idkande och beviljande av nytt tillstånd.

De sakkunniga ha ovan förordat en utvidgning av möjligheterna att anställa föreståndare för rörelser, som handla med begagnat gods. De sakkunniga ha sålunda föreslagit, att då anledning därtill föreligger, ifrågavarande handlande av länsstyrelsen skall kunna medgivas rätt att anställa

föreståndare för filial eller föreståndare, som skall förestå rörelsen under tid, då innehavare eller förut tillsatt föreståndare är förhindrad utöva tillsyn över rörelsen. Det har vidare föreslagits, att när särskilda skäl därtill föreligga, länsstyrelse skall äga ålägga näringsidkare, som nyss sagts, att anställa föreståndare. Enligt de sakkunnigas mening skulle det vara lämpligt, att motsvarande regler infördes för pantlånerörelsernas del. Likaledes synas förhållandena vid föreståndares avgång samt vid rörelseidkares konkurs eller dödsfall böra regleras på samma sätt som föreslagits i skrothandelsförordningen. Härigenom skulle bland annat konkursbo få möjlighet att anställa ny föreståndare, därest den först föreslagne icke blivit godkänd av den tillståndsbeviljande myndigheten.

Socialstyrelsen har föreslagit, att låntagare, som ej är känd för pantlånerörelsens föreståndare eller övriga personal, skall vara skyldig förete legitimation. Enligt de sakkunnigas mening synes det mera direkt böra åläggas pantlånanaren att vara aktiv i förevarande hänseende. De sakkunniga vilja för sin del föreslå, att förevarande bestämmelse i stället formuleras så, att innehavare eller föreståndare för pantlåneinrättning ej äger utlämna lån till annan än den, som är känd för innehavare, föreståndare eller personal eller ock kan legitimera sig på ett tillfredsställande sätt. Vid avgörande av vad som skall räknas som tillfredsställande legitimation synes hänsyn böra tagas bland annat till det pantsatta godssets värde. Rör det sig om en föga värdefull sak, synas ej lika stränga krav böra ställas i legitimationshänseende som då fråga är om pantsättning av ett dyrbart smycke eller dylikt.

Från stockholmspolisens och överståthållarämbetets sida har bland annat föreslagits, att legitimation skall krävas även av den person, som löser ut pantsatt gods, ävensom att pantsedel icke skall få utställas på innehavaren utan allenast på viss man. De sakkunniga anse, att en regel om att pantsedel skall utställas på viss man icke skapar några garantier för att känedom alltid erhålles om vilka händer en pantsedel passerat genom. Överlåtelser in blanco kunna nämligen förekomma. Införande av ett förbud mot dylika överlåtelser av pantsedlar synes vara ett alltför långt gående ingrepp i avtalsfriheten. Under sådana förhållanden anse sig de sakkunniga icke böra föreslå något förbud mot pantsedels utställande på innehavaren. Där emot vilja de sakkunniga förorda, att legitimation skall krävas icke blott av pantsättaren utan även av den person, som löser ut panten. Härigenom skulle nämligen polisens spaningar efter försvunnet gods underlättas i många fall.

I sammanhang härmed vilja de sakkunniga beröra frågan om pantbokens innehåll. Enligt socialstyrelsens förslag skall pantbok innehålla upplysning om varje i rörelsen mot pant utlämnat lån, dag då pantsättning skett, villkoren därför och pantens art samt pantsättarens namn, yrke och hemvist ävensom arten av den företedda legitimationshandlingen. De sak-

kunniga vilja för sin del föreslå en komplettering av pantbokens innehåll. Utom pantens art synas, där ej på grund av godsets mängd hinder däremot möter, även fabriksmärke och tillverkningsnummer eller annat särskilt kännetecken böra angivas. Härigenom skulle efterforskningen av stulet gods underlättas. Vidare synas namn, yrke och bostad böra antecknas såväl för pantsättare som för person, som löser ut pantsatt gods. Därjämte bör i boken angivas även det eventuella numret på den legitimationshandling, som företes. Slutligen skulle det vara värdefullt, om åtminstone pantsättarens egenhändiga namnteckning funnes i boken. Genom den nu föreslagna kompletteringen av innehållet i pantboken skulle densamma komma att bliva en lika god ledtråd för polisens arbete som affärsböckerna hos sådana handlande, som driva handel med begagnat gods, varom i skrothandelsförordningen är fråga.

Enligt de sakkunnigas mening bör pantlånare kunna få tillåtelse att använda annat bokföringssystem än pantbok för anteckning om ovan nämnda förhållanden. De sakkunniga vilja därför föreslå, att länsstyrelse beviljas rätt att medgiva pantlånare att få göra nyssnämnda anteckningar i annan lika betryggande ordning.

Länsstyrelserna ha enligt socialstyrelsens förslag erhållit en vidsträckt rätt att utfärda föreskrifter för rörelsens bedrivande. För underlättande av polisens spaningar efter stulet och förkommet gods skulle det vara av värde, om länsstyrelserna försöksvis ålade pantlånarna att till polismyndigheten anmäla mottagandet av vissa viktigare tjuvnadsobjekt, exempelvis cyklar. Motsvarande förslag har gjorts beträffande handeln med begagnat gods. Vidare vilja de sakkunniga föreslå den kompletteringen av socialstyrelsens förslag till pantlåneförordning, att pantlånare liksom handlande med begagnat gods åläggas att förvara skriftliga meddelanden från polismyndighet under en tid av ett år.

Gentemot de bestämmelser av social innebörd, vilka upptagits i 19 och 20 §§ i den av socialstyrelsen föreslagna förordningen angående idkande av pantlånerörelse, ha de sakkunniga i sak icke något att erinra. Det synes dock kunna ifrågasättas, om icke hälsovårdsnämnd även utan särskilt stadgande i pantlåneförordningen äger undersöka pantlåneinrättnings lokaler och lager.

Vad angår de föreslagna straffbestämmelserna vilja de sakkunniga uttala, att bestämmelsen i den föreslagna 24 § angående ansvar för vårdnadshavare synes vara föga rimlig. Den har icke heller, såvitt känt är, bragts i tillämpning. De sakkunniga vilja därför, i likhet med vad som skett beträffande motsvarande föreskrift för handeln med begagnat gods, föreslå att bestämmelsen måtte utgå. Däremot vilja de sakkunniga förorda en bestämmelse av innehåll att för förseelse, som med pantlånares vetskap begås av

hos honom anställd person, ansvarar pantlånaren liksom vore förseelsen begången av honom själv.

Beträffande kontakten mellan länsstyrelserna, de lokala polismyndigheterna och åklagarna synas lämpligen samma bestämmelser böra meddelas som för motsvarande fall upptagits i den föreslagna kungörelsen med föreskrifter i anledning av skrothandelsförordningen.

Bestämmelserna angående skyldighet för pantlånerörelse att ha panterna försäkrade till visst belopp samt angående låneavgifternas beräkande, lånens förfallotid, panternas realisation och redovisningen av överskottet ha de sakkunniga ansett sig icke ha anledning att ingå på, enär de spörsmål, som sammanhånga med dessa frågor, icke äga något samband med handelen med begagnat gods.

Sammanfattning.

De sakkunnigas förslag till ändrad lagstiftning angående handel med skrot, lump och begagnat gods innehåller följande viktigare ändringar i förhållande till gällande rätt.

1. Förordningens tillämplighetsområde har utvidgats och samtidigt tydligare angivits genom en uppräknig av de olika varuslag, som — förutom skrot och lump — ansetts böra omfattas av förordningens bestämmelser. Med begagnade föremål ha likställts bevis om pantsättning av dylika föremål. Det nuvarande undantaget beträffande handel med antikviteter har borttagits. Vidare har den ändringen vidtagits, att föreskrifterna angående förande av affärsbok samt angående märkning och förvaring av mottaget gods gjorts tillämpliga allenast å dels skrot och lump och dels begagnat gods av de slag, som särskilt omnämnas i förordningen, och icke, såsom för närvarande är fallet, å allt gods, som förvärfvas av de berörda näringsidkarna.

2. Kontrollföreskrifterna rörande den fasta handeln ha skärpts i vissa avseenden. Sålunda har de fasta handlandena ålagts ovillkorlig skyldighet att avkräva okänd säljare tillfredsställande legitimation. Anteckning om den företedda legitimationen skall göras i affärsboken och den, av vilken godset mottagits, bör genom egenhändig namnteckning vitsorda riktigheten av noteringarna i boken. Nämnas må i detta sammanhang även, att länsstyrelse tillerkänts befogenhet att ålägga nu ifrågavarande näringsidkare skyldighet att till polismyndigheten i orten anmäla förvärv av föremål av visst eller vissa slag.

Å andra sidan ha kontrollföreskrifterna uppmjukats i vissa hänseenden. Det för grosshandeln gällande undantaget från bestämmelserna om anteckningskyldighet, märkning och förvaring vid förvärv av gods från Kronan, kommun m. fl. har utvidgats till att omfatta även detaljhandeln. Därjämte har undantaget utsträckt till att avse även gods, som förvärvats å offentlig auktion. Anteckning om bearbetning, förändring eller avhändelse av mottaget gods behöver enligt förslaget icke i något fall göras beträffande föremål, som under minst ett år varit i näringsidkarens besittning. Det har vidare föreskrivits att tillstånd såsom uppköpare må kunna beviljas hos idkare av fast handel anställd person, vilken skall företaga uppköp för handlandens räkning. Härigenom vinner handlanden vissa

lättnader, i det att gods, som ett biträde med uppköparerättigheter uppköpt hos flera olika personer för handlandens räkning, får behandlas såsom ett parti, sålt till handlanden av en självständig uppköpare.

Än viktigare torde emellertid de lättnader vara, vilka föreslagits för vissa branscher. Vid handel, som huvudsakligen avser skrot eller lump, har förvärv av dylikt gods ansetts kunna underkastas en mindre sträng kontroll än förvärv av annat gods, som omfattas av förordningen. Affärsbokförings-skyldigheten har sålunda förenklats därigenom att anteckning om förvärv av skrot eller lump i förevarande fall får göras å i block hophäftade, numererade inköpsnotor. Beträffande bearbetning, förändring eller avhändelse av inköpt skrot eller lump behöva anteckningar icke göras. Ej heller behövs i förevarande fall skrot eller lump märkas eller förvaras under viss tid. Om en skrot- eller lumphandlare däremot förvärvar annat gods, som omfattas av förordningens bestämmelser, gälla icke de nyss nämnda lättnaderna, utan i dylikt fall skola de vanliga kontrollföreskrifterna äga tillämpning. Vissa lättnader ha vidare medgivits för handeln med begagnade motorfordon, som icke beröres av den nuvarande förordningen men som hänförs under den föreslagna skrothandelsförordningen. Inköpt motorfordon behöver sålunda icke i något fall förvaras under viss tid. Därest ett förvärvat fordon är upptaget i automobilregister eller beredskapsförteckning, har anteckningsförfarandet ansetts kunna förenklas. Anteckningarna behöva i dylika fall icke göras i särskild affärsbok utan få göras i anslutning till den vanliga bokföringen eller på annat lämpligt sätt.

3. De sakkunniga ha funnit det föreligga behov av skärpt kontroll över uppköpare. För underlättande av kontrollen över denna kategori av handlande ha de sakkunniga föreslagit, att tillstånd för uppköpare i allmänhet skall avse visst län eller del av län. Tillståndsbevisen skola vara försedda med tillståndsinnehavarens fotografi. Med tanke huvudsakligen på uppköparna har det vidare ålagts de fasta handlandena att kontrollera, att säljare, som kan antagas driva yrkesmässig handel med gods, som omfattas av förordningen, innehar vederbörligt tillstånd till dylik handel. Uppköpare skall göra anteckning om gjorda förvärv å i block hophäftade, numererade inköpsnotor. Om uppköparen sedermera överlåter godset till en fast handlande, skall huvudexemplaret av inköpsnotan överlämnas till denne. Notan skall bevaras i ett år efter inköpet. Uppköpare, som huvudsakligen bedriver handel med skrot eller lump, har dock befriats från skyldighet att göra anteckningar om förvärv av dylikt gods.

4. Vissa bestämmelser av social natur ha intagits i förordningen. På framställning av fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd eller nykterhetsnämnd eller då eljest synnerliga skäl därtill föreligga äger polismyndighet meddela av förordningen berörd näringsidkare förbud att för rörelsen mottaga gods, som omnämnes i förordningen, från viss angiven person. Ej hel-

ler får dylikt gods mottagas från den, som är berusad. Gods, som kan antagas vara smittfarligt, får icke mottagas, med mindre det ofördröjligen underkastas desinfektion. Nämnas må även att fattigvårdsstyrelse medgivits rätt att granska handlandenäs affärsböcker och inköpsnotor.

5. Ansökning om tillstånd skall göras hos länsstyrelsen i det län, inom vilket rörelsen huvudsakligen skall bedrivas. Över ansökning skall länsstyrelse inhämta yttrande av polismyndigheten å den ort, där rörelsen huvudsakligen skall bedrivas samt där sökanden under de senaste två åren varit bosatt. Därjämte har föreskrivits, att länsstyrelse skall införskaffa den utredning i övrigt, som finnes påkallad. Beviljat tillstånd skall avse visst eller vissa slag av gods, varom förmåles i förordningen, och må i övrigt förbindas med de förbehåll, som finnas påkallade.

Vid prövning av ansökning om tillstånd till idkande av fast handel skall länsstyrelse icke ingå på ett bedömande av de uppgivna lokalernas lämplighet. Det ankommer på den lokala polismyndigheten att godkänna dessa. Vid ombyte av ställe för rörelsens utövande få de nya lokalerna icke tagas i bruk, innan de blivit godkända av polismyndigheten.

6. Föreståndareinstitutionen har utvidgats. Då anledning därtill föreligger, kan envar näringsidkare, som förordningen avser, av länsstyrelsen medgivits rätt att anställa föreståndare för filial eller föreståndare, som skall förestå rörelsen under tid, då innehavare eller förut tillsatt föreståndare är förhindrad utöva tillsyn över rörelsen. Länsstyrelsen äger ock, när särskilda skäl därtill föreligga, ålägga näringsidkare att anställa föreståndare.

7. Länsstyrelse har medgivits rätt att återkalla eller begränsa beviljat tillstånd, när omständigheterna därtill föranleda. Det har icke ansetts lämpligt att föreskriva, att vissa brott undantagslöst skola medföra, att vederbörande näringsidkare icke längre äger utöva rörelsen och eventuellt icke heller senare kan beviljas tillstånd därtill. Det har ansetts böra överlämnas åt länsstyrelserna att under hänsynstagande till samtliga föreliggande omständigheter i det enskilda fallet träffa avgörande härutinnan. För att länsstyrelserna skola få erforderliga uppgifter för bedömande av frågan om återkallande av tillstånd för näringsidkare eller godkännande av föreståndare har det ålagts polismyndighet och åklagare att göra erforderliga anmälningar till länsstyrelserna.

Beträffande den av socialstyrelsen år 1943 föreslagna förordningen angående idkande av pantlånerörelse ha de sakkunniga icke funnit anledning att föreslå andra ändringar än i huvudsak följande.

1. Över ansökning om tillstånd till idkande av pantlånerörelse har yttrande ansetts böra inhämtas av den lokala polismyndigheten enligt samma regler, som föreslagits för handeln med begagnat gods.

2. De sakkunniga ha föreslagit införande av skyldighet för pantlånare att avkräva icke blott pantsättare utan även person, som löser ut pantsatt gods, tillfredsställande legitimation.

3. En komplettering av pantbokens innehåll har förordats, så att pantbok skulle komma att innehålla motsvarande upplysningar som affärsbok vid handel med begagnat gods. Vidare har länsstyrelse synts böra äga rätt att medgiva pantlånare att få utbyta pantboken mot annat bokföringssystem av lika betryggande slag.

4. Möjligheterna att anställa föreståndare ha föreslagits utvidgade enligt samma regler som föreslagits beträffande handeln med begagnat gods. Likaledes ha förhållandena vid föreståndares avgång och vid rörelseidkares konkurs eller dödsfall synts böra regleras efter samma linjer som i skrothandelsförordningen.

5. De sakkunniga ha ansett det böra överlämnas åt länsstyrelserna att under hänsynstagande till samtliga omständigheter i det enskilda fallet avgöra, huruvida ett brott av något slag bör medföra, att meddelat tillstånd skall återkallas. Huruvida vederbörande senare skall kunna beviljas nytt tillstånd har likaledes synts böra avgöras individuellt.

6. Beträffande straffbestämmelserna ha vissa ändringar föreslagits för ernående av överensstämmelse med skrothandelsförordningens motsvarande stadganden.

Särskilt yttrande av herr Lewenhaupt.

Enligt min mening är det önskvärt att handeln med avfallsråvaror i största möjliga utsträckning koncentreras till företag och personer, som helt ägna sig åt denna verksamhet och som kunna förväntas inneha eller förvärva verklig sakkunskap i branschen. Det händer emellertid nu ganska ofta, att företag tillfälligt och som binäring under tider, då råvarubrist råder, i påtagligt spekulationssyfte ägna sig åt skrothandel och annan handel med avfallsråvaror. Branschens uppgift att regelbundet och fortlöpande förse den svenska industrin med råvaror kan härigenom ofta åsidosättas.

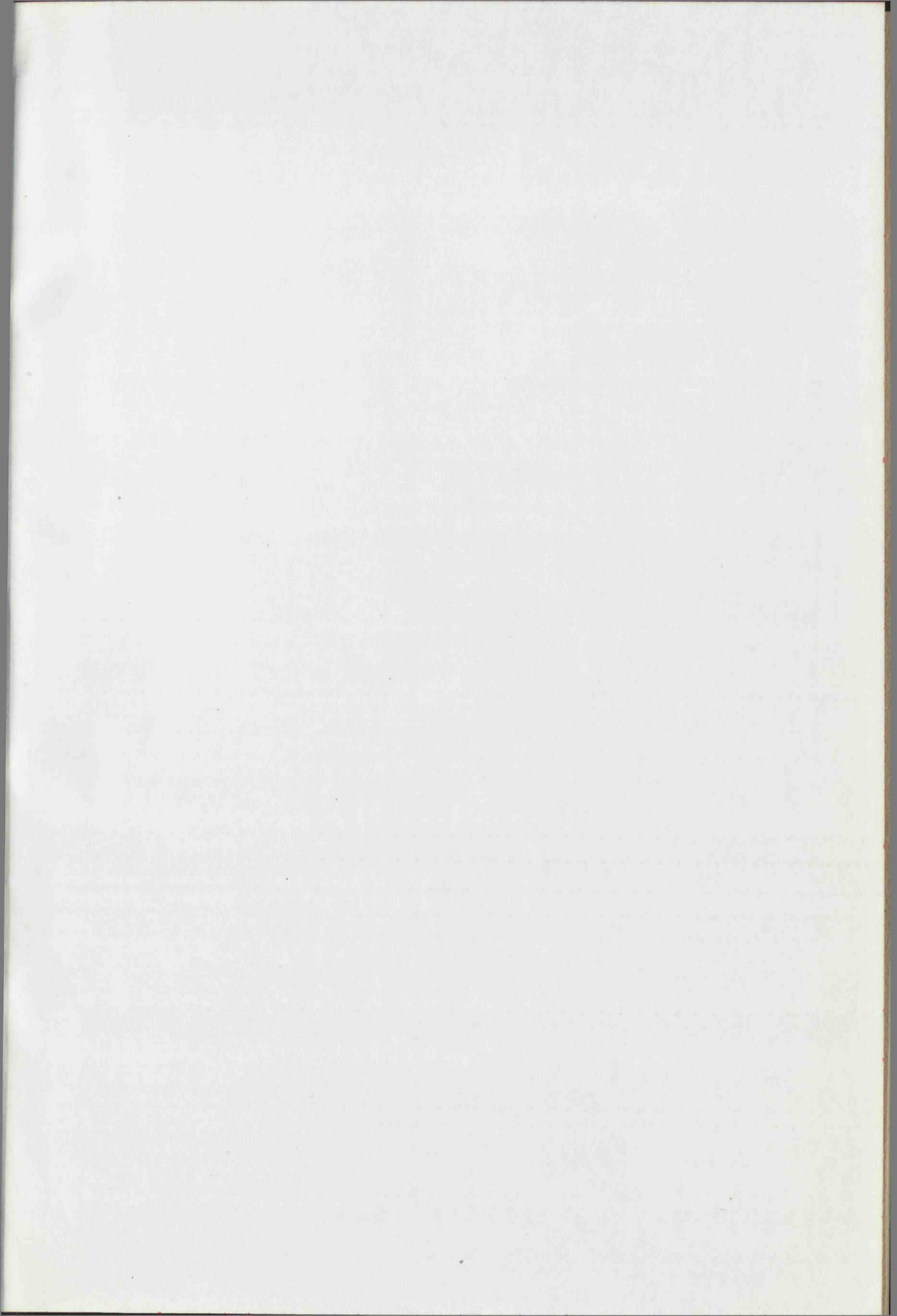
Jämväl ur allmän ordnings- och kontrollsynpunkt torde det vara ett önskemål att antalet tillfälliga företagare inom avfallsråvarubranschen hålles så lågt som möjligt.

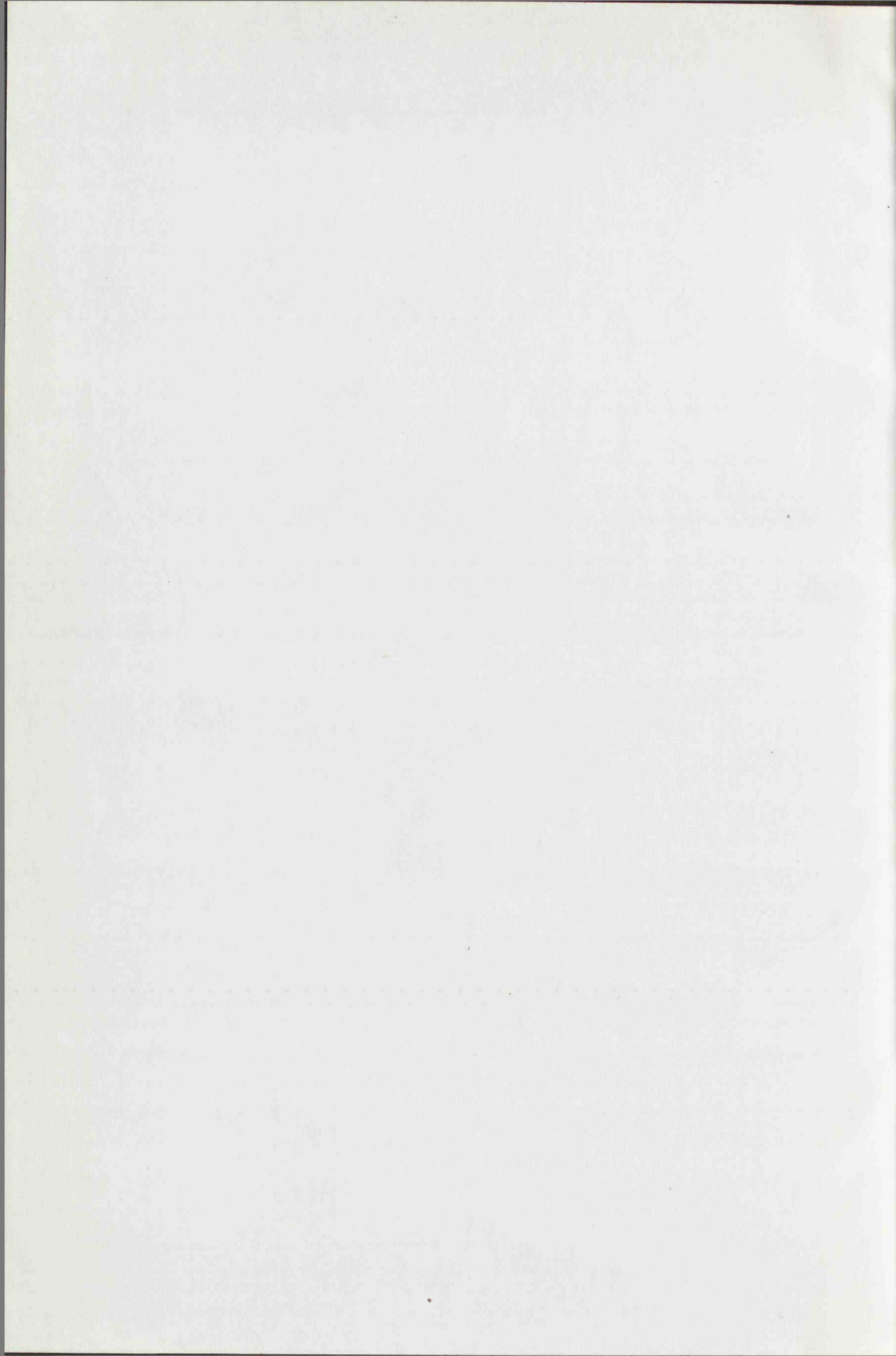
Under åberopande av det anförda vill jag föreslå, att tillstånd till handel med begagnat gods, särskilt skrot och övriga avfallsråvaror, må beviljas blott efter behovsprövning.

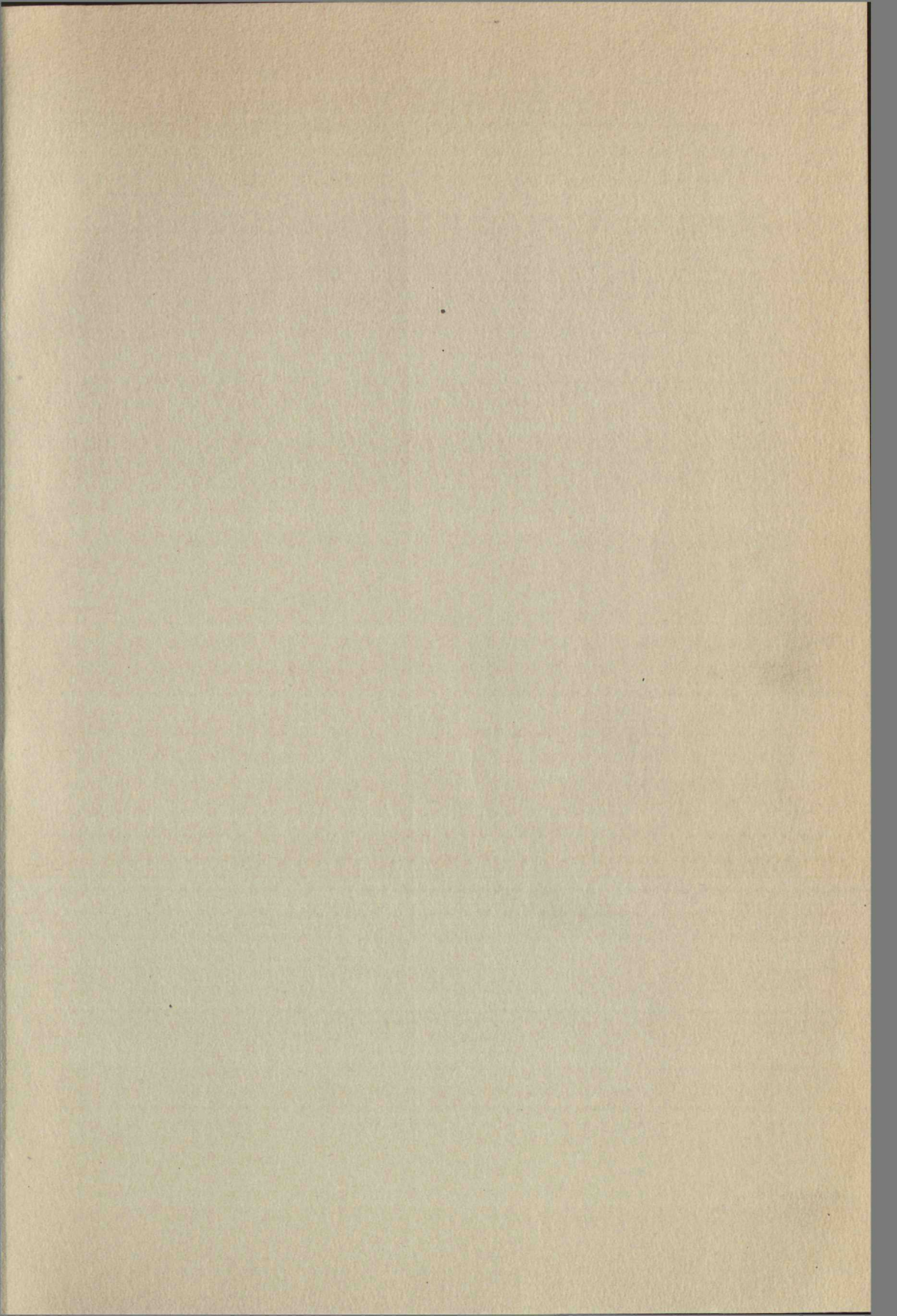
Uppgifter från överståhållararbetet och länsstyrelserna per december 1945 angående dels antalet meddelade tillstånd, avseende handel med begagnade varor av olika slag, och dels i vilken utsträckning dispenser meddelats från kontrollföreskrifterna i förordningen den 28 maj 1918 angående handel med vissa begagnade föremål m. m.

L ä n	Sammanlagda antalet näringsidkare med tillstånd		Antal under a upptagna näringsidkare, som kunna anläggas på upphört med rörelsen		Antal tillstånd avseende grosshandel inom lümp- och skrotbranschen		Antal tillstånd avseende handel utan upplagsplats inom lümp- och skrotbranschen		Antal tillstånd avseende handel med begagnade cyklar		Antal tillstånd avseende handel med begagnade bilar eller automobiler		Antal tillstånd avseende handel av ej särskilt omnämnt slag		I vilken utsträckning ha dispenser meddelats från kontrollföreskrifterna i 1918 års förordning?		Anmärkingar
	a	b	c	d	e	f	g	h	i								
Malmöhus	808	198	18	231	199	19	341	I 6 fall från 10 och 11 §§; i ett av dessa fall även från 6 §	Av de under b omnämnda näringsidkarna ha 60 anmält sig vilja ha tillstånden kvar								
Kristianstads	373	106	16	136	73	21	147	I 1 fall	16 tillstånd omfattar följande kombinationer: 2 c-d-f; 1 d-e; 3 d-f; 1 d-g; 3 e-f; 2 e-f-g; 4 e-g								
Blekinge	177	43	3	24	59	3	88	Icke i något fall									
Hallands	197	20	28	29	122	11	7	Icke i något fall									
Kronobergs	145	25	6	70	18	10	41	I ett fåtal fall, som synas ha avsett välkända firmor med ordnad bokföring, vilka velat driva kompletterande handel med visst eller vissa slag av begagnade föremål	Siffrorna under b, d och g ej exakta								
Kalmar	446	26	2	5	210	9	220	Fr. o. m. 1938 endast i undantagsfall. Har varit fråga om automobilfirmor samt affärsidkare med sådan bokföring, att affärsbok enligt 1918 års förordning kunnat undvaras. Ingen dispens från 6 §	Enligt uppgifter från de lokala polismyndigheterna utövas handel som i c och d sågs av 7 resp. 34 personer								
Jönköpings	384	—	30	17	171	49	117	Endast i något enstaka fall	Uppgift under b saknas								
Älvsborgs	508	26	4	1	214	42	247	I enstaka fall vid handel med automobiler och automobildelar									
Skaraborgs	251	4	13	32	128	26	57	I 1 fall	5 tillstånd omfattar följande kombinationer:								

Göteborgs o. Bohus	588	53	18	17	171	39	343	I 15 fall	Siffran under b ej exakt
Östergötlands	538	83	22	70	289	15	142	I 7 fall från 6, 7, 8 och 10 §§	
Södermanlands	258	33	18	2	165	20	58	I 5 fall; i 4 av dessa fråga om ansökningar fr. kvinnoföreningarnas beredskapskommitté	Uppgifterna under a—g ej exakta. 5 tillstånd omfatta kombinationen e—f. Ett stort antal av tillstånden under e avser jämväl handel med andra begagnade varor, företrädesvis radioapparater
Stockholms stad	955	125	8	1	240	85	621	I 2 fall	4 av de under c upptagna tillståndsinnehavarna idka allenast grosshandel
Stockholms	229	39	4	—	95	11	119	I 1 fall	Av de under e nämnda tillstånden avse 43 jämväl handel med andra begagnade varor
Örebro	308	50	8	5	174	24	97	I 23 fall, nämligen i 5 fall från 6—11 §§ (automobiler), i 10 fall från 10 § (dels cyklar, dels lump samt glas- och benskröt) och i 8 fall från 7—11 §§ (lump av ylle, bomull och linne)	Siffran under b en maximisifra. Av de under e nämnda tillstånden avse 13 jämväl handel med begagnade automobiler
Västmanlands	227	—	44	10	62	16	95	I 2 fall	Uppgift under b saknas
Värmlands	346	118	10	49	61	13	213	I 5 fall	
Kopparbergs	193	53	39	66	63	6	19	I 3 fall, avseende handel med automobiler och automobiltdelar	Siffran under b ej exakt. I siffrorna under c och d ingå 38 rörelser, som upphört. Huru dessa fördela sig på c och d har ej kunnat uppgivas; 19 åro förda under c och lika många under d
Uppsala	113	22	15	—	31	8	59	I ett fall från 6, 7, 8, 10 och 11 §§	
Gävleborgs	285	144	1	—	48	7	229	I ett fåtal fall, vid handel med begagnade motorfordon eller delar av sådana fordon	
Västernorrlands	168	24	19	8	27	6	108	Endast i något enstaka undantagsfall	
Jämtlands	52	5	—	—	17	5	30	Icke i något fall	Siffran under b en minimisifra. Av de under e nämnda tillstånden avser ett antal jämväl handel med andra begagnade varor
Västerbottens	252	—	2	24	155	21	50	I synnerligen ringa utsträckning	Uppgift under b saknas
Norrbottnens	82	10	20	—	15	15	32	Endast i ytterst ringa utsträckning	Siffrorna under b och c ungefärliga
Göteborgs	111	—	1	5	99	—	6	Icke i något fall	

Statens offentliga utredningar 1947

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.
Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark och Norge om erkännande och verkställighet av domar i brottmål m. m. [16]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.
Betänkande med utredning rörande riksräkenskapsverkets organisation. [13]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Kollektiv tvätt. Betänkande med förslag att underlätta hushållens tvättarbete. [1]

Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkande. 2. Förslag angående yrkesvägledning och yrkesutbildning för partiellt arbetsföra m. m. [18]

Kompetensfordringar för statliga, vissa halvstatliga och kommunala tjänster samt sådana yrken och befattningar, för vilkas utövande kräves av statlig myndighet utfärdad behörighetsförklaring eller legitimation. [19]

Socialvårdskommitténs betänkande. 15. Utredning och förslag ang. särskilda barnbidrag och bidragsförskott m. m. [21]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Elkraftutredningens redogörelse nr 1. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras räkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Inledande översikt. [3]

Betänkande med förslag till standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. [4]

Elkraftutredningens redogörelse nr 2: 15. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras räkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Älvsorgs län. [20]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande ang. fiskerinäringens efterkrigsproblem samt den prisreglerande verksamheten på fiskets område. [2]

Betänkande med förslag ang. lantmäteripersonalens organisation samt avlöningsförhållanden m. m. [7]

Betänkande med förslag ang. fiskets administration m. [8]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industrl.

Handel och sjöfart.

Handeln med olja. Betänkande med förslag avgivet av oljeutredningen 1945. [14]

Betänkande med förslag till ändrad lagstiftning ang. handel med skrot, lump och begagnat gods. [22]

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag till geofysiskt observatorium i Kiruna m. m. [6]

Betänkande om tandläkarutbildningens ordnande m. m. Del 3. Tandläkarinstitutens organisation m. m. [9]

1940 års skolutrednings betänkanden och utredningar. 8. Utredning och förslag rörande vissa socialpedagogiska anordningar inom skolväsendet. [11]

Ungdomens fritidsverksamhet. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 4. [12]

1941 års lärarlönesakkunniga. Betänkande med förslag till lönerreglering för övningslärare. [15]

Stöd åt utvecklingshämmad ungdom. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 5. [17]

Försvarsväsen.

1944 års militärsjukvårdskommittés betänkande. Del 2. [5]

Betänkande med förslag rörande civilförsvarets organisation m. m. [10]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.